COLECȚIA PĂRINȚI RUȘI

Sfântul Ioan de Kronstadt

În lumea rugăciunii

EDITURA SOPHIA

SFÂNTUL
IOAN DE KRONSTADT

În lumea rugăciunii

ediția a doua

Traducere din limba rusă de
Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas

Tipărită cu binecuvântarea
Prea Sfințitului Părinte Galaction,
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

editura Σοφία

București

Redactor: Diana-Cristina Vlad

Coperta: Mihaela Voicu

Traducerea a fost făcută după originalul în limba rusă: Sv. Ioan Kronstadtski, *V mire molitvî,* Sankt-Petersburg, 1991.

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
IOAN DE KRONSTADT, sfânt
În lumea rugăciunii / Sfântul Ioan de Kronstadt; trad. din lb. rusă de Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas – ed. a 2-a, rev. – București: Editura Sophia, 2011
ISBN 978-973-136-237-3

248.143:281.9

Despre ființa, însemnătatea și puterea rugăciunii

1 Rugăciunea este dovada că sunt persoană rațională, că sunt după chipul lui Dumnezeu, este chezășia viitoarei mele îndumnezeiri și fericiri. Am fost zidit din nimic; sunt nimic înaintea lui Dumnezeu, fiindcă nu am nimic al meu – însă eu, prin mila Lui, sunt persoană, am rațiune, inimă, voință liberă, iar în rațiunea și libertatea mea pot, prin întoarcerea inimii mele către El, să măresc treptat în mine însumi împărăția Lui cea nesfârșită, să înmulțesc treptat, din ce în ce mai mult, în mine darurile Lui, să iau din El, ca dintr-un Izvor pururea curgător și niciodată secat, tot binele duhovnicesc și trupesc, dar mai ales duhovnicesc. Rugăciunea îmi insuflă conștiința faptului că sunt chipul lui Dumnezeu, că atunci când sufletul meu este smerit și recunoscător față de El în voia sa cea liberă, atunci eu, înmulțind la nesfârșit darurile duhovnicești de la Dumnezeu, pot în acest chip să mă desăvârșesc la nesfârșit și să măresc la

nesfârșit asemănarea mea cu Dumnezeu, fericirea mea cea cerească, pentru care am fost zidit. O! Rugăciunea e semnul marelui preț pe care îl am, preț cu care m-a cinstit Ziditorul meu, dar ea îmi amintește totodată și de nimicnicia mea (din nimic sunt și n-am nimic al meu, drept care Îl și rog pe Dumnezeu pentru toate), ca și de preaînalta mea vrednicie (sunt chipul lui Dumnezeu, sunt îndumnezeit, mă pot numi prieten al lui Dumnezeu, precum Avraam, părintele credincioșilor, numai să cred fără îndoială în ființarea, bunătatea și atotputernicia Dumnezeului meu și să mă asemăn Lui în această viață prin faptele dragostei și milostivirii).

2 În rugăciune se cuprind cereri – împotriva trupului nostru plin de trufie, care pune toate cele bune pe seama sa, mulțumire – împotriva nesimțirii trupului nostru pentru nenumăratele binefaceri dumnezeiești, slavoslovie – împotriva omului nostru celui trupesc, ce caută slavă numai pentru sine.

3 Dumnezeu este Adevăr: și rugăciunea mea trebuie să fie adevărată, ca și viața. Dumnezeu este Lumină: și rugăciunea mea trebuie adusă întru lumina minții și a inimii; Dumnezeu este Foc: și rugăciunea mea, ca și viața, trebuie să fie înflăcărată; Dumnezeu e Atotputernic: și rugăciunea mea trebuie să fie revărsare slobodă a inimii. Ce bogat este duhul omenesc! Numai să cugete în inima sa la Dumnezeu, numai să dorească unirea inimii sale cu Dumnezeu, și El va fi cu tine îndată: și nici pereții casei, nici obezile temniței, nici munți și nici prăpăstii nu vor fi piedică în calea acestei împre-

ună-vorbiri pline de îndrăzneală între făptură și Făcător, a stării pline de evlavie a sufletului înaintea Lui ca înaintea Împăratului și Vieții însăși, Ce dă tuturor viață, a uitării de dragul Lui a tot ce ne înconjoară. Aceasta este hrana sufletului, văzduhul și lumina lui, căldura lui cea făcătoare de viață, curățirea de păcate, jugul cel bun al lui Hristos, povara Lui cea ușoară.

4 Rugăciunea este simțirea neîncetată a neputinței noastre, altfel spus a sărăciei noastre duhovnicești, sfințire a sufletului, pregustare a fericirii ce va să fie, fericire îngerească, ploaie cerească, ce împrospătează, adapă și face să rodească pământul sufletului, putere și tărie a sufletului și trupului, împrospătare și curățire a văzduhului gândit, luminare a feței, veselie a duhului, legătură de aur care unește făptura cu Făcătorul, curaj și bărbăție în toate necazurile și ispitele vieții, reușită în lucrurile noastre, vrednicie deopotrivă cu cea a îngerilor, întărire a credinței, nădejdii și dragostei. Rugăciunea e îndreptare a vieții, maica umilinței inimii și a lacrimilor, imbold puternic către faptele milosteniei, pază de nădejde a vieții, nimicire a spaimei morții, disprețuire a comorilor pământești, dorire a bunătăților cerești, așteptare a Judecătorului întregii lumi, a învierii de obște și a vieții veacului ce va să fie, strădanie plină de osârdie în vederea izbăvirii de muncile cele veșnice, neîncetată căutare a milei de la Stăpânul, umblare înaintea ochilor lui Dumnezeu, fericită deșertare de sine până la uitarea de sine înaintea Atoateziditorului și Atoateîmplinitorului Făcător, apă vie a sufletului, sălășluire prin dragoste în inima tuturor oamenilor, coborâre a cerului în suflet,

sălășluire în inimă a Sfintei Treimi, potrivit celor spuse: *vom veni la el și sălaș la el vom face* (In 14, 23).

5 Rugăciunea este statornică simțire a sărăciei și neputinței noastre duhovnicești, vedere în noi înșine, în oameni și în toate cele zidite, a lucrurilor înțelepciunii, bunătății și atotputerniciei Dumnezeiești; rugăciunea este statornică așezare mulțumitoare a sufletului.

6 Rugându-te, străduie-te în tot chipul să simți cu inima adevărul și puterea rugăciunii, hrănește-te cu ele ca și cu o hrană nestricăcioasă, adapă cu ele ca și cu o rouă inima ta, încălzește-o ca și cu un foc haric.

7 În rugăciune și în orice faptă a vieții tale fugi de părere și îndoială și de închipuirea satanicească. Ochiul tău cel sufletesc să fie simplu, ca întreg trupul rugăciunii tale, faptelor tale și vieții tale să fie fără de prihană.

8 Până când stăm la rugăciune cu osârdie, în suflet este liniște și căldură și ușurime și lumină, fiindcă atunci suntem cu Dumnezeu și în Dumnezeu; iar cum încetăm cu rugăciunea, îndată vin ispitele, tulburări felurite. O, preafericită vreme a rugăciunii!

9 Când ne rugăm suntem neapărat datori să punem stăpânire pe inimă și s-o întoarcem către Domnul. Este nevoie ca inima să nu fie rece, vicleană, necredincioasă, îndoită: altminteri ce folos de la rugă-

ciunea noastră, de la postirea noastră? Oare bine este să auzim de la Domnul glas mânios: *Se apropie de Mine norodul acesta cu gura lui și cu buzele lui Mă cinstește, iar inima lor departe stă de la Mine* (Mt. 15, 8)? Așadar să nu stăm în biserică precum niște slăbănogi cu sufletul, ci orice om să ardă cu duhul său lucrând Domnului. Nici oamenii nu pun mare preț când le facem vreun bine cu răceală, din obișnuință. Iar Dumnezeu vrea tocmai inima noastră. *Dă-Mi, fiule, inima ta* (Pilde 23, 26), fiindcă inima e lucrul cel mai însemnat în om, viața lui. Mai mult: inima este omul însuși. Drept aceea, cine nu se roagă sau nu slujește lui Dumnezeu cu inima e ca și cum nu s-ar ruga deloc, fiindcă atunci se roagă doar trupul lui, care în sine, fără suflet, este pământ și nimic mai mult. Amintiți-vă că stând la rugăciune stați înaintea lui Dumnezeu, Ce înțelege toate. Drept aceea, rugăciunea voastră trebuie să fie, ca să zic așa, cu totul duh, cu totul înțelegere.

10 La rugăciune fii precum un prunc ce gângurește, unindu-te într-un singur duh cu duhul rugăciunii pe care o rostești. Socotește-te ca pe un nimic, primește rugăciunile ca pe un mare dar al lui Dumnezeu. De înțelegerea ta trupească leapădă-te cu totul și nu lua aminte la ea, căci cugetarea trupească îngâmfă (v. I Cor. 8, 1), se îndoiește, trăiește în închipuiri, hulește. Dacă în timpul rugăciunii sau în afara ei vrăjmașul va pune piedică sufletului tău cu oarecare hule sau scârnăvii, tu nu te trândăvi, ci spune cu tărie în inima ta: „Tocmai spre curățirea de aceste păcate și celelalte asemenea lor a venit pe pământ Domnul nostru Iisus Hris-

tos, tocmai în aceste neputințe și în celelalte asemenea lor a venit Multmilostivul să ne ajute"; și când vei spune cuvintele acestea cu credință, inima ta se va alina îndată, fiindcă Domnul va curăța inima ta. Îndeobște nu trebuie să te aducă în trândăvie nici un păcat, ci trebuie să nădăjduiești spre Mântuitorul. O, îndurarea cea nemăsurată a lui Dumnezeu! O, preamarea slujire a Dumnezeu-Omului adusă nouă, păcătoșilor! Până acum El ajută cu iubire de oameni, curățindu-ne și mântuindu-ne. Așadar să se rușineze stăpânirea vrăjmașului.

11 Gândurile omului au o înrâurire foarte puternică asupra stării și așezării inimii și lucrărilor lui, căci pentru ca inima să fie curată, bună, liniștită, iar așezarea voii bună și cucernică, trebuie să ne curățăm gândurile prin rugăciune, prin citirea Sfintelor Scripturi și a scrierilor Sfinților Părinți, prin cugetarea la cât de stricăcioase și degrab trecătoare și pieritoare sunt desfătările pământești.

12 Pe cât de aproape este de tine gândul tău, pe cât este de aproape credința de inima ta, pe atât este de apropiat de tine Dumnezeu; și cu cât este mai viu și mai puternic gândul la Dumnezeu, cu atât sunt mai vii credința și cunoașterea neputinței și nimicniciei tale, precum și simțământul nevoii pe care o ai de Dumnezeu, pe atât El este mai aproape. Sau: pe cât este de aproape văzduhul de trup, pe atât este și Dumnezeu de apropiat de suflet. Fiindcă Dumnezeu este, ca să zic așa, văzduhul cel gândit prin care răsuflă toți îngerii, sufletele sfinților și sufletele oamenilor care trăiesc în chip de-

osebit de evlavios. Tu nu poți trăi fără Dumnezeu nici o clipă – și, într-adevăr, fiecare clipă o trăiești prin El: *că întru Dânsul viem, și ne mișcăm, și suntem.*

13 Nesimțirea cu inima a adevărului cuvintelor rugăciunii vine din necredința inimii și din nesimțirea păcătoșeniei noastre, iar asta vine la rândul său din simțământul tainic al trufiei. După simțămintele pe care le încearcă la rugăciune cunoaște omul dacă este trufaș ori smerit: cu cât este mai simțitoare, mai înflăcărată rugăciunea, cu atât este mai smerit; cu cât este ea mai nesimțitoare, cu atât este mai trufaș.

14 Străduie-te să ajungi la simplitatea copilărească în purtarea cu oamenii și în rugăciunea către Dumnezeu. Simplitatea reprezintă cel mai mare bine și vrednicie a omului. Dumnezeu este cu desăvârșire simplu, fiindcă este cu desăvârșire duhovnicesc, cu desăvârșire bun. Fie ca nici sufletul tău să nu se împartă între bine și rău.

15 Învățați-vă să vă rugați, siliți-vă la rugăciune: la început va fi greu, dar după aceea, cu cât vă veți sili mai mult, cu atât vă va fi mai lesne. La început însă trebuie întotdeauna să te silești.

16 Când te rogi închipuie-ți că ești singur și înaintea ta este Dumnezeu, Cel întreit în Fețe, iar în afara Lui nu mai este nimeni. Închipuie-ți că Dumnezeu este în lume ca sufletul în trup, deși este nesfârșit mai presus de ea și nu e mărginit de ea. Trupul tău este

mic și micul tău suflet îl pătrunde în întregime; Dumnezeu este nesfârșit de mare și în toată zidirea El umple toate – *Cel ce pretutindenea este și toate le plinește.*

17 Mântuitorul a binevoit a Se întrupa nu doar spre a ne mântui atunci când păcatele, patimile ne-au biruit, când suntem împotmoliți în ele, ci și spre a ne mântui, la rugăciunile noastre, atunci când păcatul și patima încearcă pline de stăruință să pătrundă în noi, când ne dau război. Nu trebuie să dormim și să ne încrucișăm mâinile ca niște puțini la suflet atunci când patimile ne luptă, ci tocmai atunci să stăm de strajă, să priveghem și să ne rugăm lui Hristos ca El să nu îngăduie să ajungem la păcat. Casa nu trebuie salvată de incendiu atunci când focul s-a întins deja în ea, ci atunci când vâlvătaia este la început. Așa e și cu sufletul. Sufletul este casa, patimile sunt focul. *Nu dați loc diavolului* (Efes. 4, 27).

18 Vicleanul se străduie să împrăștie rugăciunea ca pe firele de nisip, vrea să facă cuvintele ca nisipul uscat – fără legătură, fără umezeală, adică fără căldura inimii. Rugăciunea e fie casă pe nisip, fie casă pe stâncă. Pe nisip clădesc cei ce se roagă fără credință, împrăștiat, cu răceală: această rugăciune se împrăștie de la sine și nu aduce folos celui care se roagă. Pe stâncă clădesc cei ce în toată vremea rugăciunii au ochii ațintiți spre Domnul și se roagă Lui ca unuia viu, Care vorbește cu ei față către față.

19 Să măsurăm prețul rugăciunii noastre după credința omenească, după felul în care ne pur-

tăm cu oamenii. Cum suntem față de oameni? Uneori ne purtăm cu ei rece, fără să punem suflet, din datorie sau din bună-cuviință le spunem rugămințile, laudele, mulțumirile noastre sau facem pentru ei ceva; alteori facem asta cu căldură, cu suflet, cu dragoste; uneori ne prefacem, alteori suntem nefățarnici. La fel suntem și față de Dumnezeu! Trebuie ca întotdeauna să-I înălțăm lui Dumnezeu din toată inima și slavoslovia, și mulțumita, și cererea; trebuie ca întotdeauna să facem din toată inima orice lucru înaintea Lui, din toată inima să-L iubim și să nădăjduim spre El pururea.

20 Oare putem să ne rugăm cu grabă fără a vătăma rugăciunea noastră? Pot face asta cei care au deprins să facă rugăciunea lăuntrică cu inima curată. În rugăciune trebuie ca inima să dorească fără fățărnicie ceea ce cere, să simtă adevărul celor despre care vorbește – iar inimii curate acestea îi sunt ca înnăscute. Drept aceea, ea poate să se roage cu grabă și totodată plăcând lui Dumnezeu, întrucât graba nu vatămă adevărul (nefățărnicia) rugăciunii. Însă celor ce nu au dobândit rugăciunea inimii se cade să se roage fără grabă, așteptând ca fiecare cuvânt al rugăciunii să-și afle în inimă ecoul potrivit – iar asta nu se dă totdeauna repede omului care nu s-a obișnuit cu adunarea minții la rugăciune. Drept aceea, rostirea rară a cuvintelor rugăciunii trebuie să fie pravilă de nestrămutat pentru unii ca aceștia. Așteaptă până ce fiece cuvânt va rodi în inimă ecoul care îi este propriu.

21 Când un om rău vine cu o rugăminte la un om bun, blând și smerit, pentru mai bună reușită

încearcă să se asemene acestuia. Așa și creștinul, purcezând a se ruga Domnului sau Maicii Lui celei Preacurate sau îngerilor sau sfinților, trebuie, pentru ca rugăciunea lui să aibă spor, să se asemene după putință Domnului Însuși, ori Preacuratei Maicii Lui, ori îngerilor, ori sfinților. Și tocmai în aceasta stă taina apropierii de Dumnezeu și a grabnicei auziri a rugăciunilor noastre.

22 Dați, rugătorilor, lui Dumnezeu inima voastră, inima iubitoare și nefățarnică cu care îi iubiți pe copiii, părinții, binefăcătorii, prietenii voștri, în care simțiți dulceața dragostei neprefăcute, curate.

23 Câteodată, într-o rugăciune lungă numai câteva clipe sunt cu adevărat plăcute lui Dumnezeu și alcătuiesc adevărată rugăciune și adevărată slujire lui Dumnezeu. De căpetenie în rugăciune este apropierea inimii de Dumnezeu, mărturisită de dulceața adăstării lui Dumnezeu în suflet.

24 Rugăciunea silită sporește evlavia fățarnică, îl face pe om neînstare de nici o îndeletnicire care pretinde cugetare și moale în toate privințele, chiar și în împlinirea îndatoririlor sale. Aceasta ar trebui să îi înduplece pe toți câți se roagă astfel să își îndrepte rugăciunea. Trebuie să ne rugăm cu plăcere, cu energie din inimă. Nu din necaz, nu de nevoie (silit) să te rogi lui Dumnezeu: *Pe dătătorul de bunăvoie iubește Dumnezeu* (II Cor. 9, 7).

25 Cel mai mare dar al lui Dumnezeu, de care avem nevoie mai mult decât de orice altceva și

pe care îl primim foarte des de la El în urma rugăciunii noastre, este pacea sufletului, după spusa Mântuitorului: *Veniți la Mine, toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni pe voi* (Mt. 11, 28). Și când ați primit pacea, bucurați-vă și socotiți-vă bogați, socotiți că aveți totul.

26 Când vă rugați Domnului, sau Preacuratei Lui Maici, sau îngerilor, sau sfinților trebuie să aveți credință cum avea sutașul din Capernaum. El credea că precum ascultau de el ostașii lui și-i împlineau cuvintele, cu atât mai mult la atotputernicul cuvânt al Atotbunului Domn se va împlini rugăciunea lui. Dacă făpturile, cu mărginita lor putere, împlineau cele ce le ceruse, au nu va împlini Stăpânul Însuși cu puterea Sa cea mare cererile robilor Săi care Îl cheamă cu credință și cu nădejde? Oare nu vor împlini cererile noastre cele aduse cu credință, cu nădejde și cu dragoste, și slugile Lui cele credincioase, puternice prin har și prin mijlocirea cea către Dumnezeu, care sunt Preacurata Maică a Domnului, îngerii și oamenii sfinți? Cu adevărat, și eu cred împreună cu sutașul că de voi rugà după cuviință și pentru cele de cuviință pe vreun sfânt: „dă-mi cutare", îmi va da; de voi spune: „vino în ajutorul meu", va veni; de voi cere: „fă-mi asta", îmi va face. Iată ce fel de credință – simplă și puternică – trebuie să avem.

27 Nu rareori rugăciunea cea din afară e împlinită pe socoteala celei lăuntrice, iar cea lăuntrică pe socoteala celei din afară. Asta vrea să spună că dacă mă rog cu gura sau citesc multe cuvinte nu merg la inimă, mă îndoiesc, sunt fățarnic: cu gura rostesc una, cu inima

altceva; gura grăiește adevărul, dar așezarea inimii nu se învoiește cu spusele rugăciunii. Iar dacă mă rog lăuntric, cu inima, atunci neluând aminte la rostirea cuvintelor mă adun la cuprinsul ei, la puterea lor, învățându-mi inima treptat cu adevărul, și intru în aceeași așezare a duhului în care au fost scrise cuvintele rugăciunii, și astfel mă deprind puțin câte puțin să mă rog în duh și în adevăr, după cuvintele Adevărului Celui veșnic: *Cei ce se închină lui Dumnezeu, cu duhul și cu adevărul se cade să se închine.* Când omul se roagă cu rugăciunea cea din afară, în auz, nu poate totdeauna urmări toate mișcările inimii, care sunt prea grabnice, dat fiind că atunci este nevoit a lua aminte la rostirea, la forma din afară a cuvintelor. Astfel, la mulți clerici care citesc în grabă ia naștere o rugăciune cu totul mincinoasă: cu gura ei par că se roagă, par întru toate evlavioși, dar inima lor doarme și nu știe ce spune gura. Asta vine din faptul că ei se grăbesc și nu cugetă cu inima la ceea ce vorbesc. Trebuie să ne rugăm pentru ei precum și ei se roagă pentru noi; trebuie să ne rugăm ca acele cuvinte pe care le rostesc să ajungă la inima lor și să o încălzească. Ei se roagă pentru noi cu cuvintele oamenilor sfinți, iar noi pentru noi.

28 Toți câți vă apropiați să lucrați Domnului în rugăciune învățați-vă să fiți asemenea Lui: blânzi, smeriți și adevărați cu inima; să nu aveți viclenie în suflet, să nu-l aveți împărțit între bine și rău, să nu aveți în el răceală; străduiți-vă să aveți Duhul Lui, fiindcă *cine nu are Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui;* iar Domnul caută între noi pe cel asemenea Lui și înrudit cu El, ca să aibă pe ce să se altoiască harul Lui. Aduceți-vă amin-

te că în rugăciune nici un cuvânt nu cade în deșert dacă este rostit din inimă: Domnul aude fiecare cuvânt și cântărește fiecare cuvânt. Uneori ni se pare că rugăciunile pe care le rostim nu fac decât să lovească văzduhul în deșert, că răsună ca glasul celui ce strigă în pustie: nu este așa. Trebuie să ne amintim că atunci când ne rugăm Domnul ne înțelege pe noi, adică înțelege cuvintele noastre, dacă putem spune așa, întocmai cum se înțeleg pe sine rugătorii desăvârșiți, fiindcă omul este chipul lui Dumnezeu. Domnul răspunde la fiecare dorință a inimii, fie aceasta vădită sau nevădită prin cuvinte.

29 Pentru ca un creștin să ducă viață creștinească și să nu se stingă în el cu desăvârșire viața duhului, are neapărată trebuință să se roage acasă și în obște, să meargă la biserică cu credință, înțelegere, osârdie, așa cum este neapărată nevoie să turnăm untdelemn în candelă ca ea să ardă și să nu se stingă. Iar întrucât rugăciunea nefățarnică, aprinsă, vine la cel înfrânat, pentru ca viața creștinească sau altfel spus aprinderea credinței, nădejdii și dragostei să se păstreze în noi este nevoie de înfrânare și de post. Nimic nu stinge așa de grabnic în noi duhul credinței precum neînfrânarea, lăcomia și ghiftuirea, viața dezmățată. Eu mă sting, mor duhovnicește când nu slujesc o săptămână întreagă în biserică și mă aprind, înviez cu sufletul și cu inima când slujesc, silindu-mă pe mine însumi la rugăciune nu de formă, ci cu adevărat duhovnicească, nefățarnică, înflăcărată.

30 Să privești neclintit spre Dumnezeu cu ochii inimii și în timp ce privești la El să ceri ceea

ce vrei, în numele lui Iisus Hristos, și se va împlini cererea ta. Dumnezeu va fi pentru tine totul într-o clipită, fiindcă El este Ființă simplă, mai presus de orice timp și spațiu, și în clipele tale de credință, de unire cu El a inimii Tale, va săvârși pentru tine tot ce e de trebuință pentru mântuirea ta și a aproapelui, și în acel răstimp vei fi tu însuți părtaș Dumnezeirii prin împărtășirea preaadevărată cu El: *Eu am zis: dumnezei sunteți.* Precum între Dumnezeu și tine nu este atunci depărtare, nici între cuvântul tău și împlinirea lui nu va fi vreo întârziere: vei spune și se va săvârși îndată, precum și Dumnezeu *a zis și s-au făcut, a poruncit și s-au zidit.* Așa e în privința Tainelor, așa e îndeobște în privința rugăciunii duhovnicești. Totuși, în Taine totul se săvârșește pentru harul preoției, cu care este îmbrăcat preotul, pentru Marele Arhiereu – Hristos –, al Cărui chip îl poartă preotul și ca atare, chiar dacă își poartă în chip nevrednic cinul, chiar dacă e bănuitor, puțin credincios sau neîncrezător, totuși Taina lui Dumnezeu se săvârșește grabnic, într-o clipită.

31 Spuneți: „Rugăciunea ne obosește repede." De ce? Fiindcă nu-L aveți pe Domnul viu înaintea voastră, *că de-a dreapta voastră este.* Priviți neîncetat la El cu ochii inimii, și atunci veți sta o noapte întreagă la rugăciune fără să obosiți. Dar ce spun eu o noapte! Trei zile și trei nopți veți sta și nu veți obosi. Amintiți-vă de stâlpnici. Aceștia stăteau ani de-a rândul pe stâlp într-o așezare de rugăciune a duhului și își biruiau trupul care, la ei la fel ca și la tine, era înclinat spre lenevie – iar tu te îngreunezi după câteva ceasuri de rugăciune obștească și chiar după unul singur!

Rugăciunea înseamnă a respira Duh Sfânt

32 Rugăciunea este respirație duhovnicească; rugându-ne, respirăm Duh Sfânt: *întru Duhul Sfânt rugându-vă* (Iuda 1, 20). Așadar toate rugăciunile Bisericii sunt respirație a Duhului Sfânt, văzduh duhovnicesc și totodată lumină duhovnicească, foc duhovnicesc, mâncare duhovnicească și îmbrăcăminte duhovnicească.

33 În rugăciunile și în cântările Bisericii, pe toată întinderea lor, Se mișcă Duhul adevărului. Tot ce vine în cap din altă parte împotrivindu-se și hulind este de la diavolul, părintele minciunii, clevetitorul; rugăciunile și cântările sunt respirație a Duhului Sfânt.

34 „În timp ce ne rugam sau când citeam cuvântul lui Dumnezeu și alte cărți având cuprins sfințit (iar câteodată și lumești dintre cele de îndreptare bună, în care de pildă este descrisă o lucrare a Dumnezeiești Pro-

nii asupra oamenilor) sau când vorbeam cu alții despre lucruri folositoare sufletului, am simțit în inima noastră glas de răcoare subțire." Domnul vă cercetează: *Glas de răcoare*[1] *subțire, și acolo este Domnul* (III Împ. 19, 12).

35 *Nu ai cunoscut că Eu sunt în Tatăl și Tatăl în Mine?* (In 14, 9-10). Nu știi, oare, că în timpul rugăciunii Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt sunt în tine și tu în Ei?

36 Rugăciunea este materia pe care o respiră sufletul, precum văzduhul este materia cea firească pe care o respiră trupul. Noi respirăm prin Duhul Sfânt. Fără Duhul Sfânt nu poți spune din toată inima nici măcar un cuvânt al rugăciunii. Rugându-te stai de vorbă cu Domnul față către față, și dacă ai gura inimii deschisă prin credință și prin dragoste e ca și cum ai trage atunci din El bunătățile duhovnicești ale Duhului Sfânt pe care le-ai cerut.

37 Când te scoli la rugăciune împovărat de păcate multe și stăpânit de deznădejde, începe să te rogi cu nădejde, arzând cu duhul, și amintește-ți că Însuși Duhul lui Dumnezeu ne ajută în neputințele noastre, *mijlocind pentru noi cu suspinuri negrăite.* Când îți vei aminti cu credință de această lucrare a Duhului Sfânt în noi, lacrimi de umilință vor izvorî din ochii tăi și în inimă vei simți pace, dulceață, îndreptățire și bucurie în Duhul Sfânt, vei striga prin cuvântul inimii: *Ava, Părinte!*

[1] Potrivit versiunii slavone *(n. tr.).*

Rugăciunea – stare înaintea Sfintei Treimi și a soborului locuitorilor cerești

38 Când chemi în rugăciune pe Domnul Dumnezeu Cel în Trei Fețe, adu-ți aminte că Îl chemi pe Părintele Cel fără de început a toată făptura, al îngerilor și oamenilor, că de tine, cel ce Îl chemi, se minunează toate puterile cerești și te privesc cu dragoste pentru faptul că chemi cu credință, cu dragoste și cu evlavia cuvenită pe Făcătorul Cel de obște al lor și al nostru, pe Atotțiitorul și Domnul, pe Care ei Îl iubesc fără de măsură, înaintea Căruia se cucernicesc nespus. O, ce înaltă fericire, ce mărire, ce vrednicie e a-L chema pe Veșnicul Părinte! Să prețuiești neîncetat și neschimbat această preaînaltă fericire pe care ți-a dăruit-o nesfârșita bunătate a Dumnezeului tău și nu te lăsa furat de gânduri în timpul rugăciunii tale. La tine ia aminte Dumnezeu, la tine iau aminte îngerii și sfinții oameni ai lui Dumnezeu. (Am lăcrimat scriind aceste rânduri.)

39 Când te rogi în singurătate, și se trândăvește duhul tău, și va începe să se plictisească și să se îngreuneze de singurătate, adu-ți aminte, atunci ca și întotdeauna, că spre tine caută cu ochi mai luminoși ca soarele Dumnezeu Cel în Trei Ipostasuri, toți sfinții îngeri, îngerul tău păzitor și sfinții oameni ai lui Dumnezeu. Adevărat, fiindcă ei sunt cu toții una în Dumnezeu, și unde este Dumnezeu acolo sunt și ei. Încotro se întoarce soarele, într-acolo și razele lui toate. Înțelege ce spun. Roagă-te totdeauna cu inimă aprinsă – iar pentru asta nicicând nu te ghiftui cu mâncare și băutură. Adu-ți aminte cu cine stai de vorbă! Oamenii uită foarte des cu cine stau de vorbă la rugăciune, cine e martor rugăciunii lor. Ei uită că stau de vorbă cu Cel priveghetor și atotvăzător, că la împreună-vorbirea dintre ei și Dumnezeu iau aminte toate puterile cerești și toți sfinții oameni ai lui Dumnezeu.

40 Când te rogi Stăpânei sau vreunui sfânt, întipărește-ți în minte gândul că ești o piatră a unei biserici în care Stăpâna este piatra din capul unghiului zidirii, *începătoarea zidirii înțelegătoare (Acatistul Preasfintei Născătoare de Dumnezeu,* icos 10) și să știi că ești strâns legat lăuntric cu toți locuitorii Cerului ca piatră din clădire, deși ești moale și nu tare. Astfel văzând lucrurile, vei înțelege de ce rugăciunile ajung atât de ușor la sfinți: noi toți suntem sub un singur Cap – Hristos (v. Efes. 1, 22) – și toți suntem însuflețiți de un singur Duh al lui Dumnezeu.

41 La sfârșitul rugăciunilor pe care le faci acasă dimineața și seara cheamă-i pe sfinții patri-

arhi, proroci, apostoli, ierarhi, mucenici, mărturisitori, cuvioşi, doctori fără de arginţi, pentru ca văzând în ei întruparea a toată fapta bună să te faci şi tu următor lor în toată fapta bună. Învaţă de la patriarhi credinţa copilărească şi ascultarea faţă de Domnul; de la proroci şi de la apostoli râvna pentru slava lui Dumnezeu şi pentru mântuirea sufletelor omeneşti; de la ierarhi râvna de a propovădui cuvântul lui Dumnezeu şi îndeobşte de a lucra prin scrieri la proslăvirea pe cât e cu putinţă a numelui lui Dumnezeu, la întărirea credinţei, nădejdii şi dragostei între creştini; învaţă de la mucenici şi mărturisitori să fii tare în credinţă şi în cucernicie în faţa oamenilor necredincioşi şi necucernici; de la cuvioşi răstignirea trupului cu patimile şi poftele, rugăciunea şi cugetarea la Dumnezeu; de la doctorii fără de arginţi neagonisirea şi ajutorarea fără plată a celor aflaţi în nevoie.

Cuvântul în rugăciune

42 Și în gura noastră cuvântul apare deja creator, formând sunete articulate; împreună cu cuvântul iese duhul viu al omului, care este nedespărțit de gând și de cuvânt. Vedeți? Prin firea sa, cuvântul chiar și în noi este creator. Și atunci, de ce rămânem, ca niște puțin credincioși, neîncrezători în puterea creatoare a cuvântului – de pildă, în faptul că în rugăciune ea – această „slujbă cuvântătoare" – va face negreșit să se pogoare la noi mila Stăpânului? Astfel cuvântul creează necontenit trup: sunetele articulate și scrierile, altfel spus cărțile noastre, nu sunt oare trup în care este îmbrăcat cuvântul? Iar noi am ascultat și am privit atât de mult, încât ni se pare că asta nu merită deloc luarea noastră aminte. Nu numai firea Dumnezeirii, ci – cu darul Ei – și firea făpturilor însuflețite este creatoare sub călăuzirea lui Dumnezeu: *Creșteți și vă înmulțiți* (Fac. 1, 28). Sufletele făpturilor vii își cresc, sub călăuzirea lui Dumnezeu, trupuri (vezi păianjenul, albina, viermele). Ast-

fel, prin puterea dată lor de Dumnezeu, oamenii trăiesc și se înmulțesc pe pământ până acum; astfel, oamenii și animalele își fac tot ce au neapărată nevoie ca să trăiască, mai ales omul – această ființă inventivă, care uimește prin nesfârșita sa creație în toate genurile artei. Întrucât Cuvântul-Făcător este pretutindenea fiitor, făpturile Lui sunt răspândite pretutindeni, deși nu la nesfârșit, El face – și dacă e nevoie reface – pretutindeni.

43 Cuvântul lui Dumnezeu este totuna cu Însuși Dumnezeu. Drept aceea, să crezi fără să te îndoiești orice cuvânt al Domnului; cuvântul lui Dumnezeu este lucru [realitate]; și cuvântul tău trebuie să fie lucru; așadar, dacă ți-ai dat cuvântul, să-l împlinești neapărat; drept aceea și la rugăciune cuvintele noastre trebuie să fie lucru și adevăr, iar nu minciună, nu prefăcătorie, nu amăgire. Așa și în toate cele ale vieții noastre.

44 La rugăciune să crezi întotdeauna cu tărie și să îți amintești că orice gând și orice cuvânt al tău pot neîndoielnic să devină lucru. *La Dumnezeu nimic nu este cu neputință* (Lc. 1, 37). Iar *cine se lipește de Domnul, un duh cu Domnul este* (I Cor. 16, 17). Asta înseamnă că nici cuvântul tău nu este cu neputință. *Toate sunt cu putință celui care crede* (Mt. 9, 23). Păzește cuvântul: de preț este cuvântul. *Pentru orice cuvânt deșert oamenii vor da seama de dânsul în ziua judecății* (Mt. 12, 36).

45 Când te rogi, ia aminte cu tărie la cuvintele rugăciunii, simte-le cu inima. Nu despărți de ele mintea ta prin nici un fel de gânduri. Când te rogi

în timpul slujbelor, al săvârșirii Tainelor și rugăciunilor pentru felurite împrejurări, sprijină-te cu tărie pe înseși cuvintele rugăciunilor bisericești, crezând că nici măcar un cuvânt nu este pus acolo în deșert, că fiecare are puterea sa, că în fiecare cuvânt este Însuși Domnul Cel în Trei Ipostasuri, Care pretutindeni este și toate le plinește; să te gândești: „Eu sunt nimic, Domnul face totul." Să mai gândești: „Eu vorbesc – Dumnezeu-Cuvântul vorbește în mine. Eu n-am de ce să mă îngrijesc. *Toată întristarea voastră*, s-a zis, *vărsați-o către Domnul, că Acela se îngrijește pentru voi* (I Ptr. 5, 7)."

46 Precum în Dumnezeu Tatăl, Fiul și Sfântul Duh sunt nedespărțiți, așa și în rugăciunea și viața noastră gândul, cuvântul și fapta trebuie să fie nedespărțite. Dacă ceri ceva de la Dumnezeu, să crezi că așa va fi, că se va face cum ai cerut tu, dacă va fi pe placul lui Dumnezeu; dacă citești cuvântul lui Dumnezeu, să crezi că ceea ce se spune în el a fost, este și va fi, s-a săvârșit, se săvârșește și se va săvârși. Așa să și vorbești, așa să citești, așa să te rogi. Mare lucru este cuvântul! Mare lucru este sufletul gânditor, cuvântător și lucrător, chip și asemănare a Treimii Celei atotputernice! Omule! Cunoaște-te pe tine însuți, cunoaște cine ești și poartă-te pe măsura vredniciei tale.

47 Când te îndoiești că se va săvârși sau împlini cuvântul rugăciunii, adu-ți aminte că este în firea cuvântului să se săvârșească, să fie lucrător, și că Duhul Sfânt, Care ne învață să ne rugăm precum se cade (v. Rom. 8, 26), este și Se numește însuși Săvârșitorul.

El este Cel ce săvârșește rugăciunea noastră *(săvârșită de Duhul)*. Adu-ți aminte că cuvântul este putere; s-a zis că *la Dumnezeu nimic nu este cu neputință* (Lc. 1, 37). Cuvântul Domnului *nu se întoarce* la El *deșert* (Is. 55, 11), ci asemenea ploii sau luminii, adapă cuvântul inimilor noastre și dă sămânța împlinirii semănătorului. Și despre oameni se spune: „Are o neobișnuită putere a cuvântului." Vezi? Cuvântul este putere, duh, viață.

48 Dumnezeu este Duh, Ființă simplă. Iar duhul prin ce se vădește? Prin gândire, cuvânt și faptă. Drept aceea Dumnezeu, ca Ființă simplă, nu este alcătuit dintr-un șir sau o mulțime de gânduri, sau dintr-o mulțime de cuvinte, sau de fapturi, ci e cu totul într-un gând simplu: „Dumnezeu-Treime", sau într-un cuvânt simplu: „Treime", sau în trei Fețe aflate în unire după fire. Dar tot El este întreg și în tot ce este, pătrunde toate, umple toate cu Sine. De pildă: citiți o rugăciune și El este întreg în fiecare cuvânt, ca Foc Sfânt, pătrunde fiece cuvânt. Oricine poate cunoaște singur acest fapt dacă se va ruga fără fățărnicie, cu râvnă, cu credință și cu dragoste. El însă este întreg și în numele care sunt ale Lui: „Tatăl, Fiul și Sfântul Duh", sau „Treime", sau „Domnul", sau „Doamne, Dumnezeule", „Domnul Savaot", „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu", „Duhule Sfinte", „Împărate Ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului" și celelalte nume ale Sale. De asemenea îngerii și sfinții sunt apropiați de noi în numele lor după cum numele lor și credința lor sunt apropiate de noi în inima noastră, fiindcă ei nu sunt altceva decât suflări ale lui Dumnezeu și sunt un duh cu Domnul.

49 Fiecare cuvânt al Sfintei Scripturi, fiecare Cuvânt al Dumnezeieștii Liturghii, al Utreniei și Vecerniei, fiecare cuvânt al sfintelor rugăciuni are în sine puterea sa, asemenea însemnătății cinstitei și de viață făcătoarei cruci. Astfel de har este în fiece cuvânt bisericesc, datorită lui Dumnezeu-Cuvântul Ipostatic întrupat, Care sălășluiește în Biserică, fiind Capul ei. De altfel, orice cuvânt bun și adevărat are puterea sa datorită lui Dumnezeu, Cuvântul Cel simplu, Care umple toate. Așadar, cu ce luare-aminte și evlavie, cu ce credință trebuie să rostim fiecare cuvânt! Deoarece Cuvântul este Însuși Ziditorul – Dumnezeu, și prin Cuvânt a fost adus totul din neființă întru ființă.

50 Ființă cuvântătoare! Adu-ți aminte că îți ai începutul de la cuvântul Făcătorului a toate și că în unire (prin credință) cu Cuvântul ziditor poți fi tu însuți prin mijlocirea credinței ziditor atât material, cât și duhovnicesc. Să crezi că dacă ai credință în Cuvântul Cel ziditor al Tatălui nici cuvântul tău nu se va întoarce vreodată la tine deșert, neputincios (de pildă când te rogi Binefăcătorului – Dumnezeu după îndrumarea Sfintei Biserici sau povața Domnului), ci-ți va aduce dar de bună treabă; să crezi că dacă ai credință în Cuvântul Cel ziditor nu vei rămâne fără spor când înveți poporul în biserică și pe la case; nu va rămâne fără spor cuvântul tău nici în școală, ci va zidi mințile și inimile celor care vor lua aminte la tine.

51 Să crezi cu tărie că orice cuvânt se poate împlini, mai ales cel rostit la rugăciune, aducându-ți

aminte că Pricinuitorul cuvântului e Dumnezeu-Cuvântul, că Însuși Dumnezeul nostru, Cel în Treime închinat, Se exprimă prin trei cuvinte sau nume: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, că fiecărui cuvânt îi corespunde o ființă, altfel spus fiecare cuvânt poate fi ființă și faptă. Să te porți evlavios cu cuvântul și să îl prețuiești. Să îți aduci aminte că precum Cuvântul lui Dumnezeu – Fiul lui Dumnezeu este unit întotdeauna cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, așa și în cuvântul Sfintei Scripturi, sau în rugăciune, sau în Scripturile de Dumnezeu înțelepțiților Părinți iau parte prin pretutindenea ființarea Lor Tatăl, Înțelegerea (Rațiunea) Cea mai înaltă, Cuvântul Lui Cel ziditor și Duhul Sfânt, Săvârșitorul. Drept aceea, nici un cuvânt nu e deșert, ci are sau trebuie să aibă puterea sa – și vai grăitorilor în deșert, fiindcă pentru grăirea în deșert ei vor da răspuns! *La Dumnezeu nimic nu este cu neputință* (Lc. 1, 37), aceasta este îndeobște însușirea cuvântului: puterea și desăvârșirea lui. Așa trebuie să fie el în gura omului.

Rugăciunea în biserică

52 Iubesc să mă rog în biserică, mai ales în sfântul altar, la jertfelnicul lui Dumnezeu, fiindcă în biserică mă schimb în chip minunat prin harul lui Dumnezeu; în rugăciunea de pocăință și umilință cad de pe sufletul meu spinii și lanțurile patimilor și mă ușurez atât de mult; toată vraja, tot farmecul patimilor piere și sunt ca mort pentru lume, iar lumea cu toate bunătățile ei este ca moartă pentru mine; eu prind viață în Dumnezeu și pentru Dumnezeu, doar pentru Dumnezeu, și mă pătrund de El cu totul și sunt un duh cu El; mă fac ca un copil mângâiat pe genunchii mamei, inima mea este atunci plină de pace cerească, dulce; sufletul se luminează cu lumină cerească; atunci vezi totul limpede, vezi totul după adevăr, simți prietenie și dragoste către toți, chiar și către vrăjmași, cărora lesne le găsești dezvinovățire și pe care îi ierți cu drag. O, ce fericit este sufletul cu Dumnezeu! Biserica este cu adevărat rai pământesc.

53 O, sfântă biserică! Ce bine, ce dulce e să se roage în tine omul! Căci unde este rugăciunea înflăcărată, dacă nu între zidurile tale, înaintea prestolului Dumnezeiesc și înaintea feței Celui ce șade pe dânsul? Cu adevărat, sufletul se topește de umilința rugăciunii și lacrimile curg pe față precum apa. Dulce e să te rogi pentru toată lumea.

54 În timpul slujbelor, în timpul săvârșirii tuturor Tainelor și rugăciunilor să fii încrezător ca un copil față de părinții lui. Adu-ți aminte ce mari Părinți, ce luminători ai lumii, luminați la rândul lor de către Duhul Sfânt, te călăuzesc. Fii simplu și încrezător ca un copil, neîndoindu-te de lucrarea lui Dumnezeu. Toată întristarea vars-o la Domnul, iar tu să fii cu totul lipsit de întristare. *Nu vă grijiți cum sau ce veți grăi, că se va da vouă într-acel ceas ce veți grăi..., ci* Însuși *Duhul Tatălui vostru este Cel ce grăiește întru voi* (Mt. 10, 19-20). Domnul a înlăturat demult de la noi această grijă, această întristare, învățându-i pe Părinții noștri cei purtători de Dumnezeu ce să grăiască Domnului în timpul sfintelor slujbe, Sfintelor Taine și în feluritele împrejurări ale vieții omenești unde este nevoie de rugăciune, care face să se pogoare binecuvântarea de Sus. Ar trebui să ne rugăm cu ușurință, dar iată că vrăjmașul ne necăjește. Ce înseamnă necazurile pe care ni le face el dacă inima noastră e întărită în Domnul! Necazul cel adevărat este dacă nu suntem în Dumnezeu, dacă nu este în noi credință tare, dacă ne-am legat cu împătimirile acestei lumi, dacă înțelegerea noastră este trufașă și lăudăroasă: atunci și în preasfânta și fără de prihana lucrare a sluj-

belor dumnezeiești, a săvârșirii și împărtășirii Sfintelor Taine, diavolul ne va împiedica puternic.

55 În slujbe, Biserica ne arată lucrurile sau nevoile pentru care suntem datori să rugăm milostivirea lui Dumnezeu cu nădejde neșovăielnică de a le primi, fiindcă cerem în numele Domnului Iisus Hristos, Care a zis: *Orice veți cere întru numele Meu, aceea voi face, ca să Se proslăvească Tatăl întru Fiul* (In 14, 13).

56 Când stai în biserică să fii ca în cer cu Dumnezeu, fiindcă în biserică totul este ceresc... Aici rugăciunea de obște nu este pentru vreun lucru lumesc, ci pentru mântuirea sufletului, pentru iertarea de păcate, pentru sporirea în fapta bună și dăruirea nemuririi sufletelor noastre: rugăciune pentru toți. Toată grija lumească trebuie lepădată când intrăm în biserică și stăm în ea.

57 Liturghia este închipuire prin oameni, prin felurite lucruri, cuvinte și fapte a nașterii, vieții, învățăturii, poruncilor, minunilor și proorociilor, pătimirilor răstignirii pe cruce, morții, învierii și înălțării la cer a începătorului credinței noastre, a Domnului Iisus Hristos, Fiului lui Dumnezeu Celui Unul-Născut. În timpul Liturghiei, El Însuși stă de față în chip nevăzut, Însuși lucrează și săvârșește toate prin preot și prin diacon, care sunt doar unelte ale Lui.

58 În biserică auziți mai mult decât orice altceva glasurile sfinților slujitori, citeților și

cântăreților, care se roagă pentru miluirea noastră. Ce înseamnă aceasta? Înseamnă că noi, toți câți suntem în biserică, după păcatele noastre suntem vrednici de pedepsele lui Dumnezeu și că, mai înainte de toate, suntem datori să ne amintim după ce venim la biserică de faptul că suntem păcătoși, că am venit la Domnul cerului și al pământului, la Făcătorul și Binefăcătorul nostru, pe Care în toată ziua și în tot ceasul Îl mâniem cu nedreptățile noastre, ca să Îl rugăm fiecare pentru sine și chiar – din creștinească dragoste – pentru alții ca să ne miluiască. Rugăciunile pentru miluire [ecteniile] sunt fie mici, fie mari, fie întreite. Dat fiind că în biserică nici un cuvânt nu e de prisos, la cântarea ecteniei întreite trebuie să ne rugăm lui Dumnezeu cu deosebită putere, din adâncul sufletului, din inimă cât se poate de înfrântă, precum se și vorbește despre asta la începutul ecteniei: *Să zicem toți din tot sufletul și din tot cugetul nostru să zicem.* În acest răstimp trebuie să lepădăm până și cea mai mică răceală, cea mai mică neluare-aminte a inimii, și să înălțăm duhul smerit, ce s-a făcut cu totul luare-aminte, sus, la Ziditorul, prin rugăciune preafierbinte pentru miluirea noastră, a păcătoșilor. Dar ce vedem când preotul rostește și cântăreții cântă ectenia întreită și pe cea mare? În cea mai mare parte, obișnuita neluare-aminte și nepăsare a celor ce se roagă.

59 Dacă fratele tău face în timpul slujbei ceva greșit sau care arată o oarecare nepăsare, nu te întărâta împotriva lui nici lăuntric, nici la arătare, ci fă pogorământ cu mărinimie față de greșalele lui, aminte aducându-ți că și tu faci în viață multe, multe greșale, că

și tu ești om cu toate neputințele omenești, că Dumnezeu este Îndelung-răbdător și Multmilostiv și nenumărat de mult iartă ție și nouă tuturor nedreptățile noastre. Adu-ți aminte de cuvintele din *Rugăciunea Domnească: și ne iartă nouă greșalele noastre precum și noi iertăm greșiților noștri.* Cuvintele acestea trebuie să ne amintească întotdeauna că noi înșine suntem în toată vremea datornici mari, mari păcătoși înaintea lui Dumnezeu, și aducându-ne aminte de acest lucru să ne facă să ne smerim în adâncul inimii noastre și să nu fim foarte aspri cu greșalele fraților neputincioși asemenea nouă, căci frații mădularele noastre sunt, ca noi înșine. Omul este iute la mânie din pricina necunoașterii de sine, a trufiei și a faptului că nu ne dăm seama cât se vatămă prin aceasta firea noastră și că puțin L-am cunoscut pe blândul și smeritul Iisus.

60 Cei care merg la slujbă după ce au mâncat își iau de bunăvoie o povară nefolositoare și chiar vătămătoare, asurzindu-și dinainte sufletul în ce privește rugăciunea, oprind gândurilor sfinte și simțămintelor sfinte calea spre el. Trebuie să ne ferim cât putem de mult să mâncăm înainte de slujbă. Trebuie să ne amintim că împărăția lui Dumnezeu *nu este mâncare și băutură* (Rom. 14, 17), adică nu poate împărăți Dumnezeu în inima îngreunată cu îmbuibarea și băutura.

61 Spre slava preasfântului nume al Stăpânului nostru, Domnul Iisus Hristos, și a Stăpânei de Dumnezeu Născătoare, vă spun că am simțit de mii de ori în inima mea că după împărtășirea cu Sfintele Taine

sau după ce m-am rugat cu osârdie acasă după obicei ori în urma vreunui păcat, vreunei patimi, vreunui necaz, vreunei strâmtorări, Domnul mi-a dat cu rugăciunile Stăpânei (sau însăși Stăpâna, prin bunătatea Domnului) parcă o nouă fire a duhului – curată, frumoasă, măreață, luminoasă, înțeleaptă, bună în locul celei necurate, trândave și molatice, puține la suflet, întunecate, proaste, rele. De multe ori m-am schimbat cu minunată, mare schimbare, spre propria mea mirare, adesea și spre a altora. Slavă puterii Tale, Doamne! Slavă îndurărilor Tale, Doamne, pe care le arăți asupra mea, a păcătosului!

62 Tineretul care a tot învățat și n-a băgat nimic la cap merge rareori la biserică și îndeobște nu se îngrijește de lucrarea educării sale duhovnicești, socotind-o ca nefolositoare și dedându-se grijilor lumești. La acest lucru trebuie luat aminte: este rod al trufiei, lipsei de maturizare duhovnicească. Ei socot că a merge la biserică și la slujbele de obște este treaba poporului de rând și a femeilor, uitând că în biserică slujesc cu frică alături de oameni îngerii, socotind acest lucru drept o mare fericire pentru sine.

Despre sobornicitatea rugăciunii

63 Să trăiești cu inima cuvintele Mântuitorului către Tatăl: *Precum Tu, Părinte, întru Mine, și Eu întru Tine, ca și aceștia întru Noi una să fie* (In 17, 21), și în tot chipul străduiește-te să te unești cu Dumnezeu și pe ceilalți de asemenea să-i unești cu El; sprijină prin toate mijloacele cu putință unirea întru cucernicie, fără a te cruța pe tine însuți și fără a cruța nimic din ale tale pentru unirea dragostei: căci Dumnezeu este Dătătorul Cel atotputernic al vieții noastre și Atotbunul Dătător a toate; El și viața noastră o sprijină în ostenelile cele spre binele aproapelui, iar la nevoie va da toate cele de trebuință dacă ne cheltuim avutul pentru dragostea frățească.

64 La rugăciune trebuie să ne amintim că suntem unii altora mădulare și trebuie să ne rugăm pentru toți, precum arată și rugăciunea *Tatăl nos-*

tru. Apostolii ne sunt în această privinţă pildă dimpreună cu toţi sfinţii. Dacă îţi vei aminti lucrul acesta şi te vei ruga pentru ceilalţi, şi sfinţii îngeri se vor ruga pentru noi, ca mădulare ale uneia şi aceleiaşi împărăţii a lui Hristos, ale uneia şi aceleiaşi Biserici, ale unuia şi aceluiaşi trup. *Cu măsura cu care măsuraţi se va măsura vouă* (Mt. 7, 2).

65 În timpul rugăciunii de obşte, toată inima ta să fie în Dumnezeu şi nicidecum să nu se lipească nici măcar pentru o clipită de vreun lucru pământesc; să ai, de asemenea, dragoste înflăcărată pentru sufletele omeneşti, din dragoste de Dumnezeu şi din râvnă pentru mântuirea lor; să te rogi pentru ele ca pentru cei aflaţi în necaz mare. *Toţi suntem în necazuri,* s-a zis, *supuşi ispitirii celui viclean.*

66 Ce ne arată Sfânta Biserică punând în gurile noastre, atât la rugăciunea de acasă, cât şi la cea din biserică, rugăciuni ca din partea tuturor, iar nu numai din partea unui singur om...? Vrea să ne arate necontenita dragoste frăţească pe care suntem datori să o avem, ca totdeauna şi întru toate să ne iubim unii pe alţii ca pe noi înşine atât când ne rugăm, cât şi în viaţa cea de toate zilele, ca, urmând lui Dumnezeu Celui în Trei Feţe Care alcătuiesc cea mai înaltă Unire, să fim şi noi un întreg alcătuit din multe mădulare. *Ca toţi una să fie; precum Tu, Părinte, întru Mine, şi Eu întru Tine, ca şi aceştia întru Noi una să fie* (In 17, 21). Rugăciunea pentru toţi ne învaţă ca şi în viaţă să împărţim cele de trebuinţă cu ceilalţi, ca şi în viaţă să avem totul de obşte

și în unire, ca în toate să se vadă dragostea frățească, precum și ca fiecare să-și folosească darurile spre binele celorlalți așa cum poate, nu să-și ascundă talantul în pământ, nu să fie egoist și leneș. Ești înțelept? Dă sfat celui neînțelept. Ești cult? Învață pe cel neștiutor. Ești puternic? Ajută celui neputincios. Ești bogat? Ajută celui nevoiaș.

67 Când ne rugăm împreună cu oamenii, suntem nevoiți uneori să străpungem prin rugăciunea noastră un perete foarte tare – sufletele omenești împietrite de împătimirile acestei vieți, să străbatem întunericul egiptenesc, bezna patimilor și împătimirilor. Iată de ce uneori e greu să ne rugăm. Cu cât sunt mai simpli oamenii împreună cu care te rogi, cu atât îți e mai ușor.

68 Când te rogi străduiește-te să te rogi mai mult pentru toți decât pentru tine singur și în timpul rugăciunii gândește-te că toți oamenii alcătuiesc împreună cu tine un singur trup, iar fiecare dintre ei este în parte mădular al trupului lui Hristos și mădular al tău: suntem *unii altora mădulare* (Efes. 4, 25); roagă-te pentru toți așa cum te rogi pentru tine însuți, cu aceeași sinceritate și căldură; socoate neputințele, bolile lor ca pe niște neputințe și boli ale tale, neștiința lor duhovnicească, păcatele și patimile lor ca pe neștiința ta, păcatele și patimile tale, ispitele, necazurile și nevoile lor ca pe niște ispite, necazuri și nevoi ale tale. Această rugăciune o primește cu mare bunăvoință Tatăl Ceresc – Acel Atotbun Tată de obște al tuturor, la Care *nu este părti-*

nire (Rom. 2, 11), *nici umbră de schimbare* (Iac. 1, 17), Acea Dragoste ce nu cunoaște margini, Care cuprinde și păzește toate făpturile.

69 Nu te lenevi a te ruga cu osârdie pentru ceilalți la cererea lor sau de voia ta și împreună cu ei, fiindcă tu însuți vei primi milă de la Dumnezeu – harul Dumnezeiesc în inimă, îndulcindu-te și întărindu-te în credință și dragoste de Dumnezeu și de aproapele. Cuvintele acestea sunt adevărate, ele sunt luate din cercare. De obicei ne rugăm pentru alții nu cu multă plăcere, mai mult de nevoie sau din obișnuință, fără ca inima să ia parte pe deplin. Trebuie să ne silim a ne ruga din toată inima, cu mare credință, cu mare îndrăznire, ca să primim mare și bogată milă de la înduratul și darnicul Dumnezeu. *Să ceară cu credință, deloc îndoindu-se: pentru că cel ce se îndoiește asemenea este cu valul mării, care de vânturi se aruncă și se învăluiește* (Iac. 1, 6). Domnului, Părintelui de obște al tuturor, Îi place când ne rugăm unii pentru alții cu plăcere, cu credință și cu dragoste, fiindcă El e Dragoste, gata să-i miluiască pe toți pentru dragostea frățească. Sfântul Duh a zis: *Rugați-vă unul pentru altul, ca să vă vindecați* (Iac. 3, 16). Vezi ce plăcută lui Dumnezeu și ce lucrătoare este rugăciunea pe care o facem unii pentru ceilalți?

70 Creștinul este dator să se roage pentru toți creștinii ca pentru sine însuși, ca Dumnezeu să le dăruiască sporire a vieții și a credinței și a înțelegerii duhovnicești, iar pe de altă parte slobozire de păcate și

de patimi. De ce? Din dragoste creștinească, dragoste care vede în toți creștinii mădulare ale sale și mădulare ale lui Hristos Dumnezeu, ale Mântuitorului de obște al tuturor, și le dorește aceleași lucruri ca și sieși, străduindu-se totodată în tot chipul să le facă aceleași lucruri pe care le-ar face pentru sine.

71 Când duhul cel străin, trufaș, rău aduce tulburare asupra ta înainte de citirea și în timpul citirii rugăciunilor către Domnul Dumnezeu sau către Maica lui Dumnezeu, să ai gândul viu că toți cei de față sunt copii ai Tatălui Ceresc, Celui atotputernic, Fără de început, Fără de sfârșit, Atotbun și că Domnul este Tatăl lor, și roagă-te Lui cu îndrăzneală, cu pace, cu bucurie, slobod, în numele tuturor, netemându-te nici de batjocurile, nici de disprețul, nici de răutatea oamenilor acestei lumi. Nu fi viclean, rușinându-te de oameni; să nu ai îndoială când te rogi Tatălui Ceresc și mai ales *Rugăciunea Domnească* să o citești cu evlavie și pace, fără să te grăbești; îndeobște toate rugăciunile să le citești liniștit, cu glas lin, cu evlavie, știind înaintea Cui le rostești.

72 *Unde sunt doi sau trei adunați întru numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor* (Mt. 18, 20). Mă umplu de evlavie chiar înaintea a doi sau trei oameni care se roagă împreună, fiindcă, după făgăduința Domnului, El Însuși Se află printre ei: cu atât mai mult mă umplu de evlavie înaintea unei adunări numeroase. Mult spor și roadă are rugăciunea în sobor dacă este frățească, făcută într-un suflet *(adunați întru numele Meu)*. Rugă-

ciunea cea cu osârdie a Bisericii pentru Apostolul Petru a pătruns îndată la tronul lui Dumnezeu și Domnul a trimis îngerul Său pentru a-l slobozi în chip minunat din temniță pe Petru, pe care Irod voia să îl omoare. Rugăciunea frățească a Apostolilor Pavel și Sila a făcut să se pogoare la ei ajutor ceresc minunat de la Sfântul Duh (v. Fapte 12, 5-11; 24-26).

79 Dumnezeul meu! Cum îndulcesc inima noastră dragostea și nefățarnica împreună-pătimire către aproapele! Cine va zugrăvi această fericire a inimii pătrunse de simțământul dragostei celorlalți către mine și a dragostei mele către ceilalți? Este ceva de nedescris! Dacă aici, pe pământ, dragostea frățească ne desfată atât de mult, cu ce dulceață a dragostei vom fi preaplini în ceruri, când vom vieţui împreună cu Dumnezeu, cu Născătoarea de Dumnezeu, cu Puterile cerești, cu sfinții oameni ai lui Dumnezeu? Cine își poate închipui și cine poate zugrăvi această fericire, și ce lucru vremelnic, pământesc, nu se cuvine să jertfim pentru a primi fericirea cea negrăită a dragostei cerești? Dumnezeu, numele Tău este Dragoste: Tu învață-mă adevărata dragoste, tare ca moartea. Iată că am gustat cu prisos de îmbelșugare dulceața ei din împărtășirea în duhul credinței celei în Tine împreună cu robii Tăi credincioși și roabele Tale credincioase, și cu prisos de îmbelșugare sunt împăcat și înviat de ea. Întărește, Dumnezeule, ceea ce ai lucrat în mine. O! Dacă ar fi așa în toate zilele! Dăruiește-mi să am mai des împărtășirea credinței și a dragostei cu robii Tăi credincioși, cu bisericile Tale, cu Biserica Ta, cu mădularele Tale!

74 Mântuitorul meu Preadulce! Tu ai venit să slujești neamul omenesc și nu numai în templu ai propovăduit cuvântul adevărului ceresc, ci ai străbătut orașele și satele, de nimeni nu Te-ai înstrăinat, la toți ai mers acasă și mai ales la cei a căror caldă pocăință ai prevăzut-o cu vederea Ta cea dumnezeiască. Așadar nu ai șezut acasă, ci ai avut împărtășirea dragostei cu toți. Dăruiește-ne și nouă să avem această împărtășire a dragostei cu poporul Tău, ca noi, păstorii, să nu ne închidem de oile Tale în casele noastre ca în niște cetăți sau în niște temnițe, ieșind doar pentru a sluji la biserică sau pentru a face sfeștanii și molifte pe la case numai din datorie, doar cu rugăciuni rostite mecanic. Să se deschidă gurile noastre pentru a grăi slobod, în duhul credinței și al dragostei, cu enoriașii noștri. Să se deschidă și să se întărească dragostea noastră creștinească față de fiii duhovnicești prin împreună-vorbirea cu ei vie, slobodă, părintească. O, ce dulceață ai ascuns Tu, Stăpâne, Dragostea noastră fără margini, în împreună-vorbirea duhovnicească, încălzită de dragoste, a părintelui duhovnicesc cu fiii săi, ce fericire! Și cum să nu mă nevoiesc din toate puterile pe pământ pentru asemenea fericire... Și ea este doar o începătură slabă, doar o asemănare slabă a fericirii cerești a dragostei! Să iubești cu osebire împărtășirea facerii de bine, atât lumești, sociale, cât și duhovnicești. *Facerea de bine și împărtășirea să nu le uitați* (Evr. 13, 16).

75 Rugăciunea de obște a Bisericii este mare putere a lui Dumnezeu, care biruie cetele diavolești și poate cere de la Dumnezeu tot darul desăvârșit, tot ajutorul, toată ocrotirea, izbăvirea, mântuirea.

76 Domnul iubește și ascultă mai mult rugăciunea atunci când nu singuri și nu numai în numele nostru și nu numai pentru noi înșine ne rugăm, ci împreună, în numele tuturor și pentru toți.

Despre
Rugăciunea Domnească

77 Creștine, adu-ți aminte și poartă totdeauna în gânduri și în inimă marile cuvinte ale *Rugăciunii Domnești: Tatăl nostru, Carele ești în ceruri* (adu-ți aminte: cine e Tatăl nostru? Dumnezeu este Tatăl nostru, Dragostea noastră; cine suntem noi? Suntem copiii Lui și frați între noi; în ce dragoste frățească sunt datori a trăi copiii unui asemenea Tată? *De ați fi fost fii ai lui Avraam, lucrurile lui Avraam ați fi făcut* – In 8, 39; și ce fapte suntem datori să facem?), *sfințească-se numele Tău, vie împărăția Ta, facă-se voia Ta precum în cer, așa și pe pământ. Pâinea noastră cea spre ființă dă-ne-o nouă astăzi* (pâinea noastră, nu pâinea mea; iubirea de sine trebuie izgonită din inimile copiilor lui Dumnezeu: noi suntem una) *și ne iartă nouă greșalele noastre precum și noi iertăm greșiților noștri* (vrei și îți place ca Dumnezeu să-ți ierte păcatele... Să obișnuiești și tu a ierta păcatele oamenilor care greșesc împotriva ta, știind că dragostea îndelung

rabdă și se milostivește). *Nu ne duce pre noi întru ispită (și nu te băga nici tu în ispită; Să nu dai întru clătire piciorul tău, nici să dormiteze cel ce te păzește... Domnul este acoperământ ție peste mâna ta cea dreaptă* [Ps. 120, 3, 5]), *ci ne izbăvește de cel viclean* (nu te da de bunăvoie pe mâna lui și nici Domnul nu te va lăsa să îi cazi pradă). *Că a Ta este împărăția* (recunoaște-L pe Dumnezeu ca Singur împărat și numai Lui să-I slujești) *și puterea* (în puterea Lui cea atotputernică să nădăjduiești) *și slava* (pentru slava Lui să ai râvnă din toate puterile, toată viața) *în veci* (El este împărat Veșnic, iar împărăția satanei va trece grabnic, fiindcă e tâlhărească, mincinoasă). *Amin.* Adevărate sunt acestea toate. Adu-ți aminte de această rugăciune mai mult decât de orice altceva și spune-o cât mai des în mintea ta, cugetând ce înseamnă fiecare cuvânt, fiecare îmbinare de cuvinte și fiecare cerere cuprinsă în ea.

78 Când zicem: *Tatăl nostru,* suntem datori să credem și să ne amintim că Tatăl Ceresc nu ne uită și nu ne va uita niciodată – căci, și dintre părinții pământești buni, care își uită copiii și nu se îngrijește de ei? *Eu nu te voi uita, zice Domnul* (Is. 49, 15). *Știe Tatăl vostru Cel ceresc că trebuință aveți de toate acestea* (Mt. 6, 32). Însușește inimii tale cuvintele acestea! Adu-ți aminte că Tatăl Ceresc te înconjoară neîncetat cu dragoste și grijă și că nu degeaba se cheamă Tatăl al tău. „Tată" nu este un cuvânt fără însemnătate și putere, ci cu deplină însemnătate și deplină putere.

79 Pentru a înțelege fără greș cuvintele *Rugăciunii Domnești: și nu ne duce pre noi întru ispită,*

trebuie să ne amintim că această rugăciune a fost dată apostolilor, care ceruseră să fie învățați cum să se roage – le-a fost dată înainte de pogorârea Duhului Sfânt asupra lor, când satana i-a cerut de la Domnul ca să îi cearnă ca pe grâu (v. Lc. 22, 31). Atunci apostolii erau încă slabi și lesne puteau să cadă în ispită (cum s-a întâmplat cu Petru), drept care Mântuitorul le pune în gură cuvintele: *nu ne duce pre noi întru ispită.* Pe de altă parte, fără ispitirea credinței, nădejdii și dragostei noastre, nu putem trăi; punerea la încercare a celor ascunse ale inimii sale este de neapărată trebuință pentru om, ca el să poată vedea singur cum este și să se poată îndrepta. Da, ispitele sunt de trebuință, *ca să se descopere cugetele multor inimi* (Lc. 2, 35), ca să se descopere tăria sau slăbiciunea noastră în credință, știința sau neștiința noastră duhovnicească, prihana sau curăția inimii noastre, nădăjduirea ei în Dumnezeu sau în cele pământești, dragostea de sine și de cele stricăcioase ori de Dumnezeu mai mult decât de orice.

80 Nicicând nu e așa de greu să spui din inimă: *Tată, fie voia Ta,* ca în timp de necaz puternic sau boală grea, mai ales când ne fac nedreptate oamenii, când năvălește asupra noastră cu viclenie vrăjmașul nevăzut. Anevoie este să spui din inimă: *fie voia Ta* și atunci când noi înșine suntem vinovații unei nenorociri – căci, credem noi, nu voia lui Dumnezeu, ci voia noastră ne-a pus în atare situație, deși nimic nu se întâmplă fără voia lui Dumnezeu. Îndeobște, este anevoie să crezi cu inima că voia lui Dumnezeu este ca noi să pătimim, de vreme ce inima știe din credință și din cer-

care că Dumnezeu e fericirea noastră, iar apoi este anevoie să și spui în nefericire: *fie voia Ta.* Noi ne gândim: „Dar ce, asta este voia lui Dumnezeu? De ce ne chinuie Dumnezeu? De ce alții sunt liniștiți și fericiți? Ce am făcut? Oare necazurile noastre vor mai avea sfârșit?" și așa mai departe. Însă când firii noastre stricate îi este greu să recunoască asupra sa voia lui Dumnezeu, fără de care nimic nu se întâmplă, și să se supună acesteia cu smerenie, tocmai atunci să i se supună, tocmai atunci să aducă Domnului jertfa sa de mult preț: încredințarea inimii în voia Lui nu doar în tihnă și fericire, ci și în necaz și nefericire; să supună cugetarea sa deșartă și greșită înțelepciunii Dumnezeiești celei desăvârșite, fiindcă precum sunt de departe cerurile de la pământ, așa sunt de departe gândurile noastre de gândurile lui Dumnezeu (v. Is. 55, 8-9). Să aducă fiecare om pe Isaac al său, pe cel unul născut al său, pe cel făgăduit al său (căruia i s-au făgăduit tihnă și fericire, iar nu necaz) jertfă lui Dumnezeu și să-I arate credința și ascultarea sa, ca să fie vrednic de darurile lui Dumnezeu de care se folosește ori se va folosi.

81 *Fie voia Ta.* De pildă: când vrei să fii sănătos și te străduiești din răsputeri să nu suferi de nici o boală, dar cu toate astea rămâi bolnav, spune: *fie voia Ta;* când întreprinzi ceva, dar întreprinderea nu îți reușește, spune: *fie voia Ta;* când faci bine altora, dar ți se plătește cu rău, spune: *fie voia Ta;* sau când, de pildă, vrei să dormi, însă ai insomnie, spune: *fie voia Ta;* îndeobște, nu te întărâta dacă ceva nu se face după voia ta și învață-te să te supui în toate voii Tatălui Ceresc. Tu ai vrea să nu

ți se întâmple ispite și cu toate astea vrăjmașul te chinuie zilnic cu ele, te perpelește, te strâmtorează în fel și chip – nu te întărâta, ci spune: *fie voia Ta.*

82 *Tatăl nostru! Vie împărăția Ta.* Domnul împărățește pretutindeni, în toată lumea cea văzută (este în tot locul) și în toate cetele îngerești; El împărățește cu nesfârșita Sa putere și dreptate și peste duhurile rele, și peste oamenii răi sau nedrepți; pe unii i-a legat cu legăturile cele veșnice ale beznei spre judecata Zilei Celei Mari, iar pe ceilalți îi pedepsește felurit în această viață, dar îi va pedepsi și în focul nestins care va să fie. Însă El, Adevărul, nu împărățește în draci și în oamenii necuvioși prin adevărul Său, fiindcă în aceia este minciună; nu împărățește prin dragostea Sa, fiindcă în ei este răutate; în oamenii necuvioși nu împărățește prin credință, nu împărățește prin nădejde și prin dragoste, nu împărățește prin împlinirea neștirbită de către ei a legilor Lui. *Ce Mă chemați: Doamne, Doamne, și nu faceți cele ce vă zic?* (Lc. 6, 9). *Păziți poruncile Mele* (In 14, 15). Împărățește în fiecare lucrare firească, oricât de mică ar fi ea, a trupului și sufletului nostru (de pildă, în cuvânt), fiindcă legilor Lui se supune trupul meu în hrănire, odihnă, somn, creștere, mers; gândul și cuvântul după legile Lui sunt rânduite și se mișcă, însă El nu împărățește totdeauna în inima mea, în așezările inimii mele și în voia mea slobodă: adeseori mă plec spre rău și fac răul în locul binelui la care mă îmbie El. Adeseori mă împotrivesc Lui, legilor Lui. Adeseori sunt puțin credincios, necredincios, iubitor de sine, trufaș, disprețuitor al celorlalți, pizmaș, zgârcit, iubitor de ago-

nisită, iubitor de bani, rob al trupului, fac în tot chipul placul cărnii mele păcătoase, sunt iubitor de cinstiri, nerăbdător, iute la mânie, leneș, nu fac fapte bune sau fac foarte puține și asta mai mult pentru că așa se nimerește decât din sloboda voie și îndemnare a inimii, nu împreună-pătimesc cu cei pătimitori ca și cu niște mădulare ale unuia și aceluiași trup al Bisericii: într-un cuvânt, nu împărățește totdeauna în mine Domnul prin gândurile, simțămintele și faptele credinței, nădejdii și dragostei.

83 În rugăciune este neapărată nevoie de smerenie cu deadinsul, smerenie stăruitoare, smerenie cât se poate de mare. Trebuie să ne amintim cine vorbește și ce vorbește, mai ales când spunem *Rugăciunea Domnească: Tatăl nostru.* Smerenia strică toate cursele vrăjmașului. Ah, câtă trufie ascunsă avem în noi! Spunem: „Asta știu; de asta n-am nevoie; asta nu-i pentru mine; asta e de prisos; în privința asta nu sunt păcătos." Câtă cugetare nu după Dumnezeu, ci după mintea noastră!

84 Când spunem rugăciunea *Tatăl nostru* trebuie să o spunem cu deosebită și limpede înțelegere și însuflețire, și anume trebuie: 1) să culegem înțelesul adânc al fiecărui cuvânt și al fiecărei îmbinări de cuvinte; 2) să dorim din tot sufletul și din toată inima ceea ce cerem; 3) să avem râvnă, străduință pentru a împlini ceea ce vrea Dumnezeu de la noi prin această rugăciune și 4) să împlinim asta cu fapta.

85 Închinați-vă lui Dumnezeu în duh și adevăr. În adevăr – tu spui de pildă: *sfințească-se nu-*

mele Tău. Oare este cu adevărat în tine dorința ca numele lui Dumnezeu să se sfințească prin faptele bune ale oamenilor și ale tale? Tu spui: *vie împărăția Ta:* oare chiar vrei venirea împărăției lui Dumnezeu, oare chiar vrei să fii sălaș al Duhului Dumnezeiesc, nu sălaș al păcatului? Oare nu vrei tu mai degrabă să trăiești în păcate? Spui: *fie voia Ta precum în cer, așa și pe pământ:* oare nu cauți tu mai degrabă voia ta decât voia lui Dumnezeu? Spui: *pâinea noastră cea de toate zilele dă-ne-o nouă astăzi:* oare nu spui în inima ta altceva, și anume: „Nu am nevoie să cer de la Tine așa; am și fără să cer, să strige așa cei ce nu au", sau nu cauți cu lăcomie să ai multe, fără a te mulțumi cu puțin sau cu ce ți-a dat Dumnezeu, fără a da mulțumită Lui pentru ceea ce ai? Ceri în rugăciunea ta de la Dumnezeu: *și ne iartă nouă greșalele noastre precum și noi iertăm greșiților noștri:* oare nu te gândești în sinea ta: „Eu nu sunt cine știe ce păcătos; pe cât se pare, nu trăiesc mai rău decât alții și n-am nevoie să cer iertarea păcatelor mele", sau când te rogi nu ai vreo nemulțumire ori mânie, mințind astfel cu obrăznicie în rugăciunea ta către Dumnezeu? Spui: *nu ne duce pre noi în ispită,* dar nu trăiești tu oare în prietenie cu cel viclean sau cu răul de orice fel, al cărui începător este diavolul? Ia seama ca pe limba ta să nu fie altceva decât în inimă; ia seama să nu minți Domnului în rugăciunea ta. Lucrul acesta să-l ai întotdeauna în vedere, atât când spui *Rugăciunea Domnească,* precum și când spui oricare altă rugăciune; ia seama dacă inima ta se învoiește cu ce rostește limba.

Despre rugăciunea către Născătoarea de Dumnezeu

86 Purcezând a te ruga Împărătesei de Dumnezeu Născătoare, mai înainte de rugăciune să ai încredințare tare că nu vei pleca de la ea fără a dobândi milă. Cu vrednicie și cu dreptate este a cugeta astfel și a avea atare încredințare în privința ei. Ea este Maica Atotmilostivă a Atotmilostivului Dumnezeu-Cuvântul, iar despre milele ei cele nenumărat de mari și multe trâmbițează toate veacurile și toate Bisericile creștine. Ea este cu adevărat *adâncul bunătății și al îndurărilor,* precum se spune despre ea în canonul Odighitriei (cântarea 5, troparul 1). Drept aceea, a te apropia de ea prin rugăciune fără o astfel de încredințare este lucru nechibzuit și plin de obrăznicie, îndoiala jignind bunătatea ei așa cum e jignită bunătatea lui Dumnezeu când oamenii se apropie în rugăciune de El fără nădejdea de a primi cele cerute. Cum grăbesc oamenii să ceară milostenie de la un om cu vază și bogat, a cărui bunătate o cunosc toți, a

cărui milostivire au dovedit-o faptele în rânduri fără număr? De obicei, cu cea mai nestrămutată încredințare și nădejde de a căpăta ceea ce doresc. Nici în rugăciune nu trebuie să ne îndoim, să avem puținătate de suflet.

87 Fecioara Maria este Stăpâna cea Preabună a tuturor fiilor și fiicelor omenești, fiind Fiică a lui Dumnezeu-Tatăl, Care este Dragoste, Maică a lui Dumnezeu-Cuvântul, a Dragostei noastre, Mireasă aleasă a Duhului Atotsfânt, Care este dragoste, de un suflet cu Tatăl și cu Cuvântul. Cum să nu alergi la o asemenea Stăpână și să nu aștepți de la ea toate bunătățile duhovnicești...?

88 Rugați-vă, frații mei, Maicii Domnului, când viforul urii și răutății se pornește în casa voastră. Ea, Atotbuna și Atotajutătoarea, lesne și prealesne poate împăca inimile omenești. Pacea și dragostea vin numai de la Dumnezeu, Care e singurul lor Izvor, iar Stăpâna este în Dumnezeu și, ca Maică a lui Hristos, Care e Pacea noastră, râvnește și se roagă pentru pacea a toată lumea, mai vârtos a tuturor creștinilor. Ea anume are puterea de a goni de la noi prin porunca sa duhurile răutății cele de sub ceruri – acești semănători neadormiți și plini de râvnă ai răutății și vrajbei între oameni, și tuturor celor ce cu credință și cu dragoste aleargă la acoperământul ei cel stăpânitor le dă grabnic pace și dragoste. Să aveți și voi râvnă pentru păstrarea credinței și a dragostei în inimile voastre; iar de nu vă veți îngriji singuri pentru asta, nu vă veți învrednici nici de mijlocirea pentru voi înaintea lui Dumnezeu a

Maicii Domnului. Pe lângă asta, fiți totdeauna cinstitori osârdnici și evlavioși ai Maicii Domnului Preaînalt, deoarece *cuvine-se cu adevărat a o ferici pe ea, Născătoarea de Dumnezeu, cea pururea fericită și preanevinovată,* mai înaltă decât toată făptura, Apărătoarea neamului omenesc. Străduiți-vă să creșteți în voi însivă duhul smereniei, fiindcă ea însăși e smerită ca nimeni dintre muritori și caută cu dragoste numai spre cei smeriți. *Căutat-a spre smerenia roabei Sale,* îi spune ea Elisabetei despre Dumnezeu, *Mântuitorul ei* (Lc. 1, 48, 47).

89 Dintre toate lucrurile mântuitoare ale lui Dumnezeu în lume, Sfânta Biserică proslăvește cel mai mult preamarea minune a întrupării lui Dumnezeu și mântuitoarele urmări ale acesteia pentru neamul omenesc – pe Preacurata, Preabinecuvântata Născătoare de Dumnezeu: multe precum nisipul mării sunt laudele închinate Maicii Domnului, mai cu seamă în canoane, stihiri, dogmatici, acatiste. Și vrednică este de acestea, ba toate aceste laude sunt chiar puține, fiindcă ea s-a învrednicit a fi Maică a lui Dumnezeu, și prin ea Dumnezeu S-a unit cu oamenii și i-a îndumnezeit. Și noi suntem datori să respirăm această taină a întrupării, să ne întărim prin ea.

90 De ce o lăudăm neîncetat, la glasul și îndemnul Bisericii, pe Preacurata Stăpână de Dumnezeu Născătoare prin nenumărate cântări și rugăciuni? Pentru a da măcar în parte slavă măririi, sfințeniei, dreptății ei, uimitoarei ei curății, smereniei dragostei ei față de Dumnezeu și față de noi, nevrednicii, neînceta-

tei mijlociri cu care mijlocește pentru noi, ca să știm și să ne amintim nesfârșit de marile binefaceri pe care le-a revărsat prin ea Domnul asupra neamului omenesc: fiindcă prin ea ne-am învrednicit a slavoslovi în veci Sfânta și de viață începătoarea Treime, prin ea am fost înviați și mântuiți de Dumnezeirea Cea în Trei Ipostasuri. Mărîtu-s-a Născătoarea de Dumnezeu mai presus de heruvimi și de serafimi și de făptura toată pentru mântuirea și mărirea ta, creștine, ca să te mântuiască și să te ocrotească pe tine.

91 Unde, în care biserici eterodoxe este înțeles, înălțat, proslăvit și chemat numele Născătoarei de Dumnezeu ca în Biserica noastră Ortodoxă, zi de zi!? Trâmbițați fără de tăcere și cu osârdie acest nume... Fiindcă de veacuri am cunoscut și ne-am încredințat cât de puternică și mântuitoare este pentru noi rugăciunea ei. De câte ori n-a mântuit ea patria noastră și orașele noastre, poporul nostru, satele noastre, de câte ori nu i-a mântuit pe mulți din toate nevoile și răutățile? Unde pe pământ este atât de mărit și preaînălțat după vrednicie – căci *cuvine-se aceasta cu adevărat* – numele Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, afară de Biserica Ortodoxă...?

92 Câtă vreme Rusia va fi ortodoxă și va cinsti cu osârdie pe Dumnezeu și pe Maica Domnului, ea va fi puternică și neclintită, fiindcă de la început și până acum ea a ieșit din toate necazurile, s-a întărit și s-a lărgit prin ocrotirea și ajutorul Născătoarei de Dumnezeu în toate războaiele și împrejurările nenorocite. Și cnejii, țarii ruși și oastea cea iubitoare de Hristos a Ru-

siei au cinstit-o întotdeauna cu osârdie pe Pururea Fecioara Maria, Preabinecuvântata Născătoare de Dumnezeu, ca pe cea mai cinstită decât heruvimii și mai slăvită fără de asemănare decât serafimii.

93 Dă mulțumită preagrabnicei Apărătoare, Doamnei noastre de Dumnezeu Născătoare, Preacuratei, Preabinecuvântatei Fecioare Maria, care la rugăciunea noastră cea din inimă ne mântuiește de necăjirea și strâmtorarea cea de la draci. Caută spre ea cu ochii inimii întru Duhul Sfânt, caută spre ea ca și cum ar fi chiar în inima ta și strigă către dânsa: „Preagrabnică Apărătoare, Doamnă de Dumnezeu Născătoare, Marie, mântuiește-mă de vrăjmașul care mă necăjește!", și ea îndată, într-o clipă, te va mântui după credința inimii tale, după nădejdea ta în dânsa și se vor depărta „din coasta ta" strâmtorarea, arșița și trândăvia grea. Minunată este mântuirea cea de la Stăpâna! Minunat ți se va și vărsa în suflet. Tu doar să cauți către ea cu ochii inimii, având nădejde în bunătatea și buna ei ajutorință. *Credința ta te va mântui* (Mt. 9, 22).

94 O, dacă am auzi și dacă am vedea rugăciunea pentru noi și pentru lume a Preasfintei Fecioare de Dumnezeu Născătoare, a îngerilor și sfinților, ne-am spăimânta și ne-am rușina de lenevirea și nepăsarea noastră în rugăciune, nu numai ziua, ci și în miezul nopții ne-am scula să ne rugăm și să slavoslovim bunătatea Domnului, îndelunga răbdare a lui Dumnezeu, mărirea lui Dumnezeu, înțelepciunea și atotputernicia Lui.

Despre rugăciunea către sfinți

95 Sfinții au împlinit cuvântul Domnului, Domnul împlinește cuvântul lor; ei au lucrat pentru Domnul, Domnul lucrează pentru ei. *Cu măsura cu care măsurați,* a grăit Domnul Însuși, *se va măsura vouă* (Mt. 7, 2). Iată de ce Domnul împlinește degrabă rugăciunile sfinților pentru noi.

96 *Avraam, robul Meu, se va ruga... Iov, robul Meu, se va ruga pentru voi... Moisi... Samuil... Ilie* (Fac. 20, 7, 17; Iov 42, 8; Ier. 15, 1; III Împ. 18, 36; Ps. 98, 6). Rugăciunile sfinților pentru noi sunt plăcute Domnului, fiind ale unor robi credincioși ai lui Dumnezeu.

97 Sfinții lui Dumnezeu sunt mari negustori, ce s-au îmbogățit cu toate comorile sufletești, cu toate faptele bune: cu blândețea, cu smerenia, cu înfrânarea, cu răbdarea, cu bogăția credinței, a nădejdii și a

dragostei. Drept aceea și cerem sfintele lor rugăciuni, ca niște săraci de la cei bogați, ca ei să ne ajute în sărăcia noastră duhovnicească, să ne învețe a ne ruga și a spori în faptele bune creștinești, ca ei, ca ceia ce au îndrăznire înaintea lui Dumnezeu, să se roage pentru iertarea păcatelor noastre și să ne-păzească de păcate noi. Mergem la negustorii pământești, în prăvăliile lor, ca să le cumpărăm mărfurile: și atunci cum să nu mergem la negustorii cei cerești cu rugăciune osârdnică în loc de argint și aur, cum să nu cumpărăm de la ei mijlocire înaintea lui Dumnezeu pentru iertarea de păcate și pentru dăruirea feluritelor fapte bune creștinești! Se pare că este un lucru foarte firesc.

98 Pe sfinți să-i chemi cu credință nerușinată[1] și cu dragoste nefățarnică, de vrei ca ei să te asculte și să plinească ruga ta. Adu-ți aminte: fiecare caută pe cel asemenea luișI. Sfinții au plăcut lui Dumnezeu prin credință și dragoste, și de la tine vor același lucru. La credință și dragoste unește evlavia cea cuvenită către dânșii.

99 Luteranii zic: „La ce să cerem rugăciunile sfinților pentru noi? Noi Îl rugăm pe Dumnezeu Însuși", și singuri se dezmint: fiindcă de ce atunci cer rugăciunile altora? Să se roage fără pastor, dacă oricine are aceeași intrare la Dumnezeu și nu este nevo-

[1] Nerușinată (cu accentul pe prima silabă): pe de o parte, care nu are pricină de rușinare înaintea lui Dumnezeu din pricina păcatelor și prin urmare are îndrăznire, iar pe de alta, care nu este făcută de rușine de către Stăpânul *(n. tr.)*.

ie de rugători pentru noi sfinţiţi anume. Ce orbire! Ei spun că, rugându-ne sfinţilor, noi ne închinăm la idoli. Nu e adevărat! Noi nu dăm nici unui sfânt cinstirea cuvenită Dumnezeirii, nu ne rugăm nici unui sfânt ca lui Dumnezeu, ci doar cerem rugăciunile lui pentru noi: este aici vreo umbră de închinare la idoli? Precum cerem sfinţiţilor slujitori şi rugători pentru noi înaintea Domnului să se roage pentru noi, aşa cerem şi de la rugătorii cei cereşti, care prin dragostea lor către Dumnezeu au mare îndrăznire înaintea Lui; pe lângă asta, foarte mulţi dintre ei au fost şi aici, pe pământ, rugători şi mijlocitori pentru lume înaintea lui Dumnezeu; acolo, în ceruri, această lucrare a lor continuă, are întindere mai mare şi este deosebit de puternică, fiindcă nu-i împiedicată de trup greoi şi stângaci. Toţi sfinţii, deşi au sfârşit alergarea lor pământească, sunt vii: *Dumnezeu nu este al morţilor, ci al viilor, că pentru El toţi sunt vii* (Lc. 20, 38).

100 Cum ne aud sfinţii? Ne aud, fiindcă sunt una cu noi în Sfântul Duh – *ca şi aceştia întru Noi una să fie* (In 17, 21), ca mădulare ale uneia şi aceleiaşi Biserici a lui Hristos, ce are drept cap pe unul şi acelaşi Hristos şi e însufleţită de unul şi acelaşi Duh al lui Dumnezeu. Sfinţii ne văd şi ne aud în Duhul Sfânt aşa cum noi vedem şi auzim cu ochii şi urechile trupeşti prin mijlocirea luminii şi a aerului – dar văzul şi auzul nostru trupesc sunt departe de a fi desăvârşite faţă de văzul şi auzul duhovnicesc: la mare depărtare noi nu vedem foarte multe lucruri, nu auzim o mulţime de sunete. Văzul duhovnicesc şi auzul duhovnicesc sunt desăvârşite: lor nu le scapă nici o mişcare a inimii, nici

un gând, nici un cuvânt, plan, dorință, fiindcă Duhul lui Dumnezeu, în Care petrec, ne văd și ne aud sfinții, este Atotdesăvârșit, Atoateștiutor, vede și aude totul, fiindcă este pretutindenea fiitor.

101 Sfinții lui Dumnezeu sunt aproape de inimile credincioase și, ca cei mai adevărați și buni prieteni, sunt gata să ajute într-o clipă celor credincioși și evlavioși, care îi cheamă cu credință și cu dragoste. După ajutătorii pământești trebuie de obicei să trimitem și uneori să așteptăm vreme îndelungată până ce vin, însă după ajutătorii cei duhovnicești nu trebuie să trimitem și să așteptăm multă vreme: credința celui ce se roagă îi poate pune într-o clipă chiar în inima ta și totodată poate să primească prin credință deplin ajutor duhovnicesc. Ceea ce spun, din cercare spun. Vorbesc aici despre deasa izbăvire din necazurile inimii prin mijlocirea și ocrotirea sfinților, mai ales prin mijlocirea Născătoarei de Dumnezeu. Vor spune unii, poate, că aici lucrează simpla credință, altfel spus credința tare, hotărâtă, că vei fi izbăvit din necaz, nicidecum mijlocirea sfinților înaintea lui Dumnezeu. Nu este așa! De unde se vede asta? Din faptul că dacă nu chem în rugăciunea inimii pe sfinții cunoscuți (fără deosebire), dacă nu-i văd cu ochii inimii nici nu primesc vreun ajutor, oricâtă încredințare aș nutri că mă voi izbăvi fără ajutorul lor. Îmi dau seama, simt limpede că primesc ajutor din partea acelor sfinți pe care îi chem datorită credinței vii pe care o am în ei. Aceasta se întâmplă la fel ca în obișnuita rânduială a lucrurilor pământești. La început îi văd pe ajutătorii mei prin credința inimii. După ace-

ea, văzându-i, îi rog tot cu inima, în chip nevăzut, însă limpede pentru mine însumi; după aceea, primind ajutor nevăzut în chip cu totul nebăgat de seamă, însă simțit de suflet, capăt totodată puternică încredințare că ajutorul cu pricina este anume de la sfinți, așa cum bolnavul vindecat de doctor este încredințat că a primit tămăduirea anume de la doctor, nu de la altcineva și nu de la sine însuși. Totul se face atât de simplu, că nu-ți trebuie decât ochi să vezi.

102 Dacă îl chemi pe vreun sfânt cu îndoială în ce privește apropierea lui de tine și faptul că te ascultă, iar inima ta este strâmtorată, frânge-te îndată pe tine însuți – sau, mai bine zis, biruie îndată, cu ajutorul Domnului Iisus Hristos, pe diavolul cuibărit în inimă, cheamă-l pe sfânt cu inima încredințată că el este aproape de tine în Duhul Sfânt și aude rugăciunea ta: și îndată vei dobândi ușurare. Apăsarea și tânjeala inimii la rugăciune vin din fățărnicia, din minciuna și viclenia inimii noastre, la fel cum atunci când vorbim cu oamenii nu ne simțim în largul nostru de nu vorbim cu ei din inimă, întru adevăr, fără fățărnicie. *Greu îți este să izbești cu piciorul în țepușă* (Fapte 9, 5). Fii totdeauna și pretutindeni nemincinos cu inima ta și vei avea de-a pururi pace în inimă, dar mai ales fii nemincinos când vorbești cu Dumnezeu și cu sfinții, fiindcă Duhul este adevăr (v. In 5, 6).

103 Se cade să mă bucur că foarte ades port în inimă și în minte și rostesc cu gura numele lui Dumnezeu, numele Doamnei de Dumnezeu

Născătoare, al sfinților îngeri și sfinților plăcuți ai lui Dumnezeu – al tuturor după numele lor, pe fiecare zi a anului, precum și al celor pomeniți zilnic în rugăciunile bisericești sau la sfințirea apei: fiindcă numele lui Dumnezeu, pomenit fără fățărnicie, din inimă, dă viață și mângâiere; la fel și numele Maicii lui Dumnezeu, atotputernicei Mijlocitoare; și sfinții, mijlocitorii noștri înaintea lui Dumnezeu, se roagă pentru noi când îi chemăm în rugăciunile noastre și ne luminează cu virtuțile lor în multe chipuri. Bine este a avea unire cu Dumnezeu și cu locuitorii cerului.

104 Dacă noi, păcătoșii, ne rugăm Domnului pentru noi înșine și pentru ceilalți; dacă în viața pământească sfinții se roagă pentru ceilalți și cer pentru ei de la Dumnezeu cele trebuincioase, cu atât mai mult după ce se mută în veșnicie și văd pe Dumnezeu față către față! În virtutea marii jertfe mijlocitoare a Fiului lui Dumnezeu, au putere mijlocirile cele după harul Domnului Iisus Hristos și rugăciunile sfinților, mai ales ale Maicii Lui celei Preacurate. Aceasta este plata lui Dumnezeu pentru nevoințele sfinților.

105 Minunat lucru! Astăzi am avut îndoieli – firește, din imboldul celui viclean – în legătură cu o întorsătură dintr-o rugăciune, și anume: *Tu singur ai putere a ierta păcatele, cu rugăciunile Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și ale tuturor sfinților Tăi* (a 3-a rugăciune ce se citește la femeia lăuză în prima zi după naștere), și am fost făcut de rușine în cugetarea mea: vrăjmașul m-a doborât, m-a făcut să cad, tulbu-

rându-mă la rugăciunea cea de obște. În ce era mincinos gândul meu? Îmi ziceam: „Cum! Dumnezeu are putere a ierta păcatele cu rugăciunile Preacuratei Sale Maici și ale sfinților, nu de unul singur, în chip neatârnat?" Firește, și fără rugăciunile altora are putere, este singurul ce are putere; dar pentru a cinsti înaltele fapte bune ale sfinților, care sunt prietenii Lui și au plăcut înaintea Lui în viața pământească, și mai ales ale Preacuratei Sale Maici, El primește rugăciunile lor cele de mijlocire pentru noi, nevrednicii, pentru noi, cărora deseori ni se cade să nu deschidem gura din pricina marilor și deselor noastre căderi. Aduceți-vă aminte de Moisi, care mijlocea pentru poporul evreiesc și a dobândit pentru acesta viața de la Domnul, Care Se mâniase. Cine va cuteza să spună că Dumnezeu n-ar fi putut și fără Moisi să cruțe poporul Său, dăruindu-i ființarea în continuare? Dar atunci Domnul n-ar fi fost, ca să zic așa, drept judecător, căci le-ar fi dăruit viața lor, celor nevrednici de viață, după ce Singur hotărâse să îi omoare – iar când a început să mijlocească Moisi, bărbat drept, blând și smerit, privirile lui Dumnezeu, Dreptul Judecător, s-au odihnit asupra dreptului, asupra dragostei lui de Dumnezeu și de poporul său, și pentru meritele lui Domnul i-a miluit pe cei nevrednici, i-a miluit de dragul dreptului pe cei nedrepți. Așa și acum, cu rugăciunile Preacuratei Sale Maici, El ne miluiește pe noi, care, pentru marile și desele păcatele și fărădelegi, nici nu am fi vrednici de mila Lui. *De nu*[1] *vor sta Moisi și Samuil înaintea feței Mele, nu este sufletul Meu către ei* (Ier. 15, 1), îi spune Domnul lui Ieremia despre iudei. De aici se vede

[1] Potrivit versiunii slavone *(n. tr.)*.

că Domnul primește mijlocirea sfinților pentru oamenii răi când păcatele acestora din urmă nu întrec măsura îndelungii răbdări a lui Dumnezeu.

106 Din propria cercare a rugăciunii vii a inimii putem cunoaște că sfinții sunt primiți în cea mai îndeaproape împărtășire cu Dumnezeu – iar din propria cercare cunoaștem că în împărtășirea cu Dumnezeu prin rugăciune, prin credință, mintea noastră se luminează în chip neobișnuit și capătă cea mai cuprinzătoare lărgime de lucrare: atunci ea vede ceea ce n-ar putea vedea în starea sa obișnuită. De aici urmează că sfinții, fiind în împărtășire cu Dumnezeu, și pe lângă asta curați și desfăcuți de trup, au minte cât se poate de luminată, de pătrunzătoare, și aud rugăciunile noastre cele din inimă, și dacă acestea sunt bineplăcute lui Dumnezeu și nouă de folos, le împlinesc negreșit!

107 *Părinte Ierarhe Nicolae, roagă-te lui Dumnezeu pentru noi!* Pe ce temei cerem rugăciunile sfinților pentru noi, și ei chiar se roagă pentru noi, și chiar e lucrătoare rugăciunea lor pentru noi? Dumnezeu Însuși a vestit nemijlocit voia Sa anumitor oameni ce nu aveau apropiere către Dânsul. De pildă, lui Abimeleh, care o luase pe femeia lui Avraam, i s-a poruncit să-l roage pe Avraam să facă rugăciune pentru el; Iov s-a rugat, în urma văditei descoperiri a voii lui Dumnezeu, pentru prietenii săi; s-au rugat Moisi, Samuil, Ilie, prorocii toți; Domnul Însuși, după firea Sa omenească, S-a rugat Tatălui Ceresc pentru Petru și pentru toți ucenicii. Sfinții merită să fie mijlocitori pentru noi

înaintea lui Dumnezeu prin faptele lor bune, ca niște bineplăcuți ai Lui. Dacă pe pământ dreptatea cere ca un om anume, apropiat de Dumnezeu, să se roage pentru alții (de pildă, preotul pentru popor), de ce să nu fie astfel și în ceruri...? Toți sfinții sunt vii la Dumnezeu și pentru noi: văzând în Dumnezeu nevoile noastre, au împreună-simțire față de noi și sunt gata, la rugăciunile noastre, să ne ajute. Dar pentru ce la rugăciunile noastre și nu altfel? Pentru a ne întări în credință și în nevoința rugăciunii. De altfel, de ce și cei vii vor ca cei ce au nevoie de ajutorul lor să se roage de ei?

108 Când îi chemăm pe sfinți în rugăciune, a le rosti numele din inimă înseamnă deja a-i apropia de însăși inima noastră. Să ceri atunci, fără să te îndoiești, și rugăciuni și mijlociri pentru tine, și ei te vor auzi, și vor înfățișa rugăciunea ta grabnic Stăpânului, într-o clipită, ca Celui ce pretutindeni este și toate le plinește.

109 Numele sfinților, alcătuit din sunete articulate, are însemnătate oarecum ca și trupul sfântului sau ca sfântul însuși... În mic, oarecum se răsfrâng în gura noastră ființele lumii de sus și ale celei de jos – și asta prin credință, prin Duhul Sfânt, Singurul Care este, Care pretutindeni este și toate le plinește.

110 Chemând sau proslăvind pe sfinții bineplăcuți ai lui Dumnezeu, suntem datori să îi chemăm sau să îi proslăvim din toată inima, cu sufletul fierbinte, ca astfel să îi apropiem de noi, să ne apropiem noi

înșine de ei și să ne asemănăm lor după putință, fiindcă ei sunt cu noi și pentru noi atunci când îi chemăm sau îi proslăvim cu inimă curată, și înalță către Dumnezeu rugăciunile noastre.

111 Doamne! În rugăciune către Tine pentru noi îi aducem pe sfinți – aceste bune miresme duhovnicești, acest mir din aromatele Tale. Primește-i pe ei, ce răspândesc miros de bună mireasmă prin dragoste și prin rugăciunea curată pentru noi, și ne izbăvește pe noi de putoarea păcatului, căci inimile noastre sunt necurate și gurile spurcate, și nevrednici suntem de preadulcea împreună-vorbire cu Tine. Totul este în noi pământesc și stricăcios, spurcat, viclean – iar ei, sfinții Tăi, sunt mir preacurat, mai ales Preacurată Maica Ta, Cămara Ta cea însufleţită și de lumină purtătoare, cea mai curată decât strălucirile soarelui, mai bine înmiresmată decât toate aromatele, fiindcă de bună mireasma sfințeniei ei, de faptele ei bune cele dumnezeiești pline sunt cerul și pământul.

112 Nu te dumirești cum pot să ia aminte la noi din ceruri sfinții când ne rugăm lor. Dar cum se pleacă din ceruri către noi razele de soare și strălucesc pretutindeni, peste întreg pământul? Sfinții sunt în lumea duhovnicească la fel ca razele de soare în lumea materială. Dumnezeu este Soarele veșnic, de viață făcător, iar sfinții sunt razele Soarelui gândit. După cum ochii Domnului caută fără încetare spre pământ și spre pământeni, așa și ochii sfinților nu pot să nu se întoarcă într-acolo unde caută privirea purtătoare de grijă a

Domnului făpturii și unde este comoara lor (trupurile lor, lucrurile lor, locurile sfințite, oamenii ce le-au fost cu priință și cu credincioșie). *Că unde este comoara voastră acolo va fi și inima voastră* (Mt. 6, 21). Știi că inima vede grabnic, departe și limpede (mai ales lucrurile lumii duhovnicești); bagă de seamă asta în toate cunoștințele, mai ales în cele duhovnicești, unde foarte multe se însușesc numai prin credință (vederea inimii). Inima este ochiul ființei omenești; cu cât e mai curat, cu atât vede mai repede, mai departe și mai limpede. Însă la sfinții lui Dumnezeu ochiul acesta sufletesc este adus în timpul vieții la atâta curăție de câtă e în stare omul, iar după moartea lor, când s-au unit cu Dumnezeu, prin harul Lui, foarte limpede și departe și cuprinzător văd nevoile noastre duhovnicești, văd și aud pe toți cei ce îi cheamă din toată inima, adică pe cei ai căror ochi gândiți sunt ațintiți spre ei de-a dreptul și nu se întunecă, nu se încețoșează de îndoială și puținătate de credință în vremea năzuinței lor, atunci când ochii inimii celor ce se roagă se fac una, ca să zic așa, cu ochii celor chemați. Aici este vederea cea de taină. Cel încercat pricepe ce se grăiește. Drept aceea, iată cât de ușor este să ai împărtășire cu sfinții! Trebuie doar să îți curățești vederea inimii, s-o tinzi nestrămutat spre un anume sfânt, să ceri ceea ce-ți face trebuință – și cererea se va împlini. Iar în privința vederii, o, cum este Domnul! El e întreg vedere, întreg lumină, întreg știință. El umple totdeauna cerul și pământul și vede totul în tot locul. *În tot locul ochii Domnului văd pe cei răi și pe cei buni* (Pilde 15, 3).

Despre rugăciunea pentru aproapele

113 Atunci când alții, lovind cu necaz și cu strâmtorare sufletul tău, te fac să te rogi lui Dumnezeu cu durere, cu inimă umilită și cu lacrimi pentru miluire, roagă-te pentru iertarea păcatelor lor la fel cum te rogi pentru iertarea păcatelor tale și totodată roagă-te pentru mântuirea lor la fel ca pentru a ta. De vei ajunge să faci asta și o vei preface în deprindere, vei primi de la Domnul belșug de daruri duhovnicești, daruri ale Duhului Sfânt, Care iubește sufletul cu împreună-simțire față de mântuirea altora, fiindcă El Însuși, Duhul Cel Atotsfânt, vrea în tot chipul să ne mântuiască pe toți, numai să nu stăm împotriva Lui, să nu împietrim inimile noastre. *Însuși Duhul mijlocește pentru noi cu suspinuri negrăite* (Rom. 8, 26).

114 Dacă voiești să îndrepți pe cineva de neajunsurile sale, nu te gândi că îl vei îndrepta nu-

mai cu mijloacele tale: noi singuri mai mult stricăm cu propriile noastre patimi, de pildă cu trufia și întărâtarea care ia naștere din aceasta. Mai bine *aruncă spre Domnul grija ta* (Ps. 54, 25) și roagă-te din toată inima Lui, *Celui ce cearcă inimile și rărunchii noștri* (Ps. 7, 10), ca El Însuși să lumineze mintea și inima omului; dacă va vedea că rugăciunea ta suflă dragoste și vine din toată inima, negreșit va împlini dorirea inimii tale și degrab vei spune, văzând schimbarea din cel pentru care te rogi: *Aceasta e schimbarea dreptei Celui Preaînalt* (Ps. 76, 11).

115 De vei vedea că cineva, din diavolească silnicie, își îndeletnicește inima doar cu un lucru deșert, pământesc (idee fixă), se necăjește mult pentru el, vorbește întruna despre el și prin aceasta stârnește în tine supărare, nu te întărâta, ci, știind bine că aceasta e o boală a duhului venită de la vrăjmașul, poartă-te blând și lin cu cel bolnav și întoarce-te îndată spre Dumnezeu prin rugăciune, având credință liniștită și netulburată, și zi troparul Chipului nefăcut de mână: *Preacuratului Tău chip ne închinăm, Bunule, cerând iertare greșealelor noastre, Hristoase Dumnezeule: că de voie bine ai voit a Te sui cu trupul pe cruce ca să izbăvești din muncile vrăjmașului pe cei pe care i-ai zidit. Pentru aceasta, cu mulțumită strigăm Ție: toate le-ai umplut de bucurie, Mântuitorul nostru, Cela ce ai venit să mântuiești lumea.*

116 De vezi în aproapele neajunsuri și patimi, roagă-te pentru el; roagă-te pentru fiecare, chiar și pentru vrăjmașul tău. De vei vedea vreun frate că este mândru și îngâmfat, că se poartă trufaș cu tine

ori cu alții, roagă-te pentru el ca Dumnezeu să-i lumineze mintea și să încălzească inima lui cu focul harului Său. Zi: „Doamne, învață-l pe robul Tău cel căzut în trufie satanicească blândețea și smerenia și depărtează de la inima lui întunecarea și povara mândriei sataniceşti!" De vei vedea pe cineva că e răutăcios, roagă-te: „Doamne, fă-l bun pe acest rob al Tău cu harul Tău!" De vei vedea vreun om iubitor de bani și lacom, zi: „Comoara noastră nestricăcioasă și Bogăția noastră necheltuită! Dăruiește acestui rob al Tău făcut după chipul și asemănarea Ta să priceapă cât de amăgitoare este bogăția și că toate cele pământești deșertăciune sunt, umbră și vis; să înțeleagă că la fel ca iarba sunt zilele fiecărui om, ori ca o pânză de păianjen, și că Tu singur ești bogăția, tihna și bucuria noastră!" De vezi pe vreun pizmaș, roagă-te: „Doamne, luminează mintea și inima acestui rob al Tău spre cunoașterea darurilor Tale celor mari, nenumărate și neurmate, pe care le-a primit de la îndurările Tale fără număr, că întru orbirea patimii sale a uitat de Tine și de bogatele Tale daruri și sărac s-a socotit a fi, bogat fiind cu darurile Tale, drept care caută cu pizmă spre bunătățile robilor Tăi, cu care – o, Bunătate mai presus de grai! – îi miluiești pe toți, pe fiecare după puterea sa și după hotărârea voii Tale. Înlătură, Stăpâne Atotbune, acoperământul diavolului de pe ochii inimii robului tău și dăruiește-i lui inimă înfrântă dimpreună cu lacrimi de pocăință și mulțumită, ca să nu se bucure vrăjmașul întru dânsul văzând că l-a prins de viu întru a sa voie și să nu-l smulgă din mâna Ta!" Când vezi vreun om beat, zi în inima ta: „Doamne, caută cu milostivire spre robul Tău cel înșelat cu amăgirea pântecelui și vese-

liei trupești, dă-i să cunoască dulceața înfrânării și postului și a roadelor duhovnicești care vin de acolo." Când vezi vreun împătimit de bucate, care în ele vede fericirea sa, spune: „Doamne, Mâncarea noastră Preadulce și niciodată pieritoare, ci dăinuitoare întru viața veșnică! Curățește pe robul Tău de întinăciunea îmbuibării pântecelui, că s-a făcut cu totul trup și s-a înstrăinat de Duhul Tău, și dă-i lui să cunoască dulceața mâncării Tale celei duhovnicești și de viață făcătoare, care este Trupul și Sângele Tău și cuvântul Tău cel sfânt, viu și lucrător!" Așa sau în chip asemănător roagă-te pentru toți câți păcătuiesc și nu cuteza să disprețuiești pe nimeni pentru păcatul său ori să te răzbuni împotriva lui, căci prin aceasta nu faci decât să mărești rănile păcătoșilor, ci îndreptează-i prin sfaturi, amenințări și certări care să slujească drept mijloc spre curmarea răului sau păstrarea lui între hotarele măsurii.

117 Slavă Preasfintei, Celei de o ființă și de viață Făcătoarei Treimi! Când diavolul mă va strâmtora cu nemulțumirea, ura împotriva aproapelui din pricina vreunui lucru lumesc, trupesc și mă simt împovărat, chinuit, mă scol și ridic ochii inimii mele spre Treime și zic: „Părinte, Fiule, Duhule Atotsfinte, miluiește-mă", iar eu privesc la numele Tatălui și Fiului și Sfântului Duh ca la însăși ființa Preasfintei Treimi, Care este de față pretutindeni în chip ființial, chiar și într-un cuvânt. Atunci primesc îndată ușurare și fuge vrăjmașul de Numele cel atotputernic și pururea închinat așa cum piere fumul. *Slavă Ție, Sfintei și Celei de o ființă și de viață Făcătoarei și Nedespărțitei Treimi* (vezi

ecfonisul de la începutul Utreniei). Preasfântă Treime! Învață-mă să disprețuiesc tot ce e pământesc, învață-mă să-mi caut pacea, îndestularea, fericirea numai în Tine – iar ca să nu mă trufesc din pricina luării-aminte pline de bunătate față de mine a Sfintei Treimi și a mântuirii pe care mi-o dă Ea, îmi amintesc că Ea ia aminte cu bunătate la fiecare viermișor, la fiecare păsărică. Îmi mai amintesc și că unii creștini, care au făcut multe „minuni" cu numele lui Dumnezeu, pentru viața lor neevanghelică vor auzi cândva de la Domnul cuvintele: *Depărtați-vă de la Mine, nu vă cunosc pe voi* (Mt. 7, 23; 25, 12). Preasfântă Treime! Păzește-mă de trufie și învață-mă smerita cugetare! Cu bunătate și degrabă iei aminte la mine și mă mântuiești; în urma milei Tale eu pot să mă mândresc, să prefac nesfârșita Ta bunătate și milosârdie în prilej pentru lauda de sine, ca și cum aș fi vrednic de această luare-aminte, de parcă aș fi făcut vreun lucru bun. Acoperă-mă, Preamilostivă Treime, Părinte, Fiule și Duhule Sfinte, cu acoperământul aripilor Tale, de tot păcatul!

Despre rugăciunea pentru adormiți

118 Când te vei ruga pentru odihna sufletului vreunui răposat, silește-te să te rogi pentru el din tot sufletul, aminte aducându-ți că este o datorie de căpătâi și a ta, nu doar a preotului și a cântărețului. Gândește-te câtă nevoie are răposatul de odihnă și cum îi trebuie rugăciunea celor vii pentru el, ca unui mădular al trupului celui unuia al Bisericii; cum se ceartă dracii cu îngerii pentru sufletul lui și cum tremură acesta, neștiind de ce soartă va avea parte în veșnicie. Multă însemnătate are înaintea Stăpânului rugăciunea credinței și dragostei pentru răposat. Mai gândește-te câtă nevoie vei avea tu de odihnă atunci când te vor lega obezile păcatelor și cu câtă osârdie te vei ruga atunci, cu câtă nefățărnicie, căldură, putere te vei ruga Domnului și Preacuratei Născătoare de Dumnezeu, cum te vei bucura și vei sălta când după rugăciunea plină de osârdie vei căpăta izbăvire de păcate și tihnă sufletească. Așa să te

gândești și la sufletul celui adormit: și sufletul lui are de asemenea nevoie de rugăciune – acum de rugăciunea ta, fiindcă el nu mai poate să facă rugăciune roditoare; și sufletul lui are nevoie de odihnă, pe care tu o poți cere pentru el prin rugăciune fierbinte, prin binefaceri în folosul lui și mai ales prin aducerea pentru el a jertfei celei nesângeroase.

119 Pentru răposați să te rogi de parcă sufletul tău s-ar afla în iad, în văpaie și tu însuți te-ai chinui; să simți cu inima chinurile celor răposați și să te rogi fierbinte-fierbinte ca Dumnezeu să-i odihnească în loc luminat, în loc de verdeață, în loc de răcoare.

120 În fiecare zi, dimineața și seara, roagă-te Domnului pentru odihna adormiților strămoși, părinți și frați ai noștri, ca să vieze în tine pomenirea morții și să nu se stingă în tine nădejdea vieții ce va să fie după moarte, să se smerească duhul tău prin gândul la viața ta cea degrab trecătoare.

Pocăința în rugăciune

121 De vei greși cu ceva înaintea Domnului – iar noi greșim foarte mult în fiecare zi –, să zici îndată în inima ta, cu credință în Domnul, Ce ia aminte la voia inimii Tale, cu smerita recunoaștere și simțire a păcatelor tale, psalmul *Miluiește-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta* și citește din inimă întreg psalmul; dacă nu a lucrat de prima dată, mai fă o încercare – citește mai din inimă, mai cu simțire, și atunci îți va răsări fără întârziere de la Domnul mântuire și pace în suflet. Astfel să frângi inima ta neîncetat: iată mijlocul credincios, încercat, de luptă împotriva păcatelor. Iar de nu vei primi ușurare, pe tine însuți să dai vina: înseamnă că te-ai rugat fără frângere de inimă, fără smerenie a inimii, fără dorință tare de a primi de la Domnul iertarea de păcate; asta înseamnă că păcatul nu ți-a pricinuit mare durere.

122 Uneori omul pare a se ruga cu râvnă, dar rugăciunea lui nu-i aduce roadele liniștii și bu-

curiei inimii întru Duhul Sfânt. De ce? Fiindcă el, rugându-se cu rugăciunile gata făcute, nu s-a pocăit fără fățărnicie de păcatele pe care le-a făcut în acea zi, cu care și-a spurcat inima – această biserică a lui Hristos – și cu care L-a mâniat pe Domnul. Dar numai să-și aducă aminte de ele și să se căiască, osândindu-se fără urmă de fățărnicie și fără împătimire – și îndată se va sălășlui în inimă *pacea ce covârșește toată mintea* (Filip. 4, 7). În rugăciunile bisericești sunt înșiruite păcatele, însă nu toate, și deseori nu se pomenește tocmai de cele cu care ne-am legat: este neapărată nevoie să le înșire omul la rugăciune cu înțelegerea limpede a însemnătății lor, cu simțământul smereniei și cu inimă înfrântă. De aceea se și spune la rugăciunile de seară, când sunt înșiruite păcatele, *ori altceva rău am făcut:* aici avem libertatea de a aminti noi înșine celelalte păcate pe care le-am săvârșit.

123 Pocăința trebuie să fie lipsită de fățărnicie și cu totul slobodă, iar nicidecum silită de vreme și de obicei sau de persoana celui ce spovedește – altminteri nu va fi pocăință adevărată. *Pocăiți-vă,* s-a zis, *că s-a apropiat Împărăția cerurilor* (Mt. 4, 17). S-a apropiat, adică a venit, nu trebuie căutată îndelung; ea vă caută pe voi, caută dragostea voastră liberă; altfel spus: „Pocăiți-vă de bunăvoie cu inimă înfrântă." Se botezau (se spune despre cei botezați de Ioan), *mărturisindu-și păcatele lor* (Mt. 3, 6), adică: „Își recunoșteau de bunăvoie păcatele." Iar întrucât rugăciunea noastră este în primul rând pocăința și cererea iertării de păcate, ea negreșit trebuie să fie întotdeauna lipsită de fățărnicie și cu desăvârșire slobodă, iar nu fără de voie, stoar-

să de obicei și deprindere. La fel trebuie să fie rugăciunea și atunci când este de mulțumire și de slavoslovire. Recunoștința presupune în sufletul celui ce a primit facere de bine plinătatea simțământului slobod, viu, ce se revarsă fără îngrădire prin gură: *Din prisosința inimii vorbește gura* (Mt. 12, 34). Slavoslovia presupune extazul mirării în omul ce contemplă lucrurile nesfârșitei bunătăți, înțelepciuni, atotputernicii a lui Dumnezeu în lumea duhovnicească și materială, și ca atare este de asemenea firesc ca ea să fie cu desăvârșire slobodă și întru înțelegere. Îndeobște, rugăciunea trebuie să fie revărsare slobodă și întru înțelegere deplină a sufletului omenesc înaintea lui Dumnezeu. *Vărs sufletul meu înaintea Domnului* (cântarea Anei, mama lui Samuil).

124 La rugăciune e nevoie de nefățarnică părere de rău pentru păcate și de căință nefățarnică: când înșiri păcatele arătate în rugăciune trebuie să le rostești simțind cu inima că păcatele tale sunt. Mai e nevoie de dorire înflăcărată de a nu mai greși cu aceleași păcate.

Despre biruirea trupului în rugăciune

125 De ce este nevoie de rugăciuni lungi? Ca prin rugăciunea lungă, făcută cu osârdie, să încălzim inimile noastre reci, învârtoşate prin petrecerea îndelungată în deşertăciune – căci este lucru nefiresc a crede, cu atât mai mult a pretinde, ca inima învechită în deşertăciunea acestei vieţi să se poată pătrunde în scurtă vreme de căldura credinţei şi dragostei de Dumnezeu în timpul rugăciunii. Nu, pentru aceasta e nevoie de osteneală şi iar osteneală, de vreme şi iar vreme. *Împărăţia cerurilor se ia cu sila, şi silitorii o răpesc pe ea* (Mt. 11, 12). Împărăţia lui Dumnezeu nu vine grabnic în inimă, când oamenii fug de ea cu atâta osârdie. Domnul Însuşi vesteşte voia Sa ca noi să ne rugăm nu puţină vreme atunci când ne-o dă pildă pe văduva care îndelungată vreme se tot ducea la judecător, supărându-l cu rugăminţile sale (v. Lc. 18, 2-6). Domnul, Tatăl nostru Ceresc, ştie dinainte cererea noastră (v. Mt. 6, 8), ştie

de ce avem nevoie, dar noi nu-L știm pe El cum trebuie, suntem foarte credincioși deșertăciunii lumești, nu Tatălui Ceresc; și iată că El, după înțelepciunea și milostivirea Sa, preface nevoile noastre în prilej de a ne întoarce către Dânsul. „Întoarceți-vă, copiii Mei rătăciți, măcar acum, la Mine, Tatăl vostru, cu toată inima voastră, dacă mai înainte vreme ați fost departe de Mine; măcar acum încălziți cu credința și cu dragostea inimile voastre, care mai înainte erau reci, întorcându-le către Mine."

126 Nu face la rugăciune placul trupului lenevos – nu te grăbi: trupul, plictisit și apăsat de lucrarea sfântă, se grăbește să termine cât mai repede ca să se odihnească ori să se apuce de lucruri trupești, lumești.

127 Când săvârșești rugăciune, pravilă, mai ales după carte, nu te grăbi să sari de la un cuvânt la altul fără a fi simțit adevărul lui, fără a-l fi pus la inimă, ci dă-ți întotdeauna osteneala de a simți cu inima adevărul lucrurilor pe care le spui; inima ta se va împotrivi – uneori prin lenevie și împietrită nesimțire față de ceea ce citești, alteori prin îndoială și necredință, printr-o oarecare văpaie și strâmtorare lăuntrică, alteori prin împrăștiere și abatere către oarece lucruri și griji pământești, alteori prin pomenirea necazului suferit din partea aproapelui și simțământul răzbunării și al urii față de el, alteori prin închipuirea plăcerilor lumești sau a plăcerii pricinuite de citirea romanelor și îndeobște a cărților lumești. Nu fi iubitor de sine, biruie-ți inima, adu-o lui Dumnezeu ca jertfă bineplăcută: *Dă-Mi, fiu-*

le, inima ta (Pilde 23, 26), și rugăciunea ta te va face rudă cu Dumnezeu, te va uni cu El și cu tot cerul, și te vei umple de Duhul și de roadele Lui, care sunt dreptatea, pacea și bucuria, blândețea, îndelunga răbdare, umilința inimii. Vrei să termini repede pravila de rugăciune ca să dai odihnă trupului ostenit? Roagă-te din inimă și vei adormi cu somn liniștit, sănătos și lin. Deci nu te grăbi să te rogi cum se nimerește: nefăcând o jumătate de ceas de rugăciune vei pierde trei ceasuri din cel mai sănătos somn. Te grăbești la muncă? Scoală-te mai devreme, nu dormi peste măsură, și roagă-te cu osârdie: vei dobândi liniște, energie și spor la lucru pentru întreaga zi. Inima năzuiește spre lucrurile deșertăciunii celei lumești? Frânge-o; să fie comoara ei nu deșertăciunea pământească, ci Dumnezeu: învață-ți inima să se lipească prin rugăciune de Dumnezeu, nu de deșertăciunea lumii, ca să nu te afli rușinat în zilele bolii tale și în ceasul morții tale, ca un bogat în deșertăciunea lumii și sărac în credință, nădejde și dragoste, de nu te vei ruga în acest fel.

128 Nu crede trupului tău, ce te amenință că va slăbi în timpul rugăciunii: să știi că minte. Cum vei începe să te rogi, vei vedea că trupul va deveni robul tău ascultător. Rugăciunea îl va și înviora. Adu-ți aminte totdeauna că trupul este mincinos.

129 La oamenii ce se roagă puțin, inima este slabă – și iată, când vor să se roage, inima lor devine slăbănoagă și le slăbănogește mâinile, trupul și gândurile, încât le este greu să se roage. Trebuie ca omul să se biruie pe sine, să se străduie a se ruga din toată inima, fiindcă bine, ușor este a te ruga din toată inima.

130 La rugăciune nu te lăsa biruit de trup și de vrăjmașul care lucrează prin el; *nu vicleni cu limba ta, ci grăiește adevăr în inima ta* (Ps. 14, 3, 2); să simți și să gândești precum grăiești în rugăciune, nu ca și cum pe limbă ar fi miere, iar în inimă gheață; dacă vrăjmașul te va birui o dată, după aceea va trebui să te aperi pe tine însuți, să aperi slobozenia ta de el ca pe un petec de pământ cotropit de vrăjmaș, iar inima ta se va depărta de Domnul. Nimic să nu treci cu vederea în viața duhovnicească, să nu socoți despre nici un lucru că e mărunt, că nu merită luare-aminte. Lucrul de căpetenie este acesta: străduie-te să fii întotdeauna adevărat în inima ta. Când este greu să te lupți cu trupul, tocmai atunci arată-ți neclintirea, tocmai atunci să nu slăbești în luptă, ca un bun ostaș al lui Hristos.

131 Răsfățul trupului, împietrita nesimțire față de tot ce este duhovnicesc, sfințit, e strâmtorare de la vrăjmașul, deși omul trupesc nu o socoate strâmtorare, fiindcă binevoiește întru ea – dar cei ce vor să trăiască duhovnicește o socot strâmtorare, fiindcă ea nu îngăduie ca Dumnezeu să ajungă la inima noastră; nu lasă să se reverse în inimă harul Dumnezeiesc, care viază și luminează sufletul nostru; face ca sufletul nostru să nu rodească roadele credinței, nădejdii și dragostei. Atunci te faci un om trupesc, care nu are duh. O, ce multfelurite prigoniri! Îndată ce te vei întrista din inimă pentru această împietrită nesimțire, îndată ce vei plânge pentru ea înaintea Domnului, ea va și trece, și inima se va încălzi și se va înmuia, și se va face în stare de cugetare duhovnicească și de simțăminte duhovnicești.

132 Nu te cruța când este vorba să te rogi din inimă nici după ce ai petrecut întreaga zi în osteneli. Nu fi deloc nepăsător la sfânta rugăciune, spune totul Domnului din inimă, căci rugăciunea este lucrul lui Dumnezeu. Dacă te-ai apucat de hăț, nu spune că este băț; *după ce ai pus mâna pe plug, nu te uita înapoi* (Lc. 9, 62). După ce ți-ai îngăduit să te rogi cu nepăsare, nu din toată inima, nu adormi (dacă e vorba de rugăciunile de seară) până ce nu-ți vei șterge păcatul plângându-l înaintea lui Dumnezeu. Aceasta se întâmplă nu cu toți, ci cu cei ce s-au desăvârșit. Ia seama: nu pune trupul tău mai presus de Dumnezeu, ci pentru El să nu îți pese de odihna trupească. Orice pravilă de rugăciune te-ai apucat să împlinești împlinește-o cu bună credință (dacă este lungă, împlinește-o bine; dacă este scurtă, așijderea) și nu împlini lucrul lui Dumnezeu cu inima îndoită, încât jumătate să fie a lui Dumnezeu, iar cealaltă a trupului tău. Râvna Domnului Dumnezeu nu va răbda viclenia ta, părerea ta de rău pentru trupul tău. El te va da pe mâna diavolului, iar diavolul nu va da pace inimii tale pentru nepăsarea față de Cel ce este adevărata tihnă a inimii tale și care va face aceasta întotdeauna spre folosul tău, ca să țină inima ta în apropierea lui Dumnezeu, fiindcă orice rugăciune fățarnică depărtează inima de Dumnezeu și o întrarmează împotriva omului însuși; dimpotrivă, orice rugăciune lipsită de fățărnicie apropie inima omenească de Dumnezeu și o face casnică a Lui. Așadar să crezi cuvântului acestuia: dacă te vei grăbi la rugăciune de dragul tihnei trupești, ca să te odihnești mai repede, vei pierde și tihna trupească, și pe cea sufletească. Ah! Cu ce osteneli, cu ce lacrimi se re-

capătă după aceea apropierea inimii noastre de Dumnezeu! Şi de vom face apoi iarăşi din rugăciunea noastră (nepăsătoare) mijloc al îndepărtării de Dumnezeu, oare râvna lui Dumnezeu nu se va aprinde pentru aceasta? Lui Îi este milă de noi şi de ostenelile noastre dinainte, şi iată că vrea să ne facă a ne întoarce negreşit către Dânsul iarăşi, din toată inima. El vrea ca noi să fim ai Lui întotdeauna.

133 Precum după împărtăşirea cu nevrednicie, aşa şi după rugăciunea nevrednică şi rece îi este deopotrivă de rău sufletului. Asta înseamnă că Domnul nu intră în inima noastră, fiind jignit de necredinţa şi de răceala inimii noastre, şi îngăduie duhurilor necurate să se cuibărească în inima noastră, ca să simţim deosebirea dintre jugul Său şi al lor.

Despre întunecarea din vremea rugăciunii și despre cursele întinse de vrăjmaș în vremea acesteia

134 În vremea rugăciunii sunt uneori clipe de ucigătoare întunecare și strâmtorare a inimii, ce vin din necredința acesteia (necredința este întuneric). Nu te împuțina cu sufletul în aceste clipe, ci amintește-ți că de s-a și curmat lumina dumnezeiască în tine, ea strălucește totdeauna în toată măreția sa în Dumnezeu, în Biserica lui Dumnezeu, cerească și pământească, și în lumea materială, în care se văd puterea și Dumnezeirea Lui (v. Rom. 1, 20). Să nu crezi că adevărul a devenit neputincios. El nu este neputincios niciodată, fiindcă adevărul este Dumnezeu Însuși, și tot ce ființează își are temeiul și pricina în El; de fapt, neputincioasă devine doar inima ta slabă, păcătoasă, întunecată, care nu poate totdeauna să îndure încordarea lu-

minii adevărului și nu poate totdeauna să încapă curăția lui, ci doar atunci când se curățește sau a fost curățită de păcat, care este pricina cea dintâi a întunericului duhovnicesc. Dovada cea mai la îndemână o putem lua de la noi înșine. Când lumina credinței sau adevărului lui Dumnezeu trăiește în inima ta, aceasta este liniștită, tare, puternică, vie; când se curmă, inima e neliniștită, slabă ca trestia clătinată de vânt, lipsită de viață. Nu lua aminte la acest întuneric satanicesc. Alungă-l din inimă prin semnul de viață făcătoarei cruci.

135 În viața creștinilor cucernici sunt uneori și clipe ale părăsirii de către Dumnezeu, clipe de întuneric diavolesc, și atunci omul strigă către Dumnezeu din adâncul inimii: „De ce m-ai lepădat de la fața Ta, Lumină neapropiată? Că iată, m-a acoperit, acoperit-a tot sufletul meu străinul întuneric al ticălosului și răului de satana; greu este sufletului a se afla în bezna lui cea chinuitoare, care îl face să preguste muncile din întunecatul iad; ci întoarce-mă, Mântuitorule, la lumina poruncilor Tale și îndreptează calea mea cea duhovnicească – cu osârdie mă rog Ție."

136 Când în timpul rugăciunii pun stăpânire pe inima ta trândăvia și tânjeala, să știi că asta vine de la diavolul, care în tot chipul se străduie să te împiedice de la rugăciune. Întărește-te, îmbărbătează-te și prin aducerea-aminte de Dumnezeu alungă simțămintele ucigătoare. Luați seama: dacă nu în gânduri, cel puțin în inimă vrăjmașul prinde puteri ades, hulește numele Atoateținătorului Dumnezeu. Ce

alcătuiește hula inimii asupra lui Dumnezeu...? Îndoiala, necredința, trândăvia, nerăbdarea pedepselor lui Dumnezeu, cârtirea – toate patimile. Prin necredința în adevărul și bunătatea lui Dumnezeu, vrăjmașul varsă hulă asupra adevărului, bunătății și atotputerniciei lui Dumnezeu; prin trândăvie varsă hulă și asupra bunătății Lui; îndeobște, prin izbucnirea patimilor omenești hulește atotbuna Pronie și adevărul lui Dumnezeu.

137 Iată că te rogi, rugăciunea ta se săvârșește cu spor, ai mărturie lăuntrică asupra faptului că Domnul o ascultă și binevoiește către ea; în tine este pace a gândurilor, ușurare și dulceață în inimă – și totuși, spre sfârșitul rugăciunii, din pricina unei slăbiri cât de mici a încordării inimii și gândurilor tale, în inima ta se aruncă o povară grea, care slăbește focul inimii, iar în locul ușurinței și plăcerii cu care făceai rugăciunea mai înainte simți acum că ea este cât se poate de apăsătoare și te dezgustă. Nu deznădăjdui, prietene: acestea sunt cursele vrăjmașului, căruia îi place să-și bată joc de noi, mai ales la sfârșitul îndeletnicirilor noastre evlavioase, ca să cădem în trândăvie și să socotim pierdute toate ostenelile pe care ni le-am dat cu lucrarea sfântă. Învață din aceasta să nu mai stingi Duhul tău nici pentru o clipită de-a lungul rugăciunii, să te rogi în duh și în adevăr fără împrăștiere și să nu lingușești pe Domnul la rugăciune nici cu un cuvânt, adică să nu rostești nici măcar un cuvânt cu prefăcătorie, în chip fățarnic; toată rugăciunea ta să fie rostire a adevărului, trâmbiță a Duhului Celui Sfânt, și nici cu un cuvânt să nu slujească minciunii vrăjmașului, să nu fie unealtă a diavolului. Iar cât

privește înlăturarea apăsării vrăjmașului de pe sufletul tău și stingerea focului iscat de el, roagă-te Domnului din inimă, recunoscându-ți din inimă înaintea Lui vina – fățărnicia din timpul rostirii rugăciunii –, și vei primi ușurare și pace. Nu te grăbi, spune și fă totul cu pace. Vei reuși! Vrăjmașul grăbește și tulbură, fiindcă în graba tulbure nu este noimă.

138 Pentru curățirea și înflăcărarea rugăciunii noastre Domnul îngăduie diavolului să ardă chinuitor cele dinlăuntru ale noastre, așa încât, simțind în noi focul străin și suferind de pe urma lui, să ne străduim a aduce în inima noastră prin rugăciune smerită focul lui Dumnezeu, focul Duhului Sfânt, care dă viață inimilor noastre.

139 În timpul rugăciunilor de acasă și obștești, spre a sta împotrivă vicleniei diavolului și răspândirii gândurilor, adu-ți aminte de simplitatea adevărului și spune-ți: „simplu", adică: „Cred în tot ce cer întru simplitatea inimii și cer totul cu simplitate; iar vicleniа ta, vrăjmașe al meu, hulele, urâciunile, închipuirile tale le lepăd." Început și temelie și izvor al întregii tale gândiri, cuvântări și făptuiri să fie smerenia, conștiința nimicniciei tale și a deplinătății Dumnezeirii, Ce a zidit și umple toate și *lucrează toate întru toți* (I Cor. 12, 6). Cel molipsit de trufie este înclinat să arate dispreț față de orice, chiar și față de lucrurile sfinte și dumnezeiești: trufia nimicește sau pângărește în chip gândit orice cugetare, cuvânt ori faptă bună, orice zidire a lui Dumnezeu. Aceasta e suflarea ucigătoare a satanei.

140 Atunci când, în timpul citirii canoanelor și acatistelor Mântuitorului și Maicii lui Dumnezeu și a canonului îngerului păzitor și a rugăciunilor, diavolul va șopti în inimă: „Nu e adevărat, nu e adevărat" și va răpi de la inimă puterea (adevărul) cuvintelor rugăciunii, atunci *să fii ca un surd ce nu aude și ca un nebun* (Ps. 37, 14; I Cor. 3, 18), neînvoindu-te nici măcar pentru o clipă cu minciuna vrăjmașului și nefilosofând cu filosofarea lui cea mincinoasă, și să crezi cu tărie în adevărul întregii plinătăți a rugăciunilor și cântărilor Bisericii, știind că acestea sunt vestire a Duhului Sfânt prin gurile sfinților oameni care au înălțat glas de laudă cuvenită Mântuitorului, Maicii lui Dumnezeu, sfinților, arătând totodată neputințele și ticăloșia noastră. Adu-ți aminte că Biserica e *stâlpul și întărirea adevărului* (I Tim. 3, 15).

141 În timpul rugăciunii simțim câteodată depărtare de Dumnezeu și deznădejde; nu trebuie să ne lăsăm în voia acestui simțământ, care e de la diavolul, ci trebuie să spunem în inima noastră: „Nu deznădăjduiesc de a mea mântuire eu, ticălosul, ci nădăjduind în milostivirea Ta cea fără de margini vin și strig: de mai este pentru mine nădejde de mântuire, de biruiește iubirea Ta de oameni mulțimea fărădelegilor mele, fii mie Mântuitor" (v. rugăciunile 1 și 4 dinainte de Sfânta Împărtășanie).

142 Când diavolul, în vreme ce te rogi cu voce tare, va înnegura înțelesul cuvintelor printr-o ploaie de gânduri foarte subțiri, să spui: „Stăpânirea Mântuitorului în tot cuvântul și în tot sunetul."

143 Se mai întâmplă în vremea rugăciunii ca inima noastră să se rușineze înaintea oamenilor, în chip potrivnic lui Dumnezeu, de cuvintele rugăciunii sau de Însuși Domnul Dumnezeu, rostind rugăciunile moale, nu din inimă. Această rușine și această frică potrivnică lui Dumnezeu, doritoare să placă oamenilor, diavolească trebuie călcată în picioare; rugăciunile trebuie rostite din suflet și cu glas limpede, întru simplitatea inimii, avându-L înaintea ochilor sufletești numai pe Dumnezeu și toate celelalte socotindu-le ca și cum nici n-ar fi. *Cine se va rușina de Mine și de cuvintele Mele întru acest neam preacurvar și păcătos, și Fiul Omului Se va rușina de el când va veni întru slava Tatălui Său cu sfinții îngeri* (Mc. 8, 38).

144 De obicei diavolul se sălășluiește întru noi printr-un gând mincinos și printr-o poftă păcătoasă, după care lucrează în noi și ne tulbură: iată ce simplu e mecanismul lui. Oare nu cu atât mai mult Se sălășluiește întru noi Domnul Dumnezeu printr-un singur gând de dragoste adevărată și sfântă, și petrece cu noi, și lucrează întru noi, și este totul pentru noi? Așadar roagă-te fără îndoire: a te ruga trebuie să fie la fel de ușor cum este să gândești.

145 Nu lua aminte la întunecările, la văpaia și strâmtorarea ce vin de la vrăjmașul în vremea săvârșirii rugăciunii, și sprijină-te tare cu inima în înseși cuvintele rugăciunii, având încredințarea că în ele sunt ascunse comorile Duhului Sfânt.

146 Și pe sfinții lui Dumnezeu se întâmpla să pună stăpânire deznădejdea și trândăvia

diavolească. Și atunci, noi, păcătoșii, ce vom face? O, vrăjmașul ne rănește adeseori prin împuținarea inimii și prin trândăvia cea cruntă. Trebuie să ne întoarcem mereu către Domnul și să fim cu Dânsul în toată clipa, ca să nu pună stăpânire pe noi trândăvia vrăjmașului. Mai e un mijloc prin care ne putem izbăvi de trândăvia vrăjmașului: calea cea largă a lumii... plăcerile lumești... însă ferească Dumnezeu pe tot creștinul de o atare izbăvire din trândăvia diavolească! Mai bine să mergi pe calea strâmtă, să rabzi trândăvia și să cauți mereu ajutor și izbăvire la Domnul Iisus Hristos, Cela ce veselește pe cei ce se ostenesc pentru El, pentru mântuirea lor, decât să te abați pe calea cea largă și netedă a lumii și să îți cumperi acolo slobozenie de duhul trândăviei prin desfătările trupului. Prin duhul trândăviei vrăjmașul i-a făcut pe mulți să se abată din calea cea strâmtă și mântuitoare pe calea largă și netedă, însă pierzătoare, a lumii.

147 Când vrăjmașul te ispitește cu putere în vremea rugăciunii, varsă tot necazul tău la Domnul, că El Se va îngriji pentru tine. Tu doar să ai credință în Domnul la rugăciune, că de-a dreapta ta este, și toate vor fi ție cu putință.

148 Cu cât este mai vrednic de încredere și mai puternic mijlocul care ne unește cu Dumnezeu (rugăciunea și pocăința), cu atât își îndreaptă mai mult împotriva lui lucrările sale stricătoare potrivnicul lui Dumnezeu și al nostru, ce pentru a-și atinge scopul folosește orice: și trupul nostru cel aplecat spre lene, și slăbiciunea sufletului, legarea lui de bunătățile și grijile

pământești, îndoiala, puțina credință care-i atât de apropiată tuturor, necredința, gândurile spurcate, viclene și hulitoare, apăsarea inimii, întunecarea gândului – toate acestea sunt cârmuite de lucrarea vrăjmașului în cei lipsiți de luare-aminte, cu scopul de a-i împiedica în rugăciune, în suirea pe această scară ce ne înalță la Dumnezeu. De aceea sunt foarte puțini rugători nefățarnici, osârduitori; de aceea se și pocăiesc și se împărtășesc foarte rar creștinii – poate că jumătate din ei nici nu ar face-o dacă legea civilă n-ar porunci ca toți să se spovedească și să se împărtășească anual. Cei care au cercare cunosc toate acestea.

Despre rugăciunea înaintea icoanelor

149 Pe măsură ce începi a te ruga în duh și adevăr înaintea unei sfinte icoane – de pildă, a Mântuitorului – așa încât dacă credința ta în prezența celui zugrăvit în icoană ajunge până la a-l vedea viu pe acesta, aceasta chiar se întâmplă, prin har, cu adevărat. Pildă sunt icoanele făcătoare de minuni, care vorbesc, izvorăsc lacrimi, sânge și așa mai departe: fiindcă anume acestea arată toate neobișnuit de viu și de expresiv. Ce e cu neputință pentru Dumnezeu, Care poate să dea viață pietrei și să facă din ea un om...? Tot așa, în chip minunat, El poate face asta cu un chip zugrăvit. *Toate sunt cu putință celui care crede* (Mc. 9, 23), și către cel credincios Se pogoară în chip minunat Cel Preaînalt – iar El Se unește cu semnul de viață făcător al crucii și face minuni.

150 Icoanele Mântuitorului închipuie în orice casă dreptmăritoare faptul că El este de

față pretutindeni, că stăpânirea Lui este în tot locul, iar chipul sfinților închipuie apropierea de noi, prin harul lui Dumnezeu, a sfinților ca mădulare ale unuia și același trup al Bisericii, unite sub un singur Cap – Hristos.

151 Dacă mă rog Dumnezeului meu cu credință din inimă, vie, desăvârșită, atunci sunt aproape nu doar de El, ca fiul față de Tatăl Care trăiește în aceeași casă cu el, ci și de toate puterile cerești cele mai presus de lume, de toți sfinții care împărățesc în ceruri: și ei nu sunt deloc mai departe de mine decât icoanele înaintea cărora mă rog. Drept aceea, minunat este obiceiul nostru de a avea în case icoane ale Domnului, ale Preacuratei Lui Maici, ale Arhanghelilor, ale îngerului păzitor și ale sfinților și de a ne ruga înaintea lor: apropierea lor de privirea noastră trupească mai înseamnă și marea lor apropiere de privirea sufletească înarmată cu credință nesovăielnică. Apropierea: *bucurie se face în cer pentru un păcătos care se pocăiește* (Lc. 15, 7, 10), precum în casa părintească frații se bucură când fratele lor care a greșit înaintea tatălui se căiește pentru jignirea adusă acestuia prin purtarea sa rea.

152 Închinându-mă icoanelor, eu în primul rând cinstesc în ele pe Dumnezeu, Cela ce a născut fără de început pe Fiul, Chipul Său Viu, Care a dat nesfârșitei gândiri a lui Dumnezeu-Tatăl ființare materială, după asemănarea lui Dumnezeu; în al doilea rând, cinstesc chipul lui Dumnezeu Cel întrupat; în al treilea

rând, mă cinstesc[1] pe mine însumi, chipul meu de om nemuritor, după asemănarea lui Dumnezeu, chemat să fie părtaș al dumnezeiești firi împreună cu Domnul, biserică a Duhului Celui Sfânt. Încă mai sunt îndemnat, fără să vreau, a cinsti icoanele fiindcă văd arătată prin ele puterea lui Dumnezeu cea mântuitoare pentru credincioși și pedepsitoare pentru necredincioși, așa cum văd și simt aceeași putere în chipul crucii Domnului, care datorită puterii sale este numit „făcător de minuni". Din toate aceste pricini, icoanele îi înlocuiesc pentru noi pe cei ale căror nume le poartă. Chipurile sfinților din icoanele noastre né înfățișează apropierea în duh a sfinților lui Dumnezeu, ce sunt cu toții vii la Dumnezeu și în Sfântul Duh sunt totdeauna aproape de noi după măsura credinței noastre și rugăciunii noastre către ei: fiindcă ce poate fi îndepărtat pentru Duhul lui Dumnezeu, Care pretutindenea este și toate le plinește și *răzbate toate duhurile cele înțelegătoare, curate și foarte subțiri* (Înț. Sol. 7, 22)? *Bucurie se face înaintea îngerilor lui Dumnezeu pentru un păcătos care se pocăiește* (Lc. 15, 10). Înseamnă că nu numai lui Dumnezeu, ci și îngerilor le sunt descoperite așezările noastre sufletești. *Stând înaintea Ta și înaintea înfricoșaților și sfinților Tăi îngeri, aduc înainte lucrurile mele cele rele și fără de lege, punându-le la priveală și vădindu-le* (Rugăciunea a patra dinainte de Sfânta Împărtășanie).

153 Dacă cineva vă întreabă de ce vă rugați icoanelor lipsite de suflet și ce folos aveți de la

[1] În original este folosit un cuvânt care semnifică, mai nuanțat vorbind, „respect"; nu este vorba de o cinstire comparabilă cu cea adusă Dumnezeirii *(n. tr.)*.

ele, spuneți că de la icoanele noastre noi primim neasemuit mai mult folos decât de la cel mai bun și mai binefăcător om; spuneți că de la icoane vin totdeauna putere harică și ajutor sufletelor noastre, izbăvindu-ne de păcate, necazuri și boli, mai ales de la icoanele Mântuitorului și Maicii Domnului; că fie și doar privindu-le cu credință ca pe niște oameni vii și aflați în apropierea noastră primim mântuire de cumplitele necazuri, patimi și neguri sufletești, că dacă atingerea de veșmintele Mântuitorului și de ștergarele apostolilor îi însănătoșea pe cei bolnavi, cu atât mai mult chipurile Mântuitorului și Maicii lui Dumnezeu au putere să vindece pe cei credincioși de tot necazul, după măsura credinței lor în Domnul și în Maica lui Dumnezeu.

154 Priviți la icoana Mântuitorului și vedeți că El caută spre noi cu ochii Săi prealuminoși: această privire închipuie faptul că El vă privește într-adevăr cu ochii Săi mai luminoși ca soarele, aude toate dorirele inimii voastre și toate suspinele voastre. Chipul este chip – în trăsături și semne el înfățișează ceea ce este cu neputință de prins în trăsături și de însemnat, ci poate fi ajuns numai prin credință. Credeți, deci, că Mântuitorul caută totdeauna spre voi și vă vede pe toți, cu toate gândurile, necazurile, suspinele voastre, cu toate greutățile în care vă aflați, ca în palmă. *Iată, pe mâinile Mele am zugrăvit zidurile tale, și înaintea Mea ești pururea* (Is. 49, 16). Ce multă mângâiere, ce multă viață se află în cuvintele acestea ale Atotstăpânitorului Purtător de grijă! Așadar rugați-vă înaintea icoanei Mântuitorului ca înaintea Lui Însuși. Iubitorul de oameni, Care es-

te în ea prin harul Său și prin ochii Săi cei zugrăviți în ea, ne privește: *în tot locul văd ochii Lui* (Pilde 15, 3), ca atare și la icoană, și ne ascultă cu auzul Său așa cum este zugrăvit acolo – dar aduceți-vă aminte că ochii Lui sunt ochi de Dumnezeu și urechile Lui sunt urechile Dumnezeului pretutindenea fiitor.

155 Precum vezi în icoană chipul Maicii lui Dumnezeu, așa ea, Preacurata Maică a Ochiului Care nu dormitează (a Domnului) vede întreg sufletul tău, toate gândurile, simțămintele, hotărârile, întreprinderile tale, toate patimile, slăbiciunile, neajunsurile, bineînțeles și toate virtuțile tale, toate suspinele, lacrimile tale, toată evlavia ta, aude mulțumita, slavoslovia ta, toate rugăciunile tale cele la arătare și în taină. Minunată este știința ei, căci ea e Maica Celui atoateștiutor și Pretutindenea fiitor, Care a zidit inimile noastre.

Despre faptele care însoţesc rugăciunea

156 Aduc prinos Domnului, Stăpânei sau îngerului şi sfântului lumină materială, ca Stăpânul să-mi dea cu rugăciunile lor lumină harică, duhovnicească, pentru ca El să mă înalţe din întunericul păcatului întru lumina cunoştinţei lui Dumnezeu şi a virtuţii; aduc prinos foc material, ca El să aprindă focul harului Duhului Sfânt în inima mea şi să stingă focul patimilor în inima mea cea ticăloasă; aduc prinos luminător cu dorinţa ca eu însumi să fiu luminător care arde şi luminează tuturor câţi sunt în casa Bisericii. Iată de ce pun lumânări înaintea icoanelor, iată ce cuget când le pun în sfeşnic. Recunosc: pun lumânări înaintea icoanelor cu nădejdea de a primi bunătăţi duhovniceşti de la acele feţe (persoane) sfinte şi atotsfinte care sunt zugrăvite în icoane – recunosc, sunt duhovniceşte interesat. Totuşi, aceasta este legea reciprocităţii – a aştepta dar pentru dar: *Cu măsura cu care măsuraţi,* s-a zis, *cu aceea*

se va măsura vouă (Mt. 7, 2). Eu sunt om neputincios, trupesc, păcătos, delăsător; nefiind totdeauna în stare să aduc prinos Domnului meu, sau Preacuratei Lui Maici, sau îngerului lui Dumnezeu, sau sfântului inima aprinsă de credință și dragoste, cel puțin aduc prinos cerului, ca un om trupesc, material, o lumânare aprinsă. Să caute Stăpânul din ceruri spre micul dar al osârdiei mele și să-mi dea în schimb mai mult: El singur e bogat, eu sunt sărac și sărman; El este în lumină neapropiată, eu sunt în întuneric; eu sunt puțin credincios, să-mi dea darul credinței; eu sunt sărac în dragoste, El să îmbogățească inima mea cu această neprețuită comoară cerească; eu sunt neputincios spre tot binele, El să îmi dea putere. Din partea mea este dorința bunătăților cerești și este chezășia materială: deci să-mi dea Preadarnicul Domn, cu rugăciunile Preacuratei Sale Maici, ale îngerilor și sfinților Săi, toate cererile cele spre mântuire.

157 Când vă rugați, faceți totul întru înțelegere. Când turnați ulei în candelă, închipuiți-vă că Dătătorul de viață în fiecare zi și ceas, în fiecare clipă a vieții voastre ține viața voastră prin Duhul Sfânt, și, trupește prin somn, iar duhovnicește prin rugăciune și cuvântul lui Dumnezeu, varsă în voi untdelemnul vieții, cu care ard sufletul și trupul vostru. Când puneți lumânare înaintea icoanei, aduceți-vă aminte că viața voastră e ca o lumânare care arde: după ce termină de ars se stinge, sau că unii o fac să ardă mai repede decât trebuie prin patimi, îmbuibare, vin și alte plăceri.

158 Pentru arderea înaintea Domnului în vremea rugăciunii să nu te zgârcești la o lumâ-

nare din ceară: adu-ţi aminte că o arzi înaintea Celui care trăieşte întru lumină neapropiată şi din lumina Sa te luminează şi pe tine. Lumânărica ta e ca o jertfă de ardere de tot adusă Domnului; deci ea să fie dar adus lui Dumnezeu din inimă desăvârşită. Să-ţi amintească faptul că şi tu eşti dator să fii luminător care arde şi luminează. Acela, s-a spus despre Ioan Înaintemergătorul, *era făclie care ardea şi lumina* (In 5, 35).

159 Când îţi faci semnul crucii, să crezi şi să îţi aminteşti neîncetat că pe cruce au fost pironite păcatele tale. Când cazi în păcat, osândeşte-te îndată pe tine însuţi fără făţărnicie şi fă-ţi semnul crucii, zicând: Doamne, Cel ce ai pironit păcatele noastre pe cruce, pironeşte pe cruce şi păcatul meu de acum şi *miluieşte-mă după mare mila Ta* (Ps. 50, 3) – şi păcatul tău va fi curăţit.

160 Când ne facem semnul crucii, cu trei degete punem capătul de sus al crucii pe frunte închipuindu-L pe Tatăl, Care este înţelegerea (Raţiunea) nezidită, pe cel de jos pe pântece, închipuindu-L pe Fiul, Cel născut mai înainte de toţi vecii din pântecele Tatălui, şi partea cea de-a curmezişul pe umeri închipuindu-L pe Duhul Sfânt, Care e braţul sau puterea Domnului, sau mâna Domnului, precum s-a spus: *Braţul Domnului cui s-a descoperit?* (In 12, 38; Is. 53, 1), sau: *A fost peste mine mâna Domnului* (Iez. 3, 22), adică Duhul Sfânt. Alt chip al Sfintei Treimi în om: mintea cugetătoare – chip al lui Dumnezeu-Tatăl; inima, în care petrece şi se închipuie pe sine mintea – chip al Fiului

lui Dumnezeu, înțelepciunii Ipostatice a lui Dumnezeu; gura, prin care iese ceea ce este în gânduri și în inimă, este chip al Duhului Celui Sfânt. *A suflat și le-a zis lor: Luați Duh Sfânt* (In 20, 22). Când *din inimă ies gânduri rele, ucideri, preacurvii, curvii, hule* (Mt. 15, 19), duhul rău cuibărit în om este cel ce iese... Iar când *omul cel bun din vistieria cea bună a inimii sale scoate cele bune* (Lc. 6, 45), acesta este chipul purcederii Sfântului Duh de la Tatăl prin Fiul. Mare este omul! Nu degeaba s-a spus: *Eu am zis: dumnezei sunteți, și fii ai Celui Preaînalt toți* (Ps. 81, 6). *Dacă pe aceia către care a fost cuvântul lui Dumnezeu i-a numit dumnezei – și nu poate să se strice Scriptura* (adică ceea ce s-a spus este adevărat și se va împlini nestrămutat) – *Cel pe Care Tatăl L-a sfințit și L-a trimis în lume, voi ziceți: „Hulă grăiești", fiindcă am zis: „Fiul lui Dumnezeu sunt"* (In 10, 35-36). O, vrednicie! O, măreție omenească! Pe om, mai ales pe creștin, să nu-l privești altfel decât ca pe un fiu al lui Dumnezeu și să vorbești cu el ca și cu un fiu al lui Dumnezeu după har în Hristos Iisus, Domnul nostru.

Despre măsura în rugăciune

161 Dacă nu ai credință tare, nerușinată în Dumnezeu că este Atotbun și Atotputernic, nu te apropia în grabă să Îl rogi pentru dăruirea vreunui lucru bun, altminteri diavolul te va lovi și te va răni cu puținătatea credinței sau cu necredința în putința împlinirii rugăciunii tale, și vei pleca de la fața lui Dumnezeu rușinat, trândav și întunecat. Nu fi ușuratic cu gândul, ci ca înaintea judecății socotește, după cuvântul Domnului, avutul tău duhovnicesc, altfel spus cântărește credința ta, *dacă ai cele spre săvârșire.* Iar de nu, dracii, văzând nepregătirea ta, vor începe să-și bată joc de tine, zicând: *Acest om a început a zidi și n-a putut săvârși* (Lc. 14, 28-30). Așadar înainte de rugăciune dă-ți seama care este treapta credinței tale și, dacă ai aflat-o îndestulătoare, vie, tare, nerușinată, apropie-te cu îndrăznire de tronul harului, *ca să primești milă și să afli har spre ajutor la bună vreme* (Evr. 4, 16).

162 Fii cumpătat în toate faptele care țin de religie, fiindcă înțeleaptă este virtutea cu măsură, potrivită puterilor, împrejurărilor ce țin de timp și loc, ostenelilor premergătoare. De pildă, bine este a te ruga din inimă curată – dar îndată ce nu mai este potrivire între rugăciune și puteri (energie), feluritele împrejurări, loc și timp, osteneala premergătoare, ea nu mai e virtute. De aceea Apostolul Petru spune: *Puneți întru fapta bună înțelegerea* (adică nu vă lăsați mânați numai de inimă), *iar întru înțelegere înfrânarea, iar întru înfrânare răbdarea* (II Ptr. 1, 5-6).

Despre Rugăciunea lui Iisus

163 Două puteri, cu desăvârșire potrivnice una celeilalte, au înrâurire asupra mea: puterea bună și puterea rea, puterea vieții și puterea aducătoare de moarte. Ca puteri duhovnicești, amândouă sunt nevăzute. Puterea bună, la rugăciunea mea slobodă și nefățarnică, alungă totdeauna puterea rea; puterea rea este tare numai prin răul ascuns în mine. Pentru a nu suferi necontenite bântuiri ale duhului celui rău, trebuie să avem mereu în inimă Rugăciunea lui Iisus: Iisuse, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă! Împotriva diavolului, care este nevăzut, stă Dumnezeul Cel nevăzut; împotriva celui tare stă Cel Preatare.

164 Având-L pe Hristos în inimă, teme-te să nu-L pierzi pe El, iar odată cu El și tihna inimii, să nu începi cu amar din nou. Străduințele de a te lipi de El din nou după cădere vor fi anevoioase și vor costa multe lacrimi amare. Ține-te din toate puterile de

Hristos, dobândește-L și nu îți pierde sfânta îndrăznire cea către El.

165 Hristos, adus în inimă prin credință, șade în ea ca pe un tron, dându-i pace și bucurie. Nu degeaba se spune despre Dumnezeu: *Sfânt ești și întru sfinți Te odihnești.*

166 Toate necazurile mele se petrec în gândul meu nevăzut și în inima mea nevăzută, drept care am nevoie de Mântuitor tot nevăzut, Care cunoaște inimile noastre. O, Vârtutea mea, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu! O, Lumină a minții mele! Pacea, bucuria, lărgimea inimii mele, slavă Ție! Slavă Ție, Cel ce mă izbăvești de vrăjmașii mei nevăzuți, ce dau război minții și inimii mele și îmi dau lovituri ucigătoare chiar în izvorul vieții mele, în locul meu cel mai simțitor!

167 Cu ochii cei înțelegători ai inimii văd cum Îl trag în chip gândit în inima mea pe Hristos, cum El intră în ea, liniștind-o și îndulcind-o dintr-o dată. O, de n-aș rămâne singur, fără Tine, Dătătorule al vieții mele! Rău îmi e fără Tine...

168 În rugăciune ține-te de regula următoare: mai bine să spui cinci cuvinte din inimă decât nenumărate cu limba. Când bagi de seamă că inima ta e rece și n-ai chef să te rogi, oprește-te, încălzește-ți inima cu oarecare imagine vie – de pildă, cea a ticăloșiei tale, a sărăciei și orbirii tale duhovnicești – sau prin gândul la marile binefaceri din fiecare clipă ale lui Dumne-

zeu față de tine și de tot neamul omenesc, mai ales față de creștini, iar apoi roagă-te fără grabă, cu simțire caldă. Chiar dacă nu vei reuși să citești toate rugăciunile, n-o să fie nici un necaz, iar folosul din rugăciunea nepripită și caldă va fi mult mai mare decât dacă ai citi toate rugăciunile, dar în grabă, fără simțire. *Voiesc cinci cuvinte a grăi cu mintea mea decât zece mii de cuvinte cu limba.* Se înțelege, ar fi foarte bine dacă am putea spune cu simțire la rugăciune și zeci de mii de cuvinte. Domnul nu-i părăsește pe cei care se ostenesc pentru El și stau îndelung înaintea Lui: cu măsura cu care măsoară aceștia, cu aceea le măsoară și El, și potrivit cu belșugul cuvintelor adevărate din rugăciunea lor le trimite în suflet belșug de lumină, de căldură duhovnicească, de pace și de bucurie. Bine este a te ruga vreme îndelungată și neîncetat, dar nu toți încap cuvântul acesta, ci cei cărora le este dat: cel ce poate să încapă, să încapă. Pentru cei ce nu sunt în stare să facă rugăciune vreme îndelungată este mai bine să facă rugăciuni scurte, dar cu suflet înflăcărat.

169 Fără ajutor haric tu nu poți birui nici măcar o patimă, nici măcar un păcat – deci cere totdeauna ajutor de la Hristos, Mântuitorul tău. El pentru asta a și venit în lume, pentru asta a pătimit, a murit și a înviat: să ne ajute nouă în toate, să ne dea în Duhul Sfânt putere spre facerea faptelor bune, să ne lumineze, să ne întărească, să ne împace. Spui: „Cum să te mântuiești când la fiecare pas pândește păcatul și în fiecare clipă păcătuiești?" Răspunsul este simplu: la orice pas, în orice clipă cheamă-L pe Mântuitorul, adu-ți

aminte de Mântuitorul și te vei mântui, și îi vei mântui și pe alții.

170 Am parte de lumină și căldură și liniște când întorc sufletul meu pe de-a-ntregul spre Soarele gândit, Soarele dreptății, spre Hristos, Dumnezeul meu. Și se topește gheața inimii mele, sunt înlăturate necurăția și stricăciunea ei, piere întunericul, fuge moartea duhovnicească, împărățește viața cerească, nimic pământesc nu mai are stăpânire asupra mea.

171 Când te rogi lui Dumnezeu, nu-ți înfățișa apropierea Lui decât astfel: gândește-te că în fiecare clipă respiri prin El, te miști, te luminezi, te liniștești, te mângâi și te întărești – într-un cuvânt, trăiești – prin El, după spusa Scripturii: *Că întru Dânsul viem și ne mișcăm și suntem. Cel ce dai tuturor viață și suflare... Aproape de tine este Dumnezeu (Cuvântul), în gura ta și în inima ta... De vei mărturisi cu gura ta pe Domnul Iisus și vei crede în El cu inima ta, te vei mântui.*

172 Când ești foarte tânăr sau când trăiești viața lumii păcătoase, cunoști pe Hristos Mântuitorul și pe vrăjmașul lui Dumnezeu și al omenirii – satana – doar după nume și crezi că Hristos este departe de tine, în cer, iar diavolul este el undeva, numai că nu aproape și nu în jurul tău; și chiar dacă auzi că el e rău, crezi că răutatea sa nu te ajunge și pe tine. Când ajungi însă la vârsta coaptă și intri în viața de nevoință, când slujești lui Dumnezeu cu conștiință curată, atunci încerci în inimă și jugul cel bun al Mântuitorului, și jugul

cel greu și nesuferit al satanei, care ne necinstește fără cruțare.

173 Când te rogi Domnului caută cu ochii cei lăuntrici înăuntrul tău, asupra sufletului tău; Domnul este acolo, în gândurile tale și în mișcările inimii tale, la fel ca în afara ta și peste tot locul. Aproape de tine este El, în gura Ta și în inima Ta, nu doar în ceruri sau în adânc.

174 Inima noastră moare în fiecare zi de moartea duhovnicească. Rugăciunea fierbinte cu lacrimi este înviere a ei, începătură a răsuflării ei. Dacă omul nu se roagă în fiecare zi cu căldură, el moare duhovnicește grabnic.

175 Când te va acoperi pe tine, ticălosul, întunericul – îndoiala, trândăvia, deznădejdea, tulburarea – cheamă cu toată inima preadulcele nume al lui Iisus Hristos. În el vei afla toate: și lumină, și întărire, și nădejde, și mângâiere, și liniște; vei afla însăși bogăția, milostivirea, îndurarea – toate acestea le vei afla într-un singur nume, cuprinse ca într-o bogată vistierie.

Rugăciuni ale Sfântului Ioan

176 Sufletul omenesc este putere slobodă, fiindcă ea se poate face putere bună sau rea potrivit cu îndreptarea pe care i-o dă omul. Doamne! Putere atotputernică! Întărește sufletul meu neputincios în toată virtutea. Pe piatra cea neclintită a poruncilor Tale întărește inima mea cea slabă când este vorba de tot lucrul bun. Doamne, și eu cunosc în fiecare zi din cercare că fără Tine nimic nu sunt, că fără Tine nu pot face nici un bine; fără Tine doar rău este în mine sub feluritele lui chipuri; fără Tine, fiu al pierzării sunt. O, Bunătate negrăită, umple de bunătatea Ta inima mea – iar mai vârtos mă rog: dăruiește-mi să Te iubesc cu toată inima mea pe Tine, și pe aproapele meu ca pe mine însumi, ca să nu fiu răutăcios, mândru, disprețuitor, nesupus, ci să fiu fără de răutate, smerit, să îl cinstesc pe aproapele cu gingășie și să fiu ascultător. Amin.

177 Doamne! Să nu fie deșarte în noi și la noi darurile Tale cele duhovnicești și materiale: dă-le

mișcare mântuitoare și folositoare. Fă aceasta întru toți. Înmulțească-se talanții Tăi, Doamne, prin lucrarea fiecăruia dintre noi.

178 Nu îngădui, Doamne, nici pentru o clipă să fac voia vrăjmașului Tău și al meu – a diavolului, ci să fac neîncetat numai voia Ta, a Dumnezeului și Împăratului meu: Tu singur ești adevăratul meu împărat. Tu, Cel prin care împărații împărățesc, dă-mi să mă supun Ție, să mă cuceresc Ție întotdeauna fără fățărnicie și clintire. *Veniți să ne închinăm împăratului nostru Dumnezeu, să slujim Lui cu frică și să ne bucurăm Lui cu cutremur* (Ps. 94, 6; 2, 9). Doamne! Dă-mi să văd greșalele mele, ca să nu îi disprețuiesc pe cei păcătoși asemenea mie, și să nu țin rău în inimă asupra nimănui pentru păcatele sale, și să mă disprețuiesc pe mine însumi după vrednicie, ca pe cel dintâi păcătos, să am în mine însumi totdeauna ură neîmpăcată față de omul meu cel vechi. *De nu va urî omul sufletul său, nu poate fi ucenic al Meu* (v. Lc. 14, 26), spune Domnul.

179 O, Binefăcătorule nesfârșit de mare, Mântuitorul meu! Când îmi închipui nesfârșita stricare a firii mele de către păcatele și patimile cele de multe feluri, ce face să cadă și să se trândăvească duhul meu, atunci ajunge să-mi amintesc de Tine, de faptul că ai venit să înnoiești firea mea cea stricată de păcat și să dăruiești necinstei mele, rușinii mele bunul neam[1] îngeresc și chiar mai presus de cel îngeresc – bunul neam al Fiului lui Dumnezeu, pentru credința în Tine, pentru

[1] Noblețea *(n. tr.)*.

naşterea cea de-a doua prin apă şi prin Duh şi pentru împărtăşirea cu Sfintele Tale Taine, duhul meu se ridică într-o clipită din trândăvie, scuturâ de pe sine necinstea patimilor şi se umple cu totul de recunoştinţă faţă de Tine. Slavă Ţie, nesfârşită Bunătate şi Putere, Fiule al lui Dumnezeu!

180 Slavă Ţie, Atotsfinte, de viaţă Făcătorule Duh, *Care de la Tatăl purcezi şi întru Fiul pururea odihneşti* (stihiră la praznicul Cincizecimii), Carele eşti nedespărţit de Tatăl şi de Fiul! Slavă Ţie, Fiule al lui Dumnezeu, Care *cu Duhul lui Dumnezeu scoţi dracii* (Mc. 12, 28; Lc. 11, 20)! Prin El rânduieşte mântuirea noastră, sfinţeşte-ne, înţeleptşte-ne, întăreşte-ne! Slavă Ţie, Părinte, Care bine voieşti întru noi pururea prin Fiul în Duhul Sfânt! Treime şi Unime nedespărţită, miluieşte-ne pe noi!

181 Duhule Sfinte, Cela ce eşti Duh Viu, Ipostatic, Domnesc, Legătura vie a Tatălui şi a Fiului, miluieşte-ne pe noi!

182 Duhule Sfinte, Cela ce eşti de viaţă Făcător şi uneşti zidirea toată, iar mai vârtos zidirile înţelegătoare, Putere a toată zidirea, miluieşte-mă!

183 Robeşte-mă, Stăpâne, în dulcea robie a Duhului Tău Sfânt, ca *pâraiele în austru* (Ps. 125, 5) să curgă cuvintele mele spre slava Ta şi spre mântuirea poporului Tău! Dăruieşte-mi dulcele şi puternicul imbold lăuntric de a aşterne slobod pe hârtie

plinătatea vederilor și simțămintelor duhovnicești! Să fie limba mea *trestie a scriitorului ce scrie degrab* (Ps. 44, 2), a Duhului Atotsfânt!

184 Doamne! Dăruiește-mi inimă simplă, fără de răutate, deschisă, credincioasă, iubitoare, darnică, sălaș vrednic pentru Tine, Cel Atotbun!

185 Numai spre Tine caut, Stăpâne, cu ochii inimii, în Tine cred fără de îndoială. Tu știi singur ce și cum să îmi dăruiești. Tu ești vistieria a tot binele, Tu ești bunătatea ce se revarsă cu prisosință asupra tuturor, înțelepciunea, atotputernicia. Așijderea și spre Tine caut, Stăpână, *însăți mă acoperă și mă miluiește.*

186 Mântuiește-ne pe noi, neamul tău, Stăpână! Mântuiește-ne pe noi, cei de un sânge cu tine! Mântuiește-ne pe noi, Maica Vieții și Maica noastră, a tuturor, deși nevrednici suntem a te numi Maică a noastră! Curățește-ne, sfințește-ne, întărește-ne și ne mântuiește cu rugăciunile tale!

187 Stăpână bună! Arată acum și pururea stăpânirea ta asupra mea și a poporului tău care se teme de Dumnezeu și are obiceiuri bune, izbăvindu-ne, la rugăciunile noastre, de gândurile spurcate, viclene și hulitoare, de toate păcatele și patimile și de toate cursele drăcești, ca ceea ce ești bună, o, Maică a lui Dumnezeu!

188 Fecioara Maria este Stăpâna preamilostivă a tuturor fiilor și fiicelor omenești, ca ceea ce

e Fiică a lui Dumnezeu-Tatăl, Care este dragoste, Maică a lui Dumnezeu-Cuvântul, Care este dragostea noastră, Mireasă aleasă a Duhului Atotsfânt, Care este dragoste de un suflet cu Tatăl și cu Fiul. Cum să nu alergăm la o asemenea Stăpână și cum să nu așteptăm de la ea toate bunătățile duhovnicești?

189 Mulțumescu-Ți Ție, Doamne, Stăpânul și Judecătorul meu, că mă înveți să mă rog Ție cu simplitate, și mă auzi când strig către Tine, și de păcatele și de necazurile mele mă mântuiești, și scoți picioarele mele întru lărgime. Iată, strigat-am către Tine întru păcatul vicleniei mele prin cuvintele rugăciunii bisericești: *Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce prin pocăință ai dăruit oamenilor iertare...*, și îndată ce am sfârșit, pacea și ușurarea s-au sălășluit în sufletul meu.

190 Iubitorule de oameni Doamne, Iisuse Hristoase, Fiule al lui Dumnezeu, Îți mulțumesc din toată inima mea că ai auzit rugăciunea mea pentru iubirea aproapelui și disprețuirea celor pământești și ai vărsat în inima mea dragoste plină de pace, înțelegere și dulceață. Întărește, Dumnezeule, această dragoste întru mine pentru rugăciunile Preacuratei Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarea, ca să fiu și eu fiu al Tău, Doamne, și fiu al ei preaadevărat.

191 Doamne! Tu ai venit să ne mântuiești prin credința cea întru Tine: iată, cred că Tu ești Mântuitorul meu, mântuiește-mă! Tu ai venit să înnoiești firea mea cea stricată de păcat: înnoiește-mă pe mine,

cel ce m-am stricat cu patimile și poftele; înnoiește-mă și sufletește și trupește, ca să fiu curat cu inima și tare cu trupul pentru slava numelui Tău. Tu ai venit să ne izbăvești din robia vrăjmașului: izbăvește-mă din robia vrăjmașului atotrăutăcios, necurat, spurcat și urât, care poartă război în mădularele mele și cu silnicie mă trage către păcat. Tu ai venit să ne luminezi: luminează inima mea cea întunecată cu patimile. Tu ai venit să aduni cele risipite: adună gândurile mele cele răspândite de vrăjmașul. Tu ai venit să ne întărești în neputința noastră și ai zis: *Puterea Mea întru neputință se desăvârșește, și apostolul Tău spune: Cu dulceață mă voi lăuda mai mult întru neputințele mele, ca să locuiască întru mine puterea lui Hristos* (II Cor. 12, 9): iată, eu sunt neputincios din cale-afară și fără Tine nu pot să fac nici un lucru bun – fără Tine nu pot nici să gândesc, nici să simt binele, nici să doresc binele, nici să grăiesc, nici să făptuiesc binele; hotărât lucru, fără Tine sunt neputincios pentru tot binele; deci dă-mi har, dă-mi lumină și dă-mi putere ca să gândesc și să simt binele și să-l săvârșesc cu înlesnire, să grăiesc și să făptuiesc ce este bineplăcut înaintea Ta. Iată, toată viața mea o încredințez Ție, Hristoase Dumnezeule, Mântuitorului meu, înnoitorului meu; curățește-mă, sfințește-mă și mântuiește-mă. *Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule, și duh drept înnoiește întru cele dinlăuntru ale mele* (Ps. 50, 12). Ajută-mi mie, că apropiată și grabnică este fără Tine pieirea mea întru tot ceasul.

192 **Rugăciune de dimineață.** Dumnezeule! Făcătorule și Stăpâne al lumii! Caută cu milostivire întru aceste ceasuri ale dimineții spre zidirea Ta

cea împodobită cu chipul Tău cel dumnezeiesc, ca să vieze și să lumineze ochiul tău, cel neasemuit mai luminos ca soarele, sufletul meu cel întunecat și omorât de păcat. Ia de la mine trândăvia și lenevia, dăruiește-mi veselie și trezvie a sufletului, ca întru bucuria inimii mele să slăvesc bunătatea, sfințenia Ta, nemărginita Ta mărire, nesfârșitele Tale desăvârșiri în tot ceasul și în tot locul: că Tu ești Făcătorul meu și Stăpânul vieții mele, Doamne, și Ție se cuvine slava de la zidirile Tale cuvântătoare în tot ceasul, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

193 Când vei primi tămăduire de vreo boală, dă mulțumită Domnului prin următoarea slavoslovie scurtă: slavă Ție, Doamne Iisuse Hristoase, Fiule Unule-Născut al Tatălui Fără de început, Cela ce singur *vindeci toată boala și toată neputința în popor* (Mt. 4, 23), că m-ai miluit pe mine, păcătosul, și m-ai izbăvit de boala mea, neîngăduindu-i să prindă rădăcini și să mă omoare pentru păcatele mele! Dăruiește-mi de acum, Stăpâne, putere să fac cu tărie voia Ta spre mântuirea sufletului meu celui ticălos și spre slava Ta, a Celui fără de început al Tău Părinte și Duhului Tău Celui de o ființă cu Tine și cu Tatăl, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

194 Slavă Ție, Mântuitorule, Putere atotputernică! Slavă Ție, Mântuitorule, Putere pretutindenea fiitoare! Slavă Ție, Adânc al milostivirii! Slavă Ție, Auz pururea deschis spre auzirea rugăciunii mele, a ticălosului, ca să mă miluiești și să mă mântuiești de păcatele mele! Slavă Ție, Ochi prealuminoși, care pururea

căutați spre mine cu dragoste și vedeți toate cele ascunse ale mele! Slavă Ție, slavă Ție, slavă Ție, preadulce Iisuse, Mântuitorul meu!

195 Stăpână de Dumnezeu Născătoare! Tu, a cărei dragoste de creștini întrece dragostea oricărei mame pământești, a oricărei soții, ia aminte la rugăciunile noastre și ne mântuiește, ca să ne amintim pururea de tine, ca să ne rugăm ție pururea cu osârdie, ca totdeauna să alergăm sub acoperământul tău cel sfânt fără de lenevire și îndoială!

196 Dumnezeule, Tu singur cunoști grijile, ostenelile și sudorile sfinților Tăi cu care se nevoiesc aceștia ca să se curățească, să placă Ție, Tatălui tuturor; Tu îi cunoști pe sfinții Tăi. Învață-ne să urmăm lor cu viața, ca și noi să fim în unire cu toți prin dragoste.

197 Domnul este atât de sfânt, atât de simplu în sfințenia Sa, încât un singur gând viclean sau necurat ne lipsește de El, Cel dulce și preadulce, de curata și preacurata pace și lumină a sufletelor noastre. De aceea, toți sfinții sunt lumină, toți sunt doar bună mireasmă, precum lumina soarelui, precum cel mai curat văzduh. Doamne, dă-mi această sfințenie simplă!

198 Doamne! Eu sunt minune a bunătății, înțelepciunii, atotputerniciei Tale, fiindcă am fost adus de Tine dintru neființă întru ființă, fiindcă sunt păstrat de Tine întru ființă până acum, fiindcă din bunătatea, îndurările și iubirea de oameni a Unu-

ia Născut Fiului Tău am a moșteni viața veșnică dacă Îți voi rămâne credincios, fiindcă prin înfricoșătoarea lucrare de taină a Fiului Tău prin care Acesta S-a adus jertfă pe Sine Însuși am fost ridicat din cumplita cădere, răscumpărat din veșnica pierzare. Slăvesc bunătatea Ta, puterea Ta cea nesfârșită, înțelepciunea Ta: ci săvârșește minunile bunătății, atotputerniciei și înțelepciunii Tale asupra ticălosului de mine, și cu judecățile pe care le știi mântuiește-mă pe mine, nevrednicul robul Tău, și mă adu în împărăția Ta cea veșnică, învrednicindu-mă de viața cea neîmbătrânitoare, de ziua cea neînserată.

199 Doamne! Mărturisesc înaintea Ta că nu în case de vacanță și nu în pădure se află viața și sănătatea și tăria puterilor duhului și trupului, ci în biserica Ta, mai ales în Liturghie și în Tainele Tale cele de viață făcătoare. O, Sfinte Taine, neîntrecută fericire! O, Sfinte Taine de viață dătătoare! O, Taine Dumnezeiești, dragoste negrăită! O, Taine Dumnezeiești, purtare de grijă minunată și necurmată a Domnului Dumnezeu pentru mântuirea și îndumnezeirea noastră! O, Taine Dumnezeiești, preînchipuire a vieții veșnice!

200 Stăpâna mea, Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, ție m-am rugat înainte de Liturghie ca să îmi trimiți harul de a o săvârși cu putere multă spre slava lui Dumnezeu, spre mântuirea lumii și a mea. Tu ai rânduit totul spre bine. Ție îți mulțumesc, preabună Ajutătoare, grabnică Ascultătoare, nădejde nerușinată.

201 Doamne, Îți mulțumesc din toată inima mea pentru insuflările harice ale Duhului Tău Ce-

lui Sfânt din vremea slujbelor de obște și de acasă, pentru curățirea de păcate, pentru umilință, pace și lacrimi, pentru mângâierea cea părintească, pentru îndrăznire, pentru putere.

202 Doamne! Dă-mi totdeauna inimă blândă, privire limpede, dreaptă, blândă. Fie! Slavă, Doamne, schimbării făcute întru mine de dreapta Ta! Îți mulțumesc că ai luat de la mine spinii cei arzători ai patimilor mele, și strâmtorarea mea, și rușinea mea, și neputința mea, iar în schimb mi-ai dăruit pace, liniște, slobozenie, putere, îndrăznire. Deci întărește ceea ce ai lucrat întru mine. Slavă puterii credinței, puterii rugăciunii: că toate câte le voi cere de la Tine rugându-mă cu credință le voi primi, după cuvântul Tău (v. Mc. 11, 24). Îți mulțumesc, Doamne, că mă învii din morți de atâtea ori (v. II Cor. 1, 9) și strici în mine împărăția morții, a păcatului.

203 Doamne! Învață-ne să trăim în dragoste frățească și întărește-ne prin Duhul Tău Cel Sfânt; năvălirile patimilor, care înăbușă dragostea cerească, evanghelică, le îmblânzește, și fă inimile noastre moarte pentru desfătările pământești. Dă-mi, Doamne, ca decât orice bun pământesc să iubesc mai mult harul Tău, pacea Ta, dreptatea și sfințenia Ta și întru acestea să rămân pururea în toate zilele vieții mele, până la suflarea cea de pe urmă.

204 Îți mulțumesc, Doamne, că îmi dăruiești viață nouă de fiecare dată când cu lacrimi de pocăință și de recunoștință săvârșesc Dumnezeiasca Liturghie și mă împărtășesc cu preacuratele și de viață

făcătoarele Tale Taine. Sfintelor Tale Taine le sunt dator până acum pentru prelungirea ființării mele, neprihănirea căilor mele și slava bună de care mă bucur în poporul Tău. Sfințească-se, dar, numele Tău cel mare din ce în ce mai mult în mine și în tot poporul Tău, asupra cărora se numește numele Tău cel sfânt, și întru toată lumea Ta, ca să vină împărăția Ta, împărăția dreptății, păcii și bucuriei în Sfântul Duh, în toate inimile noastre, precum ai zis: *Voi locui întru ei, și voi umbla între ei, și voi fi lor Dumnezeu, și ei Îmi vor fi Mie fii și fiice* (II Cor. 6, 16, 18; Lev. 26, 12; Ier. 3, 19) și să fie voia Ta cea sfântă, preaînțeleaptă, atotbună, atotdesăvârșită, precum în cer așa și pe pământ, în tot poporul Tău și în mine, păcătosul, că voia noastră este greșită, slabă de vedere, păcătoasă, pierzătoare, lipsită de dragoste, rea, zavistnică, trufașă, leneșă, iubitoare de dezmierdări, iubitoare de argint și zgârcită.

205 Doamne! Dă-mi să tind pururea către Tine rugăciune pentru întreaga lume și pentru toată plinirea Bisericii cu dragoste atotcuprinzătoare și nefățarnică: fiindcă eu, cu harul Tău, sunt rugător pentru toți și pentru păcatele mele. Dă-mi, Doamne, Dumnezeule-Părinte, să văd dragostea Ta cea negrăită pentru lume, care ne-a dăruit pe Fiul Tău Cel iubit, Unul-Născut. Dă-mi, Dumnezeule, Fiule al lui Dumnezeu, să văd deșertarea [kenoza] Ta în lume și pe cruce pentru a noastră mântuire. Dă-mi, Dumnezeule, Duhule Sfinte, să văd harul Tău, cel ce cu prisosință s-a revărsat și se revarsă asupra lumii, har care a umplut atât de des și inima mea cea ticăloasă. Treime Sfântă, dă-mi

să Te slăvesc fără încetare cu inima și gura, iar mai vârtos cu faptele.

206 O, Binefăcătorul meu Cel nevăzut, prin Care trăiesc neîncetat! Tu, Cel care ia aminte la mine, care umple de bunătăți pofta inimii mele, care mă mântuiește de păcatele mele, de răutățile vrăjmașilor nevăzuți; Tu, Cel ce rânduiește spre bine soarta mea, ești luminarea mea, ajutorul meu, slava mea, puterea mea, întărirea mea, când Te voi vedea? Când Îl voi vedea pe Binefăcătorul și Ziditorul meu față către față...? Iar tu, vrăjmașul meu, diavole, care necontenit îneci sufletul meu cu păcatul, vicleanule, amăgitorule, răule, care fără încetare mă omori, mă întuneci, mă lipsești de puteri, acoperi fața mea cu rușine și ocară, când mă voi izbăvi cu desăvârșire de tine prin harul, îndurările și iubirea de oameni a Domnului meu Iisus Hristos? Când îți va fi luată orice putință de a vărsa în inima mea otrava răutății tale?

207 O, cât de amare au fost păcatele mele pentru Tine, Hristoase, Mântuitorul meu, Dumnezeul meu, când Te pălmuiau, băteau, scuipau, cu spini străpungeau capul Tău și pe cruce Te pironeau, când în chinuri de negrăit atârnai pe cruce pentru mine, izbăvindu-mă de preaamarele și nespusele munci din iad! Dar de această deșertare de sine a Ta, de aceste chinuri ar trebui să-mi amintesc mai des, ca să nu fac păcate și ca să împlinesc cu osârdie toată fapta bună, să Te iubesc cu toată inima, să împlinesc poruncile Tale cele mântuitoare! Și totuși, eu uit des această înfricoșătoare jertfă adu-

să pentru mine de Fiul Tatălui Ceresc Cel Unul-Născut, Fără de început și de o ființă. Așadar dă-mi, Doamne, inimă curată și neschimbată pocăință spre mântuire, dă-mi ca în cealaltă vreme a vieții mele să fiu bineplăcut înaintea Ta!

208 Doamne! Îți mulțumesc din toată inima că de nenumărate ori m-ai mântuit de necinstire, de silnicie, de turbarea patimilor și ai stins săgețile cele aprinse în mine ale vicleanului și cu pace ai îngrădit sufletul meu și cu roua harului Tău l-ai răcorit pe el. Slavă Ție, Multmilostive și Atotputernice, că până acum, cu harul Tău, am rămas întreg și nevătămat în ciuda nenumăratelor viclenii săvârșite asupra mea de vrăjmașii cei nevăzuți și prearăi, care caută să mă înghită. Știu, Doamne, că și de toate cursele și bântuirile lor mă izbăvești și mă mântuiești cu judecățile pe care le știi, întru împărăția Ta cerească – și nu numai pe mine, ci și pe toți cei ce cu bună credință viețuiesc și sunt bântuiți de duhurile răutății: că al Tău este a milui și a mântui pe cei ce voiesc și chiar pe cei ce nu voiesc mântuirea. *De voiesc, ori de nu voiesc, mântuiește-mă* (din rugăciunea de seară a Sfântului Ioan Damaschin).

209 Îți mulțumesc, Bucuria mea, Doamne al slavei, că ai primit chipul meu prin întrupare din Preacurata Fecioară și ai cinstit și ai înălțat și ai îndumnezeit omenirea; Îți mulțumesc că din stricăciune iarăși la nestricăciune mă ridici, de întinăciune mă curățești, de neputințe și boli mă tămăduiești, necazurile întru bucurie le prefaci, strâmtorările cele din păca-

te întru lărgimea îndreptării Tale, celei din credință și din pocăința inimii, le schimbi, întunericul patimilor îl gonești și lumina Ta cea duhovnicească o dăruiești, înlături tulburarea și pace de sus trimiți, puținătatea de suflet o alungi și bărbăție împreunată cu îndrăznire dai. Slavă milostivirii Tale!

210 Dă-mi, Stăpână, curăția inimii, simplitatea inimii, încredere fiiască, credință și dragoste către Tine întotdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

211 Doamne! Învață-mă să dau milostenie cu plăcere, cu mângâiere, cu bucurie, și să cred că dând-o nu pierd, ci dobândesc nesfârșit mai mult decât ceea ce dau. Întoarce ochii mei de la oamenii cu inimă împietrită, care n-au împreună-simțire față de săraci, care se întâlnesc nepăsători cu sărăcimea, o osândesc, o ceartă, o înfierează cu nume de rușine și slăbănogesc inima mea ca să nu fac binele, ca să mă înverșuneze și pe mine împotriva sărăcimii. O, Doamne al meu! Ce mulți sunt oamenii de acest fel! Doamne, îndreptează lucrarea milosteniei! Doamne, să meargă toată milostenia mea spre folos, nu spre vătămare! Doamne, Însuți primește milostenia în săracii Tăi! Doamne, binevoiește întru înălțarea unei case pentru săracii din acest oraș, precum în multe rânduri Te-am rugat pe Tine, Cel atotputernic, preaînțelept și minunat.

212 Doamne! Dăruiește ca tuturor celor ce vin într-însa cu credință, cu evlavie și cu frică de Dumnezeu, această biserică a Ta să le împărtășească luminare a sufletelor, curățire de păcate, sfințire, pace, să-

nătate, liniște sufletească, să le întărească credința, nădejdea și dragostea, să le ajute la îndreptarea vieții prin reușite în toate întreprinderile și faptele bune, la dragostea frățească, la viețuirea creștinească întru curăție, la îmblânzirea inimilor și la curmarea iubirii de sine, împietririi, iubirii de agonisită, lăcomiei, zavistiei, răutății, desfătării pântecelui, beției, desfrâului – acestor patimi atât de vătămătoare pentru viața obștească și de nimicitoare a temeliilor acesteia. Dăruiește aceasta, dăruiește, Doamne, tuturor celor care iubesc a cerceta biserica Ta, iar pe cei ce nu iubesc aceasta pleacă-i să o iubească și să își îndrepteze inimile și faptele lor, căci vremea s-a apropiat și judecata este la ușă pentru toți oamenii de toată tagma și starea, de toată vârsta, parte bărbătească și femeiască deopotrivă, și tuturor le stă înainte un lucru a cărui însemnătate e nesfârșit de mare: să dea răspuns la înfricoșătoarea judecată a lui Hristos.

213 Stăpâne al meu, Doamne Iisuse Hristoase! Acoperitorul meu cel grabnic, preagrabnic, Ce nu dă de rușine! Îți mulțumesc din toată inima mea că ai luat aminte la mine cu milostivire când întru întunecarea, strâmtorarea și flacăra vrăjmașului strigam către Tine: preagrabnic, ca Cela ce ai stăpânire, cu bunătate-m-ai izbăvit de vrăjmașii mei și ai dăruit inimii mele lărgime, ușurime, lumină! O, Stăpâne, ce sărman am fost din pricina curselor vrăjmașului, la cât de bună vreme mi-ai arătat ajutorul Tău și cât de vădit a fost ajutorul Tău cel atotputernic! Slăvesc bunătatea Ta, Stăpâne, ascultătorule al rugăciunilor celor bune, nădejdea celor fără de nădejde; o slăvesc, că nu ai rușinat fața mea pâ-

nă în sfârșit, ci cu milostivire m-ai izbăvit din întunericul și necinstea iadului. Deci, după aceasta cum aș putea să mă mai deznădăjduiesc de faptul că mă vei asculta și mă vei milui pe mine, ticălosul? Totdeauna, totdeauna voi chema numele Tău preadulce, Mântuitorul meu – iar Tu, Bunătate cu neputință de socotit, precum întotdeauna, așa și acum și pe viitor mă mântuiește după nemărginită milostivirea Ta, că numele Tău este Iubitorul de oameni și Mântuitorul!

214 Cât de bun ești, Doamne al meu, și ce apropiat ești de noi – atât de apropiat, încât cu Tine omul poate sta de vorbă întotdeauna și se poate mângâia cu Tine, Te poate respira, se poate lumina cu Tine, poate avea în Tine pace, poate dobândi în Tine lărgimea inimii. Doamne, învață-mă simplitatea dragostei către Tine și către aproapele meu, ca întotdeauna să fiu cu Tine, ca întotdeauna pace să am în Tine, Doamne! Nu-mi da să preacurvesc fie și pentru o clipă cu preaurâtul și prearăul vrăjmaș, cu diavolul, nici prin răutate, nici prin trufie, nici prin zavistie, nici prin zgârcenie, nici prin iubirea de agonisită, nici prin lăcomia pântecelui, nici prin gândurile curvești, nici prin hulă, nici prin trândăvie, nici prin minciună și prin nici o patimă păcătoasă, ca să fiu pururea al Tău.

215 Dulceața mea fără de sfârșit, Doamne Iisuse Hristoase, ce dulcețuri nu mi-ai dat să gust în ființarea mea cea vremelnică! Îți mulțumesc, Mila mea, Dulceața mea! Dar dacă dulcețile pământești sunt atât de numeroase, felurite, plăcute, cum sunt oare dulcețile

cereşti, duhovniceşti? Ele sunt cu adevărat nesfârşite, nenumărate, neînchipuit de plăcute. Deci nu mă lipsi pe mine, Multmilostive, Preaîndurate Doamne, nici de dulceţile Tale cele cereşti, pe care le-ai gătit celor ce Te iubesc pe Tine. Nu îi lipsi de ele nici pe ceilalţi oameni ai Tăi; dă-le lor tuturor să Te cunoască pe Tine, Doamne, Dulceaţa noastră – căci Tu eşti dulceaţa noastră pretutindeni, şi pe pământ, lucru al Tău este toată dulceaţa cea adevărată. Totuşi dă-mi, Doamne, să sufăr cu seninătate şi necazurile vieţii; ele sunt trebuincioase trupului meu multpătimaş, omului meu celui vechi. Iubitorule de oameni! Învaţă-i să le sufere cu seninătate şi pe ceilalţi oameni ai Tăi şi dă-le să priceapă câtă nevoie este de ele. *Întru necaz răbdând* (Rom. 12, 12)... *În lume necazuri veţi avea* (In 16, 33).

216 Doamne! Iată, vasul Tău sunt: umple-mă cu dăruirile Duhului Tău Celui Sfânt. Fără Tine sunt deşert de tot binele sau mai vârtos plin de tot păcatul. Doamne! Iată, corabia Ta sunt: umple-mă cu încărcătură de fapte bune. Doamne! Iată, chivotul Tău sunt: umple-l nu cu înşelăciunea iubirii de argint şi a dezmierdărilor, ci cu dragostea către Tine şi către chipul Tău cel însufleţit, care este omul.

217 O, nume preadulce, nume preasfânt, nume atotputernic, nume al Domnului nostru Iisus Hristos! Biruinţa mea, Doamne, slavă Ţie! Doamne, noi suntem mădulare ale Tale, suntem toţi un singur trup. Tu eşti Capul nostru. Doamne, să fugă de la noi toate patimile, să fugă de la noi dracii. Doamne! Dă-ne harul

dragostei care niciodată nu cade. Doamne! Fie ca noi să ne arătăm cinstire și dragoste unul altuia ca Ție Însuți, ca celor îndumnezeiți de Tine.

218 Slavă, Doamne, puterii ce niciodată nu se istovește a crucii Tale! Când vrăjmașul mă strâmtorează cu gândul și simțământul păcătos, și eu, neavând slobozenie în inimă, îmi fac de câteva ori cu credință semnul crucii, deodată păcatul meu se depărtează de la mine și strâmtorarea piere, și ies la slobozenie. Slavă Ție, Doamne! Doamne, să nu mă rupă de Tine nimic trupesc, material, să fiu întotdeauna cu Tine! Ce bine este a fi cu Tine!

219 O, Treime, Dumnezeul nostru! Ființă simplă, Care ai zidit și sufletul nostru după chipul Tău, ca în Tine să avem viața și pacea noastră! O, Treime, Hrănitoarea și Nădejdea noastră! Dă-ne nouă ca doar în Tine să punem nădejdea noastră întotdeauna, doar în Tine să aflăm viață și tihnă. O, Treime! Tu ca o mamă îi porți pe toți în mâinile Tale și pe toți ne hrănești din mâinile Tale ca o mamă preaplină de gingășie! Tu niciodată nu ne uiți și nu ne vei uita, fiindcă Tu Însăți ai spus: *De va și uita femeia pe pruncul său, Eu nu te voi uita,* adică nu voi înceta să te hrănesc, să te ocrotesc, să te acopăr și să te mântuiesc. Tu Însăți ai mai zis: *Nu te voi părăsi, nici Mă voi depărta de tine.* Așadar, de ce ne mai neliniștim pentru mâncare, pentru ce suntem apucători, ne îmbuibăm, ne lăcomim? Pentru ce ne pare rău să facem parte aproapelui din avutul nostru? O, ticăloșie! O, orbire! O, iubire de sine murdară! O, neiu-

bire de Dumnezeu și de aproapele! În persoana aproapelui este Dumnezeu, iar noi ne zgârcim să dăm lui Dumnezeu din propriile Lui daruri! Adu-ți aminte cu câtă dărnicie a răsplătit-o purtătorul de Duh Elisei pe femeia sumaniteancă ce îl primise din tot sufletul în casa ei și-l ospătase întru simplitatea inimii! El i-a cerut fiu de la Dumnezeu, iar când fiul ei a murit l-a înviat.

220 Până când Sfintele Taine, pe care le primim, ne vor aminti că *un singur trup suntem cei mulți,* iar în noi nu va fi unire a inimilor, cum se cuvine mădularelor singurului trup al lui Hristos? Până când ne vom face de cap în viață, până când vom fi învrăjbiți între noi, ne vom pizmui, ne vom săpa și ne vom face în necaz, ne vom osândi și ne vom certa? Până când nu va fi în noi Duhul lui Hristos, duhul blândeții, smereniei, neprihănirii, dragostei nefățarnice, lepădării de sine, răbdării, înfrânării, simplității și sincerității, disprețuirii celor de jos, năzuinței cu toată ființa către cer? Stăpâne, Doamne Iisuse Hristoase, luminează ochii noștri și *Duhul Tău Cel bun ne va povățui* pe noi pe toți *la pământul cel drept.* Dă-ne nouă Duhul Tău!

221 Pe 15 august, în ziua Adormirii Maicii Domnului din anul 1898, am avut fericirea de a o vedea pentru prima dată limpede în vis, față către față, pe Împărăteasa Cerurilor și de a auzi glasul ei preadulce, fericit și dătător de îmbărbătare: „Ești fiu preaiubit al Tatălui Ceresc." Atunci, dându-mi seama de ticăloșia mea, priveam chipul ei preacurat plin de cutremur și gândeam: oare nu mă va lepăda de la sine cu mânie

Împărăteasa Cerurilor? O, chip preasfânt și preabun! O, ochi albaștri de porumbiță, buni, smeriți, liniștiți, măreți, dumnezeiești! Nu vă voi uita, ochi minunați! O clipă a ținut această arătare, după care ea a plecat de la mine fără grabă și s-a ascuns. Am văzut din spate plecarea cerești Oaspete...

Fragmente autobiografice

222 Dau slavă nemărginitei milostiviri și îndelungii răbdări a lui Dumnezeu față de mine și față de toți oamenii. De-a lungul a șaptezeci de ani am păcătuit în fiecare zi și m-am pocăit, și Domnul m-a miluit, nu m-a pedepsit după toată dreptatea Sa, așteptând zi de zi îndreptarea mea. Zilele tinereții mele au trecut, și în instituția de învățământ superior, în Academie, am început să iau mai mult aminte la lumea mea lăuntrică. Ajungând preot, am trăit nu fără de păcat, însă mă adânceam din ce în ce mai mult în rostul chemării mele, și Domnul m-a miluit în fiecare zi, mi-a dăruit lacrimi de pocăință, învrednicindu-mă de deasa împărtășire cu Sfintele Taine; slujirea pe care am adus-o Sfintei Biserici, săvârșirea rugăciunilor și a Tainelor nu a fost lipsită de poticniri; vrăjmașii nevăzuți îmi dădeau război cu putere, încercând să mă robească, să mă tulbure, mai ales la săvârșirea Tainelor. Lupta era pe viață și pe moarte – moarte duhov-

nicească. Mă pocăiam, plângeam când eram biruit și primeam iertare. În primii ani de preoție săvârșeam Liturghia nu des, nu în fiecare zi, și de aceea adeseori slăbeam duhovnicește; apoi, văzând folosul săvârșirii zilnice a Liturghiei și al împărtășirii cu Sfintele Taine, am început să slujesc și să mă împărtășesc în fiecare zi. Și în toți anii de preoție și de slujire lui Dumnezeu am primit atâta milă de la El – milă nemăsurată! Dau mulțumită lui Dumnezeu pentru minunatele rugăciuni de seară și de dimineață și pentru pravila Sfintei Împărtășanii. Câte lacrimi de umilință curățitoare nu mi-a dat Domnul, ce râuri de milă n-a revărsat asupra mea – și asta în fiecare zi, chiar până în ziua de astăzi! Ce voi răsplăti Domnului pentru toate aceste mile? Fărădelegile mele s-au înmulțit mai mult decât nisipul mării, și până acum sunt încă viu, și încă mă pocăiesc, necontenind a păcătui cu fapta, cu cuvântul, cu lenevirea, cu nepăsarea, cu neînfrânarea și cu tot păcatul ce stă în firea omului. Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului, iarăși și iarăși! Mai rabdă-mă pe mine, cel învechit în fărădelegi, și mă curățește de toată întinăciunea trupului și a duhului. Amin.

223 Doamne, în fiecare zi încearcă să mă depărteze de Tine duhul înșelării pământești, ce mă omoară, mă întunecă, mă chinuie cu deșertăciunea. Mereu sunt nevoit a mă lupta cu mine însumi, cu poftele mele și cu înșelarea vrăjmașului, și a omorî toate patimile, socotindu-le prostești, lipsite de noimă și pierzătoare, iubindu-Te pe Tine mai mult decât orice. O, ce viclean, neadormit, lucrător spre pieirea noastră es-

te vrăjmașul! Și nu deodată pricepem cursele lui, ci mai târziu, când ne săturăm și ni se face silă de ele. Deseori ne aflăm în înșelarea lui. Doamne, izbăvește-mă de cel viclean. *Viața pustnicilor fericită este, a celor ce se întaripează cu Dumnezeiescul dor* (antifon).

224 Doamne, umple toată ființa mea, și să fugă departe de la mine toată nevoirea de bine, ca nici pentru o clipă să nu se atingă de mine această nerozie. Să fiu cu totul în Tine și cu Tine, Bine Atotîndestulător. Tu ești viața mea. Tu ești pacea mea, Tu ești fericirea mea, Tu ești lumina mea, și puterea, și slava. Amin.

225 Doamne, nu-mi da să îmi închipui despre mine că aș fi mai bun decât vreunul dintre oameni, ci dă-mi să cred că sunt decât toți mai rău și să nu osândesc pe nimeni, ci pe mine însumi să mă judec cu asprime.

226 În toată ziua și în tot ceasul sfântul înger păzitor mă povățuiește în calea mântuirii. Văd asta cu ochii inimii, o simt și dau mulțumită lui Dumnezeu și duhului slujitor al lui Dumnezeu.

227 În fiecare zi Domnul mă rezidește și mă înnoiește prin slujirea Liturghiei și prin împărtășirea cu Sfintele și de viață Făcătoarele Taine; văd, simt această minune dumnezeiască și dau mulțumită Făcătorului și Reziditorului meu, *Care m-a rezidit pe mine făptură nouă,* Care mă vindecă și Care mă împacă. Ce prinos voi aduce Ție sau ce voi răsplă-

ti Ție, Doamne? Nu am nici un lucru bun care să fie al meu, toate lucrurile bune sunt ale Tale. Învață-mă să Te iubesc fierbinte, Doamne, Dumnezeul meu.

228 Treimea este viața mea, lumina mea, pacea, izbăvirea mea, mântuirea mea, frumusețea mea, sănătatea mea, îndestularea mea, purtarea de grijă pentru mine și pentru toată făptura, puterea și slava mea, înnoirea mea cea cuprinzătoare. Ea este totul pentru mine, nu pizmuiesc pe nimeni; le doresc binele tuturor și rog pe Dumnezeu să le dăruiască tuturor toate cele de trebuință – și celor bogați rărunchi îndurați și inimă împreună-pătimitoare.

229 Aș vrea să văd Bunătatea, Lumina, Frumusețea Cea dintru început, înțelepciunea Nesfârșită, Puterea Ce a zidit și poartă și cârmuiește toate, dar nu sunt gata – sunt necurat cu inima. *Aceste făgăduințe având, să ne curățim pe noi de toată spurcăciunea trupului și a duhului, făcând sfințenie întru frica lui Dumnezeu* (II Cor. 7, 1).

230 La bătrânețele mele (79 de ani), fiece zi e o deosebită milă a lui Dumnezeu, fiece clipă și fiece minut: puterea mea trupească s-a cheltuit, în schimb duhul meu este osârduitor și arde către Mirele meu iubit, către Domnul Iisus Hristos. Câte chezășii ale milei am primit și primesc de la Dumnezeu în această viață – nădăjduiesc că și în cea viitoare, după moarte! Iar moartea este naștere întru viața veșnică, prin mila și iubirea de oameni ale lui Dumnezeu.

231 Slavă lui Dumnezeu! Cu harul și cu milostivirea lui Dumnezeu s-au împlinit cincizeci și doi de ani ai preoției mele; sunt încă viu, deși bolesc. Pentru atâția ani de preoție harică nu sunt în stare să mulțumesc Domnului Celui Unul în Treime. Cum am putut, cum m-am priceput, cum m-am străduit, am slujit, însă am greșit mult, am avut neputințe, vrăjmașul s-a luptat cu mine crunt. Acoperă, Doamne, toate păcatele mele cu mila Ta!

232 Ce voi răsplăti Ție, Doamne, că mi-ai dăruit mila de a fi născut și crescut în credința și în Biserica pravoslavnică și în scumpa, neprețuita patrie, Rusia, în care din vechime a fost sădită Biserica Pravoslavnică? Îți mulțumesc și Te slăvesc cum pot, după harul Tău!

233 Doamne! Nu are limba omenească cuvinte după vrednicie pentru a-Ți mulțumi pentru toate nenumăratele binefaceri arătate de bunătatea Ta mie, păcătosului, de-a lungul întregii mele vieți, care s-a scurs înaintea Feței Tale, Părinte îndurate! Chiar până acum – iată, este al șaptezeci și nouălea an – mă păzești și mă mântuiești în fiecare zi, și mai ales acum, pentru vrăjmașii mei, care caută să mă înghită fiindcă sunt robul Tău, deși nevrednic. Ci dăruiește-mi, Doamne, har ca desăvârșit să dau mulțumită Ție și să agonisesc petrecere curată, zidită de mine prin pocăință; dăruiește-mi să scap de înșelarea păcatului celui de multe feluri, care se luptă cu mine și vrea să mă fure de la Tine. Dăruiește-mi să Te proslăvesc răsunător, răsunător în această lume fără de Dumnezeu.

Amin.

Cuvânt inedit

ținut pe 28 iulie 1907

Într-una din rugăciunile de dimineață către Dumnezeu, Făcătorul tuturor, citim: *și ne mântuiește pe noi, și ne du întru împărăția Ta cea veșnică, că Tu ești Făcătorul meu și Purtătorul de grijă și Dătătorul a tot binele.* Astăzi, la rugăciunea de dimineață, am luat aminte cu stăruință la spusele acestea.

Cu toții suntem păcătoși, nu avem slobozenie de la păcate; ca toate lucrurile și ființele din lume, și trupurile noastre sunt stricăcioase și degrab trecătoare, pieritoare; totuși sufletul nostru este veșnic și vrea ființare veșnică și se străduiește a se înveșnici într-un fel sau altul: sufletele credincioase și evlavioase au năzuință către viața veșnică și socotesc viața de aici drept vis și închipuire degrab trecătoare. Noi, creștinii, am învățat din cartea *Evangheliei,* care este Cuvântul adevărului veșnic și netrecător, să credem în viața veșnică și în fiecare zi ne spunem: *Aștept învierea morților și viața veacului ce va să fie.* Hristos,

Dumnezeul nostru, este învierea și viața. El ne-a dăruit viața veșnică. *Hristos a înviat din morți, cu moartea pe moarte călcând și celor din mormânturi viață dăruindu-le.* Așadar, dragi frați și surori, există împărăția veșnicei lumini, veșnicei vieți, veșnicei iubiri, veșnicei dreptăți, veșnicei păci, veșnicei frumuseți, veșnicei, nesfârșitei și neînchipuitei frumuseți pentru cei ce s-au pregătit de veacul care va să fie. Acesta e un adevăr nestrămutat – dar adevăr neîndoielnic este și faptul că pentru această împărăție a păcii, dreptății și iubirii trebuie să ne pregătim aici. Cum să ne pregătim ne învață *Evanghelia*, ne învață Biserica. Suntem datori să ne deprindem aici cu dreapta credință și cu toate faptele bune creștinești: dragostea, simplitatea inimii, blândețea, smerenia, bunătatea și milostivirea, nepomenirea răului, înfrânarea, precum și începutul și sfârșitul a toată fapta bună, care este rugăciunea de totdeauna. Fără rugăciune creștinul, la fel ca peștele fără apă, nu poate să trăiască.

Așadar, dragi frați și surori, să ne pregătim pentru împărăția veșnică prin credință, prin rugăciune și fapte bune. Amin.

Slavă lui Dumnezeu!

Cuprins

Despre ființa, însemnătatea și puterea rugăciunii ... 5
Rugăciunea înseamnă a respira Duh Sfânt 19
Rugăciunea – stare înaintea Sfintei Treimi și a soborului locuitorilor cerești 21
Cuvântul în rugăciune 25
Rugăciunea în biserică 31
Despre sobornicitatea rugăciunii 37
Despre *Rugăciunea Domnească* 45
Despre rugăciunea către Născătoarea de Dumnezeu ..53
Despre rugăciunea către sfinți 59
Despre rugăciunea pentru aproapele 71
Despre rugăciunea pentru adormiți 77
Pocăința în rugăciune 79
Despre biruirea trupului în rugăciune 83
Despre întunecarea din vremea rugăciunii și despre cursele întinse de vrăjmaș în vremea acesteia 89
Despre rugăciunea înaintea icoanelor 97
Despre faptele care însoțesc rugăciunea 103
Despre măsura în rugăciune 107
Despre Rugăciunea lui Iisus 109
Rugăciuni ale Sfântului Ioan 115
Fragmente autobiografice 135
Cuvânt inedit 141

S.C. Supergraph S.R.L.
Str. Ion Minulescu nr. 36, sector 3,
031216, București
Tel.: 021-320.61.19; fax: 021-319.10.84
e-mail: contact@supergraph.ro
www.librariasophia.ro
www.sophia.ro

Vă așteptăm la
LIBRĂRIA SOPHIA
str. Bibescu Vodă nr. 19,
040151, București, sector 4
(lângă Facultatea de Teologie)
tel. 021-336.10.00; 0722.266.618
www.librariasophia.ro

Sacrifică puțină vreme pentru a răsfoi
cărțile noastre:
este cu neputință să nu găsești ceva
pe gustul și spre folosul tău!

În rugăciune ține-te de regula următoare: mai bine să spui cinci cuvinte din inimă decât nenumărate cu limba. Când bagi de seamă că inima ta e rece și n-ai chef să te rogi, oprește-te, încălzește-ți inima cu oarecare imagine vie – de pildă, cea a ticăloșiei tale, a sărăciei și orbirii tale duhovnicești – sau prin gândul la marile binefaceri din fiecare clipă ale lui Dumnezeu față de tine și de tot neamul omenesc, mai ales față de creștini, iar apoi roagă-te fără grabă, cu simțire caldă. Chiar dacă nu vei reuși să citești toate rugăciunile, n-o să fie nici un necaz, iar folosul din rugăciunea nepripită și caldă va fi mult mai mare decât dacă ai citi toate rugăciunile, dar în grabă, fără simțire. Voiesc cinci cuvinte a grăi cu mintea mea decât zece mii de cuvinte cu limba. Se înțelege, ar fi foarte bine dacă am putea spune cu simțire la rugăciune și zeci de mii de cuvinte.

Sfântul Ioan de Kronstadt

editura Σοφία